

Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет економіки та управління
Кафедра обліку і оподаткування

Алла Фатенок-Ткачук

ФІНАНСОВИЙ ОБЛІК І

Методичні рекомендації до практичних робіт

Луцьк – 2023

УДК 657.15(072)

Ф 45

Рекомендовано до друку науково-методичною радою Волинського національного університету імені Лесі Українки (протокол № 6 від «2» березня 2023 р.)

Рецензенти: **Стащук О. В.**, д. е. н., професор кафедри фінансів і кредиту Волинського національного університету імені Лесі Українки

Фатенок-Ткачук А. О.

Ф-32 Фінансовий облік I : методичні рекомендації до практичних робіт / Алла Олександрівна Фатенок-Ткачук. Луцьк : В-во «Вежа-Друк», 2023. 142 с.

Анотація: Методичні рекомендації до практичних робіт з освітнього компонента «Фінансовий облік I» містять сукупність практичних кейсів, задач, завдань, методичних рекомендацій до всіх тем освітнього компонента згідно силabusу, що допоможуть набути теоретичних знань та удосконалити практичні навички та компетентності.

Рекомендовано для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 071 «Облік і оподаткування» освітньої програми «Облік і оподаткування» денної та заочної форм навчання з метою набуття теоретичних знань та практичних навичок щодо фінансового обліку активів підприємства.

УДК 657.15(072)

© Фатенок-Ткачук А. О., 2023

© Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2023

ЗМІСТ

ВСТУП	4
Практична робота 1. Визначення, класифікація та оцінка основних засобів. Фінансовий облік руху та переміщення основних засобів	9
Практична робота 2. Амортизація та інвентаризація основних засобів ...	21
Практична робота 3. Фінансовий облік ремонту та переоцінки ОЗ	27
Практична робота 4. Фінансовий облік інших необоротних та нематеріальних активів	37
Практична робота 5. Фінансовий облік довгострокових інвестицій	47
Практична робота 6. Фінансовий облік біологічних активів	51
Практична робота 7. Фінансовий облік довгострокової дебіторської заборгованості	56
Практична робота 8. Фінансовий облік виробничих запасів	63
Практична робота 9. Фінансовий облік витрат виробництва та випуску готової продукції	78
Практична робота 10. Фінансовий облік товарів	91
Практична робота 11. Облік коштів та готівкових розрахунків	97
Практична робота 12. Фінансовий облік безготівкових розрахунків. Фінансовий облік поточних фінансових інвестицій	107
Практична робота 13. Фінансовий облік розрахунків із дебіторами та резерву сумнівних боргів	113
Практична робота 14. Облік іншої поточної дебіторської заборгованості. Облік витрат майбутніх періодів	122
ПИТАННЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ	131
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	133
ДОДАТКИ	135

ВСТУП

Освітній компонент «Фінансовий облік I» спрямований на засвоєння бакалаврами облікових процедур та особливостей оподаткування різного роду господарських операцій щодо руху та переміщення активів максимально наближаючи запропоновані ситуації до дійсності. Отримані компетенції дадуть змогу використовувати теорію фінансового обліку, сформулюють практичні навички обробки і використання облікової інформації в управлінні підприємством та у визначенні правомірності й оптимізування діяльності підприємства згідно чинного законодавства.

Освітній компонент «Фінансовий облік I» спрямована на ознайомлення студентів із методичними та методологічними питаннями фінансового обліку у розрізі активів з урахуванням досвіду вітчизняних та іноземних компаній, підготовка фахівців високої кваліфікації, здатних в умовах ринкової економіки широко використовувати свої знання з метою засвоєння теорії та практики ведення фінансового обліку на підприємствах різних форм власності.

Базовими для вивчення курсу «Фінансовий облік I» є такі освітні компоненти, як «Вступ до спеціальності», «Бухгалтерський облік (загальна теорія)», «Економіка підприємства», «Податкова система».

Вивчення освітнього компонента сприятиме кращому засвоєнню таких компонент, як: «Фінансовий облік II», «Управлінський облік», «Інформаційні технології в галузі», «Облік та звітність в оподаткуванні», «Бухгалтерський облік за видами економічної діяльності», «Облік суб'єктів малого бізнесу» тощо.

Мета освітнього компонента – полягає у формуванні теоретичних знань та практичних навичок щодо фінансового обліку активів підприємства, підготовка фахівців високої кваліфікації, здатних в умовах ринкової економіки широко використовувати свої знання з метою засвоєння теорії та практики ведення фінансового обліку на підприємствах різних форм власності.

Основними завданнями вивчення освітнього компонента «Фінансовий облік I» полягає в формуванні знань та практичних навичок щодо раціональної організації фінансового обліку активів на підставі використання прогресивних форм і національних стандартів. А саме:

Здобувач освіти повинен знати: сутнісні характеристики та класифікацію необоротних та оборотних активів, грошових коштів; методологію фінансового обліку необоротних та оборотних активів, грошових коштів та розрахунків; процедуру документування руху та переміщення активів підприємства; методику оціни надходження та вибуття активів; нормативно-правове забезпечення процесу відкриття рахунків у національній та іноземній валюті, процесу готівкових та безготівкових розрахунків.

Здобувач освіти повинен вміти: навиками використання методології фінансового обліку з використанням стандартів та Податкового кодексу України; облікового забезпечення господарських операцій надходження, внутрішнього переміщення, вибуття активів; оцінки надходження та вибуття

основних засобів, запасів, грошових коштів та їх еквівалентів; облікування ремонтів основних засобів; формувати методика розрахунку мінімальних орендних платежів за умов фінансової та операційної оренди; розраховувати та облікувати амортизацію дисконту та премії за фінансовими інвестиціями; визначення виробничих витрат, встановлення прямих та загальновиробничих витрат діяльності; калькулювання собівартості готової продукції та виправлення браку; основних етапів інвентаризацій активів підприємства та документального відображення їх результатів; переоцінки основних засобів та залишків запасів; особливостей складського обліку; оцінки фінансових інвестицій та нарахування амортизації дисконту та премії за облігаціями; розрахунку мінімальних орендних платежів за операційною та фінансовою орендою; методики вексельних розрахунків; розрахунку з дебіторами та формування резерву сумнівних боргів; процедури формування ліміту залишку готівки в касі, видачі готівки під звіт на різні потреби; процесу безготівкових розрахунків: відкриття рахунків, акредитивів, здачі готівки інкасатору.

У результаті вивчення освітнього компонента «Фінансовий облік І» відповідно до освітньо-професійної програми здобувач освіти набуває таких компетентностей.

Загальні компетентності (ЗК)

- ЗК01. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- ЗК02. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК03. Здатність працювати в команді.
- ЗК04. Здатність працювати автономно.
- ЗК06. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).
- ЗК08. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
- ЗК09. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
- ЗК13. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

Спеціальні (фахові) компетентності (СК)

- СК02. Використовувати математичний інструментарій для дослідження соціально-економічних процесів, розв'язання прикладних завдань в сфері обліку, аналізу, контролю, аудиту, оподаткування.
- СК03. Здатність до відображення інформації про господарські операції суб'єктів господарювання в фінансовому та управлінському обліку, їх систематизації, узагальнення у звітності та інтерпретації для задоволення інформаційних потреб осіб, що приймають рішення.
- СК04. Застосовувати знання права та податкового законодавства в практичній діяльності суб'єктів господарювання.
- СК08. Ідентифікувати та оцінювати ризики недосягнення управлінських цілей суб'єкта господарювання, недотримання ним законодавства та регулювання діяльності, недостовірності звітності, збереження й використання його ресурсів.
- СК09. Здійснювати зовнішній та внутрішній контроль діяльності підприємства та дотримання ним законодавства з бухгалтерського обліку і оподаткування.

Результати навчання

- ПРН02. Розуміти місце і значення облікової, аналітичної, контрольної, податкової та статистичної систем в інформаційному забезпеченні користувачів обліково-аналітичної інформації у вирішенні проблем в сфері соціальної, економічної і екологічної відповідальності підприємств.

ПРН03. Визначати сутність об'єктів обліку, аналізу, контролю, аудиту, оподаткування та розуміти їх роль і місце в господарській діяльності.

ПРН05. Володіти методичним інструментарієм обліку, аналізу, контролю, аудиту та оподаткування господарської діяльності підприємств.

ПРН6. Розуміти особливості практики здійснення обліку, аналізу, контролю, аудиту та оподаткування діяльності підприємств різних форм власності, організаційно правових форм господарювання та видів економічної діяльності.

ПРН18. Аналізувати розвиток систем, моделей і методів бухгалтерського обліку на національному та міжнародному рівнях з метою обґрунтування доцільності їх запровадження на підприємстві.

Освітня карта дисципліни «Фінансовий облік І»

Назва модуля, теми, завдання для самостійної роботи	Формування компетентностей та програмних результатів навчання			Рекомендовані джерела	Кількість годин	Вид навчальної діяльності	Форми і методи навчання	Оцінювання роботи, бали
	ЗК	СК	ПРН					
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Змістовий модуль 1. Фінансовий облік необоротних активів								
Тема 1. Особливості побудови фінансового обліку у контексті сучасних тенденцій розвитку національної економіки	ЗК01 ЗК02 ЗК06 ЗК08 ЗК09	СК02 СК03 СК04 СК08 СК09	ПР02 ПР03 ПР18	[4; 7; 8; 9]	2	лекція	Лекція-презентація	
					-	практична підготовка *	-	-
					2	самостійна робота	Самостійна робота з навчально-методичною літературою (НМЛ), актуалізація володіння планом рахунків бухгалтерського обліку	2
					-	консультація	х	-
Тема 2. Фінансовий облік основних засобів	ЗК01 ЗК02 ЗК03 ЗК04 ЗК06 ЗК08 ЗК09 ЗК13	СК02 СК03 СК04 СК08 СК09	ПР02 ПР03 ПР05 ПР06 ПР18	[5; 8; 9]	4	лекція	Лекція-презентація	
					6/2	практична підготовка *	Робота в малих групах, виконання та презентування дослідницького завдання, виконання практичних завдань, тестування	6/2
					2	самостійна робота	Самостійна робота з НМЛ, тестування	2
					2	консультація	х	-
Тема 3. Фінансовий облік інших необоротних активів	ЗК01 ЗК02 ЗК03 ЗК04 ЗК06 ЗК08 ЗК09 ЗК13	СК02 СК03 СК04 СК08 СК09	ПР02 ПР03 ПР05 ПР06	[1; 8; 9]	2	лекція	Лекція-презентація	-
					-	практична підготовка *	Розв'язок практичних завдань, тестування	1
					2	самостійна робота	Самостійна робота з НМЛ, виконання практичних завдань	-
					-	консультація	х	-
Тема 4. Фінансовий облік нематеріальних активів	ЗК01 ЗК02 ЗК03 ЗК04 ЗК06 ЗК08 ЗК09 ЗК13	СК02 СК03 СК04 СК08 СК09	ПР02 ПР03 ПР05 ПР06	[1; 2; 8; 9]	2	лекція	Лекція-презентація	
					2	практична підготовка *	Розв'язок практичних завдань та кейсів тестування	1
					4	самостійна робота	Самостійна робота з НМЛ, виконання практичних завдань	1
					-	консультація	х	-
Тема 5. Фінансовий облік довгострокових фінансових інвестицій	ЗК01 ЗК02 ЗК03 ЗК04	СК02 СК03 СК04 СК08	ПР02 ПР03 ПР05 ПР06	[1; 2; 8; 9]	2	лекція	Лекція-презентація	
					2	практична підготовка *	Усне опитування, дискусія, розв'язок практичних завдань.	2
					4	самостійна робота	Самостійна робота з НМЛ, виконання	1

	ЗК06 ЗК08 ЗК09 ЗК13	СК09				робота	практичних завдань	
					2	консультація	х	-
Тема 6. Фінансовий облік біологічних активів	ЗК01 ЗК02 ЗК03 ЗК04 ЗК06 ЗК08 ЗК09 ЗК13	СК02 СК03 СК04 СК08 СК09	ПР02 ПР03 ПР05 ПР06	[1; 2; 8; 9]	2	лекція	Лекція-презентація	
					2	практична підготовка *	Розв'язок практичних завдань та кейсів тестування	
					4	самостійна робота	Самостійна робота з НМЛ, виконання практичних завдань	
					-	консультація		
Тема 7. Фінансовий облік довгострокової дебіторської заборгованості	ЗК01 ЗК02 ЗК03 ЗК04 ЗК06 ЗК08 ЗК09 ЗК13	СК02 СК03 СК04 СК08 СК09	ПР02 ПР03 ПР05 ПР06 ПР18	[6; 8; 9]	2	лекція	Лекція-презентація	
					4	практична підготовка *	Робота в малих групах, розв'язання практичних завдань та кейсів тестування	
					4	самостійна робота	Самостійна робота з НМЛ, виконання практичних завдань	
					2	консультація	х	-
Поточний контроль змістового модуля 1						Практичні підготовка		10
						Самостійна робота		6
Модульний контроль						Модульна контрольна робота		30
Змістовий модуль 2. Фінансовий облік запасів								
Тема 8. Фінансовий облік виробничих запасів	ЗК01 ЗК02 ЗК03 ЗК04 ЗК06 ЗК08 ЗК09 ЗК13	СК02 СК03 СК04 СК08 СК09	ПР02 ПР03 ПР05 ПР06 ПР18	[6; 8; 9]	6	лекція	Лекція-візуалізація	
					8/4	практична	Розв'язок задач, кейсів, тестування	6
					4	самостійна робота	Самостійна робота з НМЛ, виконання практичних завдань	-
					-	консультація	х	-
Тема 9. Фінансовий облік виробничих запасів Фінансовий облік витрат виробництва та випуску готової продукції	ЗК01 ЗК02 ЗК03 ЗК04 ЗК06 ЗК08 ЗК09 ЗК13	СК02 СК03 СК04 СК08 СК09	ПР02 ПР03 ПР05 ПР06	[6; 8; 9]	2	лекція	Лекція-візуалізація	
					2	практична	Розв'язок задач, кейсів, тестування	2
					4	самостійна робота	Самостійна робота з НМЛ, виконання практичних завдань	-
					-	консультація	х	-
Тема 10. Фінансовий облік товарів	ЗК01 ЗК02 ЗК03 ЗК04	СК02 СК03 СК04 СК08	ПР02 ПР03 ПР05 ПР06	[2; 4; 7; 8; 9]	2	лекція	Лекція-візуалізація	
					4/2	практична	Розв'язок задач, кейсів, тестування	2
					4	самостійна робота	Самостійна робота з НМЛ, виконання практичних завдань	-

	ЗК06 ЗК08 ЗК09 ЗК13	СК09			2	консультація	x	-
Змістовий модуль 3. Фінансовий облік коштів та розрахунків								
Тема 11. Облік коштів та готівкових розрахунків	ЗК01 ЗК02 ЗК03 ЗК04 ЗК06 ЗК08 ЗК09 ЗК13	СК02 СК03 СК04 СК08 СК09	ПР02 ПР03 ПР05 ПР06	[2; 4; 7; 8; 9]	2	лекція	Лекція-візуалізація	
					4/2	практична	Консалтинговий диспут, розв'язок практичних завдань, тестування	2
					4	самостійна робота	Самостійна робота з НМЛ, дослідницький проєкт	2
					2	консультація	x	-
Тема 12. Фінансовий облік безготівкових розрахунків	ЗК01 ЗК02 ЗК03 ЗК04 ЗК06 ЗК08 ЗК09 ЗК13	СК02 СК03 СК04 СК08 СК09	ПР02 ПР03 ПР05 ПР06 ПР18	[1; 2; 4; 7; 8; 9]	2	лекція	Лекція-візуалізація	
					4/2	практична	Розв'язок практичних завдань, тестування	2
					4	самостійна робота	Самостійна робота з НМЛ, виконання практичних завдань	2
					-	консультація	x	-
Тема 13. Фінансовий облік поточних фінансових інвестицій	ЗК01 ЗК02 ЗК03 ЗК04 ЗК06 ЗК08 ЗК09 ЗК13	СК02 СК03 СК04 СК08 СК09	ПР02 ПР03 ПР05 ПР06	[4; 7; 8; 8]	2	лекція	Лекція-візуалізація	
					-	практична	Розв'язок практичних завдань, тестування	2
					4	самостійна робота	Самостійна робота з НМЛ, дослідницький проєкт	2
					-	консультація	x	-
Тема 14. Фінансовий облік розрахунків із дебіторами	ЗК01 ЗК02 ЗК03 ЗК04 ЗК06 ЗК08 ЗК09 ЗК13	СК02 СК03 СК04 СК08 СК09	ПР02 ПР03 ПР05 ПР06	[4; 7; 8; 9]	2	лекція	Лекція-візуалізація	
					2	практична	Розв'язок практичних завдань, усне опитування	2
					6	самостійна робота	Самостійна робота з НМЛ, виконання практичних завдань	1
					-	консультація	x	-
Тема 15. Облік іншої поточної дебіторської заборгованості	ЗК01 ЗК02 ЗК03 ЗК04 ЗК06 ЗК08 ЗК09	СК02 СК03 СК04 СК08 СК09	ПР02 ПР03 ПР05 ПР06	[6; 8; 9]	-	лекція	Лекція-візуалізація	
					2	практична	Розв'язок практичних завдань, усне опитування	
					4	самостійна робота	Самостійна робота з НМЛ, виконання практичних завдань	
					-	консультація	x	

	ЗК13						
Тема 16. Облік витрат майбутніх періодів	ЗК01	СК02 СК03 СК04 СК08 СК09	ПР02 ПР03 ПР05 ПР06	[6; 8; 9]	2	лекція	Лекція-візуалізація
	ЗК02				-	практична	Розв'язок практичних завдань, усне опитування
	ЗК03				4	самостійна робота	Самостійна робота з НМЛ, виконання практичних завдань
	ЗК04				-	консультація	х
	ЗК06						
	ЗК08						
	ЗК09						
	ЗК13						
Поточний контроль змістового модуля 1					Практичні заняття		14
					Лабораторні роботи		26
					Самостійна робота		-
Модульний контроль					Модульна контрольна робота		60
Загальна кількість балів							100

Практична підготовка * – включає в себе практичні та лабораторні роботи.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ФІНАНСОВИЙ ОБЛІК НЕОБОРОТНИХ АКТИВІВ

ПРАКТИЧНА РОБОТА № 1

Тема: Визначення, класифікація та оцінка основних засобів. Фінансовий облік руху та переміщення основних засобів.

Мета заняття – вивчення основних положень фінансового обліку основних засобів, набути навичок формування ліквідаційної вартості та інвентарного номеру об'єкта ОЗ. Ознайомитись з поняттям та процедурою «компонентного обліку».

1. *Сутнісні характеристики основних засобів (ОЗ).*
2. *Визначення об'єкта ОЗ.*
3. *«Компонентний» облік.*
4. *Класифікація ОЗ.*
5. *Види оцінки ОЗ.*
6. *Методика формування ліквідаційної вартості.*
7. *Документування процесу руху та переміщення ОЗ.*
8. *Фінансовий облік руху та переміщення основних засобів.*

Нормативно-правове забезпечення теми:

1. *Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. № 996-XIV. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/996-14>*
2. *Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів: наказ Міністерства фінансів України № 561 від 30.09. 2003 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0561201-03#Text>*
3. *Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 36 (МСБО 36) «Зменшення корисності активів». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_047#Text.*
4. *Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 40 (МСБО 40) «Інвестиційна нерухомість». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_026#Text.*
5. *Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» : наказ Міністерства фінансів України від 27.04.2000 № 92 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00#Text>*
6. *Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 27 «Необоротні активи, утримувані для продажу, та припинення діяльності», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 07.11.2003 № 617 URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z1054-03>*
7. *Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 28 «Зменшення корисності активів», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 24.12.2004 № 817 URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0035-05>*
8. *Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 32 «Інвестиційна нерухомість», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 02.07.2007 р. № 779 URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0823-07>*

Готуючись до практичної необхідно

1. Опрацюйте конспект лекцій згідно плану. За необхідності скористайтесь іншими джерелами інформації. Підготуватись до експрес

опитування щодо плану рахунків.

2. Необхідно вивчити та сформувавши конспект таких термінів та понять: операційний цикл, основні засоби, об'єкт обліку ОЗ, строк корисного використання, характерні ознаки визнання активом ОЗ, клас ОЗ, класифікація ОЗ згідно НП(с)БО 7, первісна вартість ОЗ, ліквідаційна вартість, залишкова вартість, вартість, що амортизується, справедлива вартість, відновлювана вартість.

3. Вміти пояснити сутність «Компонентного» обліку.

4. **Увага!!!** Самостійно сформувавши методика формування ліквідаційної вартості об'єкта ОЗ (визначити правило (порядок))

5. Виконати індивідуальне завдання (завдання можна виконувати у групі з декількох осіб).

Індивідуальне завдання:

Знайти технічний паспорт ОЗ та сформувавши ліквідаційну вартість об'єкта. Вміти пояснити міркування щодо цього процесу та визначеної вартості. Паспорт мати при захисті завдання (у групі обов'язково мають бути об'єкти: різних класифікаційних груп).

Наприклад: автомобіль; будівля офісу; комп'ютер; станок; генератор.

Теми для реферату (реферат може бути підготований одним студентом, доповідь по реферату – тезова):

1. Особливості обліку капітальних витрат на поліпшення земель, не пов'язаних з будівництвом.

2. Особливості обліку землі.

3. Методика формування ліквідаційної вартості об'єкта.

4. Відображення в обліку вкраденого ОЗ.

Зверніть увагу!

(у параграфі наводиться увага інформації, яка у конспекті лекцій або відсутня або недостатньо актуалізована)

1. Методологічною основою обліку основних засобів на національному рівні є НП(с)БО 7 «Основні засоби» та НП(с)БО 28 «Зменшення корисності активів», а на міжнародному – однойменні МСБО 16 та МСБО 36. Для такого різновиду інвестиційної нерухомості як інвестиційна нерухомість – НП(с)БО 32 «Інвестиційна нерухомість» та МСБО 40.

2. Якщо один об'єкт ОЗ складається із частин, які мають різний строк корисного використання («компонентів»), кожен з них можна визнати в бухобліку окремим об'єктом ОЗ. Наприклад, окремими об'єктами ОЗ можна визнати дах, систему опалення та кондиціонування, ліфтову систему та основну конструкцію будівлі або корпус і двигуни корабля, які мають різні строки корисного використання. Аналогічно під час купівлі вантажного автомобіля підприємство може обліковувати як самостійні об'єкти його окремі частини (кузов, двигун, автопокришки з дисками, причіп).

У МСБО 16 прокоментовано інакші правила визнання «компонентів» ОЗ. За ним окремо необхідно амортизувати кожну частину об'єкта ОЗ, собівартість якої є суттєвою стосовно загальної собівартості об'єкта.

Підприємство повинно розподілити суму, первісно визнану щодо об'єкта ОЗ, на його суттєві частини. Далі кожну частину амортизують окремо, попередньо встановивши для неї персональний строк експлуатації та обравши підходящий метод амортизації.

До нематеріальних компонентів можна зарахувати, скажімо, значні витрати на регулярний основний технічний огляд чи капітальний ремонт об'єкта ОЗ (якщо їх використовують протягом більш ніж одного періоду. Такі витрати амортизують протягом запланованого міжремонтного (міжоглядового) періоду.

Незважаючи на «компонентний» облік об'єкта ОЗ, у фінансовій звітності об'єкт відображають як єдиний актив (не розкривають окремої інформації про компоненти). (засвоєння цього матеріалу прикл. 1).

Завдання практичної роботи № 1

1. Приклад.

Підприємство придбало виробниче обладнання за 2 млн. грн. Термін його корисного використання 10 років. Через кожні 2 роки необхідно проводити комплексний (значний огляд) технічний огляд та обслуговування. На дату придбання об'єкта витрати на такий захід щодо аналогічного обладнання, яке використовували 2 роки, за даними сервісного центру становлять 100 тис. грн. Також підприємство витрачає на щомісячний техогляд 5 тис. грн.

Підприємство виділило в бухобліку окремих компонент об'єкта ОЗ (виробничого обладнання) у вигляді «витрат на комплексний технічний огляд та обслуговування». Фактична вартість такого компонента дорівнюватиме 100 тис. грн. Її амортизуватимуть протягом 2-х років, тобто до наступного подібного техогляду. Залишок вартості об'єкта – 19 млн грн. З нього за необхідності також виділять суттєві частини-компоненти (наприклад двигун), які амортизуватимуть згідно з персональними строками їхнього корисного використання за обраними методами амортизації. Кожний із компонентів об'єкта «виробниче обладнання» буде відображено як окремих об'єкт в аналітичному обліку до субрахунку 104 «Машини та обладнання».

Витрати на щомісячний техогляд (5 тис. грн) визнаватимуть у періоді їхнього здійснення, оскільки вони не задовольняють критерії визнання ОЗ.

2. Скориставшись технічним паспортом будь якого основного засобу за вибором групи сформувавши ідентифікаційний номер об'єкту та заповнити Акт-прийому передачі основних засобів та Інвентарну картку об'єкту ОЗ (див. дод. А, Б).

3. На основі технічних паспортів із індивідуальних завдань студентів сформувавши Інвентарний опис основних засобів підприємства, врахувавши основний засіб, який поставили на баланс згідно завд. 2.

Приклад обліку та документального забезпечення руху та переміщення основних засобів

ПрАТ «Любисток» придбало автомобіль RENAUT у автомобільному салоні «RENAUT» за ціною 144000 грн. з ПДВ, згідно накладної №34/210, оплата здійснена через банк згідно рахунку № 2304. Рік випуску 2019. Відбулася реєстрація автомобіля у МРЕВ і сплачено державне мито у розмірі 1600 грн. та єдиний податок з власників транспортних засобів 12000 грн., номерний знак АС 6452 ВВ. Придбано цивільний страховий поліс – повне «Каско» у сумі 1440 грн. (у т.ч. ПДВ). 20 березня 2020 року автомобіль поставлено на баланс підприємства за первісною вартістю.

1. Відобразити оприбуткування автомобіля на рахунках бухгалтерського обліку, для двох подій: перша подія надходження, перша подія оплата та документальне відображення цього процесу.

Заповнити Акт приймання(передачі) основних засобів № 34 та Інвентарну картку обліку основних засобів, якщо відомо, що:

- інвентарний номер основного засобу 10512405,
- автомобіль буде використовуватись як службовий, для потреб директора,
- обраний метод нарахування амортизації – кумулятивний,
- строк корисного використання автомобіля – 8 років,
- ліквідаційна вартість 7000 грн.,

Комісія при оприбуткуванні:

- директор – Колосок А. М.
- головний бухгалтер – Фатенок А. О.
- бухгалтер – Шматковська Т. О.
- головний механік – Кутузов М. Р.

Коротка інформація про об'єкт: об'єм двигуна -1,9 м³ дизель, колір – сірий, рік випуску -2010 р., маса – 2400 кг., комплектація – повна, коробка – автоматична, потужність – 100 км/с- 66 кВ., тип кузова – седан.

Вихідні документи: технічний паспорт № 342, страховий поліс № 209/2014 компанія «Провідна».

Відображення оприбуткування автомобіля в обліку

№	Зміст господарських операцій	Кореспонденції		Сума
		Д-т	К-т	
	- перша подія надходження			
1.	Придбано автомобіль RENAUT	152	631	120000,00
2.	Відображено суму податкового кредиту з ПДВ	641	631	24000,00
3.	Перераховано кошти з поточного рахунку за автомобіль	631	311	144000,00
4.	Відображено витрати пов'язані з реєстрацією автомобіля у МРЕВ і сплатою державного мита	152	641	1600,00
5.	Перераховано кошти з поточного рахунку на здійснення витрат	641	311	1600,00
6.	Нараховано єдиний податок з власників транспортних засобів	152	64	12000,00
7.	Перераховано кошти для сплати єдиного податку	64	311	12000,00
8.	Відображено придбання цивільного страхового полісу	152	641	1200,00
9.	Відображено суму податкового кредиту з ПДВ	641	641	240,00

10.	Перераховано кошти з поточного рахунку для сплати цивільного страхового полісу	685	311	1440,00
11.	Введено автомобіль в експлуатацію	105	152	134800,00
	- перша подія оплата			
1.	Перераховано аванс автомобільному салону	371	311	144000,00
2.	Відображено податковий кредит	641	644	24000,00
3.	Отримано автомобіль	152	631	120000,00
4.	Відображено суму податкового кредиту	644	631	24000,00
6.	Відображено витрати пов'язані з реєстрацією автомобіля у МРЕВ і сплатою державного мита	152	641	1200,00
7.	Перераховано кошти з поточного рахунку на здійснення витрат	641	311	1600,00
8.	Нараховано єдиний податок з власників транспортних засобів	152	64	12000,00
9.	Перераховано кошти для сплати єдиного податку	64	311	12000,00
10.	Відображено придбання цивільного страхового полісу	152	641	1200,00
11.	Відображено суму податкового кредиту з ПДВ	641	685	240,00
12.	Перераховано кошти з поточного рахунку для сплати цивільного страхового полісу	685	311	1440,00
13.	Введено автомобіль в експлуатацію	105	152	134800,00
14.	Відображено взаємозалік заборгованостей	631	371	144000,00

2. Врахувавши попередню умову відобразити надходження автомобіля на умовах безоплатної передачі та внеску до статутного капіталу.

Надходження автомобіля на умовах безоплатної передачі

№	Зміст господарських операцій	Кореспонденції		Сума
		Д-т	К-т	
1	2	3	4	5
1.	Безоплатно отримано автомобіль	152	424	144000,00
2.	Відображено витрати пов'язані з реєстрацією автомобіля у МРЕВ і сплатою державного мита	152	685	1600,00
3.	Перераховано кошти з поточного рахунку на здійснення витрат	685	311	1600,00
4.	Нараховано єдиний податок з власників транспортних засобів	152	64	12000,00
5.	Перераховано кошти для сплати єдиного податку	64	311	12000,00
6.	Відображено придбання цивільного страхового полісу	152	685	1200,00

7.	Відображено суму податкового кредиту з ПДВ	641	685	240,00
8.	Перераховано кошти з поточного рахунку для сплати цивільного страхового полісу	685	311	1440,00
9.	Введено автомобіль в експлуатацію	105	152	158800,00
10.	Нараховано амортизацію в 1 місяці експлуатації	92	131	1581,25
11.	Відображено дохід в розмірі нарахованої амортизації	424	745	1581,25

Надходження автомобіля як внеску до статутного капіталу

№	Зміст господарських операцій	Кореспонденції		Сума
		Д-т	К-т	
1	2	3	4	5
1.	Прийнято рішення про збільшення статутного капіталу	146	40	144000,00
2.	Відображено внесення засновником автомобіля до статутного капіталу	152	46	144000,00
3.	Відображено витрати пов'язані з реєстрацією автомобіля у МРЕВ і сплатою державного мита	152	685	1600,00
4.	Перераховано кошти з поточного рахунку на здійснення витрат	685	311	1600,00
5.	Нараховано єдиний податок з власників транспортних засобів	152	64	12000,00
6.	Перераховано кошти для сплати єдиного податку	64	311	12000,00
7.	Відображено придбання цивільного страхового полісу	152	685	1200,00
8.	Відображено суму податкового кредиту з ПДВ	641	685	240,00
9.	Перераховано кошти з поточного рахунку для сплати цивільного страхового полісу	685	311	1440,00
10.	Введено автомобіль в експлуатацію	105	152	158800,00

18 листопада 2022 року (цього ж року) була виявлена не справність, що обслуговується гарантією на суму 64000 грн. з ПДВ, ремонт здійснювало ТОВ «Колос».

Відображення в обліку ремонту автомобіля підрядним способом

№	Зміст господарських операцій	Кореспонденції		Сума
		Д-т	К-т	
1.	Відображено витрати на ремонт автомобіля	92	685	53333,33

2.	Відображено податковий кредит з ПДВ	641	685	10666,67
3.	Перераховано кошти ТОВ «Колос» за ремонт	685	311	64000,00

Після закінчення строку експлуатації автомобіль ліквідовано. Сформувати акт ліквідації основних засобів та відобразити операції в обліку.

Відображення в обліку ліквідація автомобіля

№	Зміст господарських операцій	Кореспонденції		Сума
		Д-т	К-т	
1.	Списано знос автомобіля	131	105	127800,00
2.	Відображено залишкову вартість автомобіля	976	105	7000,00
3.	Оприбутковано запасні частини від ліквідації автомобіля	207	746	2000,00
4.	Списано доходи від ліквідації на фінансовий результат	746	793	2000,00
5.	Списано залишкову вартість на фінансовий результат	793	976	7000,00

Через 3 роки з моменту введення в експлуатацію автомобіль було реалізовано ПАТ «Світанок» за справедливою вартістю 10000 грн. Визначити фінансовий результат від реалізації та відобразити операції в обліку. (Примітка : у момент передачі основного засобу іншому підприємству інвентарна картка передається новому власнику.)

Відображено реалізацію автомобіля

№	Зміст господарських операцій	Кореспонденції		Сума
		Д-т	К-т	
1.	Переведено автомобіль до складу активів, що утримуються для продажу	286	105	113495,74
2.	Списано суму нарахованого зносу	13	105	21304,26
3.	Відображено дохід від продажу	377	712	100000,00
4.	Нараховано податкове зобов'язання з ПДВ	712	641	16666,67
5.	Списано вартість реалізованого автомобіля	943	286	113495,74
6.	Списано на фінансовий результат дохід від реалізації автомобіля	712	793	83333,33
7.	Списано на фінансовий результат собівартість реалізації	793	943	113495,74
8.	Визначено фінансовий результат від реалізації	442	793	30162,41

Через 4 роки автомобіль був переданий безоплатно ТОВ «Полісся» за залишковою вартістю. Відобразити операцію в обліку та виписати податкову накладну у розмірі податкового зобов'язання.

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства фінансів України
13.09.2016 № 818

ПрАТ «Любисток»
 (найменування юридичної особи)
 Ідентифікаційний код за ЄДРПОУ 12345678

ЗАТВЕРДЖУЮ
Директор Андрій КОЛОСОК
 (посада, ініціали та прізвище)

(підпис)
 « 20 » березня 20 20 р.

Акт приймання-передачі основних засобів

ПрАТ «Любисток»
 (місце складання)

Номер документа	Дата складання
34	20.03.2020
Знос	Рік випуску (побудови)
за одиницю	всього
7	8
9	10
2019	342
Всього	134800,00

Найменування юридичної (фізичної) особи, що передає основні засоби	Найменування юридичної (фізичної) особи, що приймає основні засоби	Інвентарний (номенклатурний) номер	Кількість	Первісна (переоцінена) вартість	Сума
1	2	3	4	5	6
«RENAUT»	ПрАТ «Любисток»	10512405	1	купівельна	120000,00
Всього					134800,00

На підставі наказу, розпорядження розпорядження від « 20 » березня 2020 р. № 214

проведено огляд автомобіля «RENAUT»
 (назва об'єкта(ів))

Місцезнаходження об'єкта(ів) у момент передачі (прийняття) ПрАТ «Любисток», вул. Ветеранів 34

Коротка характеристика об'єкта(ів) об'єм двигуна -1,9 м3 дизель, колір – сірий, рік випуску -2019 р., маса – 2400 кг., комплектація – повна, коробка – автоматична, потужність – 100 км/с- 66 кВ., тип кузова – седан.

Об'єкт технічним умовам відповідає/не відповідає
 (вказати, що саме не відповідає)

Висновок комісії придатний до використання. Ввести до складу основних засобів.

Перелік документації, що додається технічний паспорт № 342, страховий поліс № 209/2014 компанія «Провідна».

Голова комісії директор _____ Андрій КОЛОСОК _____
 (посада) (підпис) (ініціали та прізвище)

Члени комісії:
головний бухгалтер _____ Алла ФАТЕНОК _____
 (посада) (підпис) (ініціали та прізвище)
бухгалтер _____ Тетяна ШМАТКОВСЬКА _____
 (посада) (підпис) (ініціали та прізвище)
механік _____ Михайло КУТУЗОВ _____
 (посада) (підпис) (ініціали та прізвище)
 _____ (посада) (підпис) (ініціали та прізвище)

Об'єкт основних засобів:

здав _____ (посада) _____ (підпис) _____ (ініціали та прізвище)
 прийняв механік _____ Михайло КУТУЗОВ _____
 (посада) (підпис) (ініціали та прізвище)

Відмітка бухгалтерської служби про відображення у регістрах бухгалтерського обліку:

Назва облікового регістру	За дебетом рахунку (субрахунку, коду аналітичного обліку)	За кредитом рахунку (субрахунку, коду аналітичного обліку)	Сума
Довідка про розрахунок первісної вартості	105	152	134800,00

Особа, яка відобразила господарську операцію в бухгалтерському обліку _____ бухгалтер, Тетяна ШМАТКОВСЬКА _____
 (підпис) (посада, ініціали та прізвище)

« 20 » березня _____ 20 20 р.

Головний бухгалтер _____ Алла ФАТЕНОК _____
 (підпис) (ініціали та прізвище)

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства фінансів
України 13.09.2016 № 818

ПрАТ «Любисток»
(найменування юридичної особи)

Ідентифікаційний код за ЄДРПОУ

Інвентарна картка № 34 обліку об'єкта основних засобів

легковий автомобіль

«RENAUT»

(повна назва об'єкта і його призначення)

Коротка індивідуальна характеристика об'єкта:

Інвентарний (номенклатурний) номер	Синтетичний рахунок, субрахунок	Рік випуску (побудови)	Паспорт, модель, тип, марка	Заводський номер	Місцезнаходження об'єкта	Матеріально відповідальна особа
10512405	105	2019	342		ПрАТ «Любисток»	Кутузов М. Р.

Дата, номер акта введення в експлуатацію	Дата, номер акта приймання-передачі*	Первісна вартість	Ліквідаційна вартість	Вартість, яка амортизується	Строк корисного використання	Знос**	Примітка
20.03.20, № 34		134800,00	7000,00	127800,00	8 років		

Ознаки, що характеризують об'єкт	Прийняття і приладдя, що належать до об'єкта основних засобів				Дорогоцінні метали		
	назва	назва	назва	назва	назва	вид	маса
	об'єм двигуна -1,9 мЗ; коробка – автоматична	Дизель; потужність – 100 км/с- 66 кВт.	колір – сірий	комплектація – повна; тип кузова – седан	Чорний метал		2400 кг

Зміни у вартості об'єкта:

№ з/п	Дата відображення господарської операції	Зміст операції	Первісна (переоцінена) вартість	Ліквідаційна вартість	Вартість, яка амортизується	Знос	Строк корисного використання
1.	20.03.2020	Введено об'єкт в експлуатацію	134800,00	7000,00	127800,00		8 років

* Заповнюється у разі безоплатного отримання об'єкта основних засобів.

** Заповнюється у разі безоплатного отримання об'єкта основних засобів від суб'єктів державного сектору.

Зворотний бік

Зміни в характеристиці об'єкта після проведення робіт з реконструкції (реставрації), модернізації, добудови, дообладнання та часткової ліквідації тощо.

Інформація про знос:

Дата введення в експлуатацію об'єкта 20.03.2020 Дата виведення з експлуатації об'єкта _____

Дата введення в експлуатацію об'єкта _____ Дата виведення з експлуатації об'єкта _____

...

№ з/п	Період, за який нарахована амортизація	Кількість місяців корисного використання (експлуатації)	Сума амортизації	№ з/п	Період, за який нарахована амортизація	Кількість місяців корисного використання (експлуатації)	Сума амортизації	№ з/п	Період, за який нарахована амортизація	Кількість місяців корисного використання (експлуатації)	Сума амортизації

...

Інформація про рух об'єкта:

Внутрішнє переміщення				
№ з/п	дата	назва, номер документа	місцезнаходження об'єкта після переміщення	матеріально відповідальна особа

Дата	Назва, номер документа	Причина вибуття

Картку заповнив _____ «___» _____ 20__ р.
(підпис) (посада, ініціали та прізвище)

Відмітка про відкриття нової інвентарної картки обліку об'єкта основних засобів № _____

Відображено безоплатну передачу автомобіля

№	Зміст господарських операцій	Кореспонденції		Сума
		Д-т	К-т	
1.	Зменшена вартість автомобіля на суму зносу	131	105	35502,84
2.	Відображено списання залишкової вартості переданого автомобіля	976	105	99297,16
3.	Відображено податкове зобов'язання	976	641	19859,43

ПЕРЕЛІК ЗАДАЧ ДЛЯ РОЗВ'ЯЗУВАННЯ

1. ТОВ «Карат» придбало виробниче обладнання за 200 000 грн., ПДВ 40000 грн. Крім того, витратило на доставку 3 000 грн., ПДВ 600 грн.; на монтаж і установку 4 000 грн., ПДВ 800 грн. Витрати на обслуговування виробничого обладнання 500 грн. Чому дорівнює первісна вартість обладнання? Відобразити в обліку оприбуткування виробничого обладнання.

2. ТОВ «Алфаінтерпласт» споруджує будівлю цеху власними силами. При цьому були здійснені такі витрати : придбане будівельне обладнання на суму 72000,00 (в т. ч. ПДВ); використані власні запаси – 17000,00 грн; нарахована з/п працівникам, які беруть участь у будівництві – 25000,00 грн; нарахована амортизація машин і механізмів, що беруть участь у будівництві – 12000,00 грн. Відобразити введення будівлі в експлуатацію.

3. За договором купівлі-продажу продаються два об'єкти основних засобів – будівля і комп'ютер. Первісна вартість будівлі становить 50000 грн, сума нарахованого зносу – 2000 грн. Первісна вартість комп'ютера складає 3000 грн, сума нарахованого зносу – 500 грн. Вартість продажу будівлі становить 60000 грн (в т. ч. ПДВ), вартість продажу комп'ютера – 2400 грн. (в т. ч. ПДВ). За договором покупець здійснив передоплату за об'єкти основних засобів, що продаються. Відобразити реалізацію та визначення фінансового результату від операції в бухгалтерському обліку.

Відобразити господарські операції в бухгалтерському обліку.

4. 8 лютого 2020 року ТОВ «Лелека» безоплатно отримало токарний верстат, залишкова вартість якого – 40000,00 грн, сума зносу за період експлуатації – 10000,00 грн. Справедлива вартість оцінюється – 33600,00 грн. Очікуваний строк експлуатації – 7 років. 14 лютого 2020 року підприємство оплатило витрати на доставку та налагодження верстата фірмі «Монтаж» у сумі 8400,00 грн (без ПДВ). Основний засіб введено в експлуатацію 15 лютого. Відобразити в облік взяття об'єкта на баланс.

5. ТОВ «Форум» придбало у ПАТ «Титан» обладнання, яке потребує монтажу, на суму 27600,00 грн (в т. ч. ПДВ). Акцептовано рахунок АТП – 10576 за доставку обладнання 196,00 грн (в т. ч. ПДВ). Передано обладнання в цех для монтажу. Використано запасні частини для монтажу – 70,00 грн. Нараховано з/п працівникам, які виконували монтаж – 650,00 грн. Після монтажу обладнання оприбутковано, як основні засоби. Відобразити в обліку оприбуткування ОЗ.

6. В результаті підмиву ґрунтовими водами підлягає зносу частина водопровідних мереж. Первісна вартість частини мережі, що ліквідується – 57000,00 грн, сума зносу на момент ліквідації – 55% від первісної вартості. Понесені наступні витрати на розбирання: нараховано з/п – 1800,00 грн; проведені відрахування на соціальні заходи. Оприбутковані труби водопровідні – 11900,00 грн. Визначити фінансовий результат від ліквідації водопровідної мережі. Відобразити в обліку списання об'єкта та фінансовий результат операції.

Домашнє завдання! Розв'яжіть задачі, які не були розглянуті на практичній роботі. Зверніть увагу!, що готуючи домашню роботу варто переглянути завдання наступні практичної роботи, а саме параграф «Готуючись до практичної роботи»!

2. Зробіть конспект «Порядок інвентаризації активів та зобов'язань» у контексті інвентаризації основних засобів.

Контрольні запитання до теми

1. Основні засоби – це...
2. На які класифікаційні групи поділяють основні засоби
3. Що є об'єктом амортизації основних засобів?
4. На яких рахунках обліковуються основні засоби?
5. Первісна вартість основних засобів – це
Назвати первинні документи з обліку основних засобів.
6. Як визначається первісна вартість основних засобів при надходженні
7. Вартість, яка амортизується, це
8. При введенні основного засобу в експлуатацію складається
9. У балансі основні засоби відображаються за
10. Введення в дію виробничого обладнання відображається у обліку записом:
11. Залишкова вартість основних засобів при ліквідації списується записом:

ПРАКТИЧНА РОБОТА № 2

Тема: Амортизація та інвентаризація основних засобів.

Мета заняття – вивчення основних положень фінансового обліку основних засобів, набути навичок нарахування амортизації та здійснення інвентаризації основних засобів. Ознайомитись з поняттям а процедурою «компонентного обліку».

1. Амортизація основних засобів: зміст поняття амортизації основних засобів та термінів, що використовуються при застосуванні методів амортизації.
2. Методи нарахування амортизації.
3. Інвентаризація основних засобів.
4. Розкриття інформації про основні засоби у примітках до фінансової звітності.

Нормативно-правове забезпечення теми:

1. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. № 996-XIV. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/996-14>
2. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів: наказ Міністерства фінансів України № 561 від 30.09.2000 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0561201-03#Text>
3. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 40 (МСБО 40) «Інвестиційна нерухомість». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_026#Text.
4. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» : наказ Міністерства фінансів України № 92 від 27.04.2000 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00#Text>
5. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 32 «Інвестиційна нерухомість», затверджене наказом Міністерства фінансів України № 779 від 02.07.2007 р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0823-07>
6. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань : наказ Міністерства фінансів України № 879 від 02.09.2014. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/RE26142>
7. Порядок подання фінансової звітності: затв. постановою КМУ № 419 від 28.02.2000 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/419-2000-%D0%BF#Text>

Готуючись до практичної необхідно

1. Опрацюйте конспект лекцій згідно плану. За необхідності скористайтесь іншими джерелами інформації. Підготуватись до експрес опитування.
2. Виконати завдання попередньої практичної роботи, які були віднесені на домашню роботу.
3. Виконайте завдання самостійної роботи (**Зверни увагу!** питання фінансовий облік і інвестиційної нерухомості віднесено на самостійне опрацювання)

Теми для реферату (реферат може бути підготований одним студентом, доповідь по реферату – тезова):

1. Облік та амортизація необоротних активів не виробничого призначення.
2. Методика формування ліквідаційної вартості об'єкта.
3. Відображення в обліку вкраденого ОЗ.
3. Порівняльна характеристика фінансового обліку інвестиційної нерухомості від інших об'єктів ОЗ.

Зверніть увагу!

Принципи Положення про інвентаризацію дозволяють конкретизувати головні завдання інвентаризації основних засобів, зокрема, виявити:

- фактичну наявність основних засобів, зіставити її з даними бухгалтерського обліку й установити розходження (надлишки чи нестачі) або їх відсутність;
- об'єкти, не придатні до використання із будь-яких причин або не використовувані;
- основні засоби, які не відповідають критеріям визнання.

Усе перелічене вище має реалізувати інвентаризаційна комісія на чолі з керівником підприємства чи його заступником.

Періодичність інвентаризації основних засобів

Частина 2 ст. 10 Закону про бухгалтерський облік установлює, що об'єкти й періодичність інвентаризації визначає власник (керівник) підприємства, окрім випадків, коли вона обов'язкова згідно із законодавством. Перелік таких випадків наведений у п.п. 7 та 8 р. 1 Положення про інвентаризацію. Згадки про них містять й інші законодавчі акти, скажімо, Порядок подання фінансової звітності, затверджений постановою КМУ від 28.02.2000 р. № 419.

Приклади розв'язування задач

Приклад розрахунку зносу та відображення в обліку

Нарахувати амортизацію на придбаний автомобіль (див. приклад розв'язування задач практична робота

1) за перший квартал фінансового року. Нарахування здійснити усіма методами згідно НП(с)БО 7 «Основні засоби» та відобразити в обліку.

1 Нарахування амортизації прямолінійним методом:

$$A_p = \frac{ПВ - ЛВ}{T}$$

$$A_p = \frac{134800 - 7000}{8} = 15975,00 \text{ грн.}$$

$$A_{\text{квартал}} = \frac{A_p}{4}$$

$$A_{\text{квартал}} = \frac{15975}{4} = 3993,75 \text{ грн.}$$

Таблиця розрахунків

Рік	Амортизаційні відрахування	Накопичена амортизація	Залишкова вартість
			134800,00
1	15975,00	15975,00	118825,00
2	15975,00	31950,00	102850,00
3	15975,00	47925,00	86875,00
4	15975,00	63900,00	10900,00
5	15975,00	79875,00	54925,00
6	15975,00	95850,00	38950,00
7	15975,00	111825,00	22975,00
8	15975,00	127800,00	7000,00

2 Нарахування амортизації методом зменшення залишкової вартості:

$$A_p = ЗВ * N_a$$

$$N_a = 1 - \sqrt[T]{\frac{ЛВ}{ПВ}} * 100\%$$

$$N_a = 1 - \sqrt[8]{\frac{7000}{134800}} * 100\% = 1 - 0,6909 * 100\% = 30,9\%$$

$$A_p = 134800 * 30,9\% = 41653,20 \text{ грн.}$$

$$A_{\text{квартал}} = \frac{A_p}{4}$$

$$A_{\text{квартал}} = \frac{41653,20}{4} = 10413,30 \text{ грн.}$$

Таблиця розрахунків

Рік	Розрахунок	Амортизаційні відрахування	Накопичена амортизація	Залишкова вартість
				134800,00
1	134800,00 *30,9%	41653,20	41653,20	93146,80
2	93146,80 *30,9%	28782,36	70435,56	64364,44
3	64364,44 *30,9%	19888,61	90324,17	44475,83
4	44475,83 *30,9%	13743,03	104067,20	30732,80
5	30732,80 *30,9%	9496,43	113563,63	21236,37
6	21236,37 *30,9%	6562,04	120125,67	14674,33
7	14674,33 *30,9%	4534,37	124660,04	10139,96
8	10139,96 *30,9%	3139,96	127800,00	7000,00

3 Нарахування амортизації методом прискореного зменшення залишкової вартості:

$$A_p = ПВ * Річна На$$

$$Річна На = \frac{100\%}{\text{строк корисного використання}} * 2$$

$$Річна На = \frac{100\%}{8} * 2 = 0,25$$

$$A_p = 134800 * 0,25 = 33700 \text{ грн.}$$

$$A_{\text{квартал}} = \frac{A_p}{4}$$

$$A_{\text{квартал}} = \frac{33700}{4} = 8425,00 \text{ грн.}$$

Таблиця розрахунків

Рік	Розрахунок	Амортизаційні відрахування	Накопичена амортизація	Залишкова вартість
				134800,00
1	134800,00 *25%	33700,00	33700,00	101100,00
2	101100,00 *25%	25275,00	58975,00	75825,00
3	75825,00 *25%	18956,25	77931,25	56868,75
4	56868,75 *25%	14217,19	92148,44	42651,56
5	42651,56 *25%	10662,89	102811,33	31988,67
6	31988,67 *25%	7997,17	110808,50	23991,50
7	23991,50 *25%	5997,88	116806,38	17993,62
8	17993,62 *25%	4498,41	121304,79	13495,21

4 Нарахування амортизації кумулятивним методом:

$$A_p = (ПВ - ЛВ) * кк$$

$$k_k = \frac{\text{кількість років до кінця використання}}{\text{сума чисел років використання}}$$

Таблиця розрахунків

Рік	Залишкова вартість	Кумулятивний коефіцієнт	Амортизаційні відрахування	Накопичена амортизація
1	134800,00	0,0222	3552,84	3552,84
2	131247,16	0,0556	7105,68	10658,52
3	124141,48	0,0833	10645,74	21604,26
4	113495,74	0,1111	14198,58	35502,84
5	99297,16	0,1389	17751,42	53254,26
6	81545,74	0,1667	21304,26	74558,52
7	60241,48	0,1944	24844,32	99402,84
8	35397,16	0,2222	28397,16	127800,00
9	7000,00	-----	-----	-----

$$K_k = \frac{8}{1+2+3+4+5+6+7+8} = 0,2222$$

$$A_p = (134800 - 7000) * 0,2222 = 28371,60 \text{ грн.}$$

$$A_{\text{квартал}} = \frac{28371,60}{4} = 7092,90 \text{ грн.}$$

Журнал господарських операцій

№	Зміст господарських операцій	Кореспонденції		Сума
		Д-т	К-т	
1.	Нараховано амортизацію на придбаний автомобіль за 1 квартал фінансового року: <ul style="list-style-type: none"> - прямолінійним методом - методом зменшення ЗВ - методом прискореного зменшення ЗВ - кумулятивним методом 	92	131	3993,75 10413,30 8425,00 7092,90

18 листопада 2022 року (цього ж року) була виявлена не справність, що обслуговується гарантією на суму 64000 грн. з ПДВ, ремонт здійснювало ТОВ «Колос».

Відображення в обліку ремонту автомобіля підрядним способом

№	Зміст господарських операцій	Кореспонденції		Сума
		Дт	Кт	
1.	Відображено витрати на ремонт автомобіля	92	685	53333,33
2.	Відображено податковий кредит з ПДВ	641	685	10666,67
3.	Перераховано кошти ТОВ «Колос» за ремонт	685	311	64000,00

ПЕРЕЛІК ЗАДАЧ ДЛЯ РОЗВ'ЯЗУВАННЯ

1. Внаслідок проведеної інвентаризації основних засобів було виявлено нестачу комп'ютера. Первісна вартість комп'ютера – 4 000 грн, знос на момент проведення інвентаризації склав 1 600 грн. У ході проведення слідчих дій було встановлено винну особу і відшкодовано суму збитку шляхом внесення коштів в касу підприємства.

Відшкодування збитку проводилось згідно з Порядком № 116. Індекс інфляції – ?

Відобразити господарські операції в бухгалтерському обліку.

2. На балансі підприємства значиться об'єкт основних засобів, причому:

- його первісна вартість – 30000 грн;
- сума нарахованого зносу – 5000 грн;
- справедлива вартість об'єкта – 35000 грн.

У зв'язку з цим прийнято рішення про переоцінку вартості об'єкта основних засобів. Для цього об'єкта основних засобів здійснювана переоцінка є першою.

Розрахувати: індекс переоцінки; нову первісну вартість і нову суму зносу; суму дооцінки первісної вартості і зносу.

Відобразити господарські операції в обліку.

3. На підприємстві під час проведення інвентаризації виявлена нестача кондиціонера первісною вартістю 5000 грн. і нарахованим зносом — 2000 грн. У ході розслідування встановлено винну особу – матеріально-відповідальна особа Петренко Р. О. Суму збитку отримано із заробітної плати працівника.

Відобразити операції в кореспонденціях.

4. В процесі проведення інвентаризації виявлено нестачу автомобіля. Первісна вартість автомобіля – 36000 грн, нарахований знос за період експлуатації – 18900 грн. Встановлено винну особу, ним виявився механік.

Суму збитку (завданої шкоди) механіком внесено в касу.

Відобразити операції в кореспонденціях.

5. 02.01.2022 р. ПАТ «СКФ Україна» придбало обладнання вартістю 2000 грн., ПДВ 400 грн. Витрати на установку 300 грн., ПДВ 60 грн. Витрати на сервісне обслуговування 200 грн., ПДВ 40 грн. щомісяця. Для нарахування амортизації застосовується прямолінійний метод. Строк корисного використання оцінено в 5 років. Визначити первісну вартість обладнання та його залишкову вартість станом на 31.12.2024 р?

6. ТОВ «Дельфін» 05.03. 2022 р. придбало насоси для басейну за 50000 грн., ввело його в експлуатацію в квітні цього ж року. Строк корисного використання оцінено в 7 років, ліквідаційну вартість – 2 000 грн. Чому дорівнює сума амортизації активу за перший рік, розрахована за кумулятивним методом? Відобразити в обліку.

7. ПАТ «Модерн-Експо» придбало 31.12.2022 р. придбало обладнання щитової за 320000 грн., амортизацію якого нараховувало за прямолінійним методом, виходячи зі строку корисного використання 8 років та нульової ліквідаційної вартості. 02.01.2024 р. керівництво підприємства переглянуло строк корисного використання на 6 років. За якою вартістю обладнання буде відображене у балансі станом на 31.12.2024 р?

8. ТОВ «Волинь-зерно-продукт» придбало комбайн в грудні 2022 р. за 150000 грн. Строк корисного використання становить 8 років, не має ліквідаційної вартості. Амортизація нараховується за методом прискореного зменшення залишкової вартості. В січні 2024 року керівництво прийняло рішення змінити метод амортизації на прямолінійний. Чому дорівнює сума зносу на 31.12.2024 р.

Домашнє завдання!

Викрадено автомобіль OPEL, що був на балансі ПАТ «Катаріна», протокол огляду поліції від 12.10.2022 року. Первісна вартість автомобіля становила 594000 грн, сума нарахованого зносу 243100 грн.

Відобразити в обліку списання з балансу автомобіля згідно рішення суду на 11.03.2024 року. Оформити акт на списання. Приклад оформлення Акту на списання транспортних засобів див. Методичні рекомендації до самостійної роботи.

Контрольні запитання до теми

- 1. Підприємство «Альта» оплатило 2000 грн. за ремонт пральних машин. Про який вид ремонту йдеться мова?*
- 2. При застосуванні методу прискореного зменшення залишкової вартості, річна амортизація нараховується за формулою...*

ПРАКТИЧНА РОБОТА № 3

Тема: Фінансовий облік ремонту та переоцінки ОЗ.

Мета заняття – вивчення основних положень фінансового обліку основних засобів, набути навичок обліку операцій ремонту ОЗ та їх переоцінки.

- 1. Облік ремонту основних засобів.*
- 2. Документальне оформлення виконаних робіт.*
- 3. Облік ремонтних робіт виконаних підрядним способом.*
- 4. Облік ремонтних робіт виконаних господарським способом.*
- 5. Облік переоцінки основних засобів: дооцінка; уцінка; дооцінка раніше уцінених об'єктів; уцінка раніше до оцінених об'єктів.*

Нормативно-правове забезпечення теми:

- 1. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. № 996-XIV. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/996-14>*
- 2. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів: наказ*

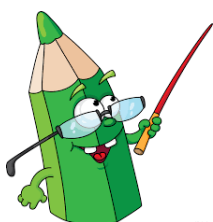
Міністерства фінансів України № 561 від 30.09. 2003 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0561201-03#Text>

3. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 36 (МСБО 36) «Зменшення корисності активів». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_047#Text.

4. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» : наказ Міністерства фінансів України від 27.04.2000 № 92 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00#Text>

6. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 28 «Зменшення корисності активів», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 24.12.2004 № 817 URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0035-05>

7. Правила надання послуг з технічного обслуговування і ремонту колісних транспортних засобів: наказ Міністерства інфраструктури України № 615 від 28.11.2014. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/RE26386>

Готуючись до практичної необхідно

Опрацюйте конспект лекцій згідно плану. За необхідності скористайтесь іншими джерелами інформації. Опрацюйте приклад переоцінки основних засобів, що наведений в практичній роботі.

Теми для реферату:

1. Особливості обліку землі.

Приклади розв'язування задач

Приклад відображення в обліку переоцінки ОЗ.

Якщо залишкова вартість об'єкта основних засобів суттєво відрізняється від його справедливої вартості, то на дату балансу підприємство може його переоцінити (п. 16 НП(с)БО 7). Результатом переоцінки ОЗ може бути їх дооцінка або уцінка. Розглянемо на прикладах порядок відображення дооцінок та уцінок у бухобліку підприємства.

Перша дооцінка ОЗ.

Відповідно до прийнятої на підприємстві облікової політики поріг суттєвості з метою здійснення переоцінки ОЗ встановлено на рівні 10%-вого відхилення залишкової вартості об'єктів ОЗ від справедливої. Підприємство вперше переоцінило об'єкт ОЗ – кукуруддозбиральний комбайн ATLANT. Первісна вартість – 90 000 грн., знос – 40 000 грн., залишкова вартість – 50 000 грн. Згідно з експертною оцінкою справедлива вартість комбайна становить 100 000 грн.

Наведемо розрахунки дооцінки:

1. Індекс переоцінки (детальніше у консультації «Переоцінка основних засобів: основні вимоги» <https://uteka.ua/ua/publication/agro-4-gospodarski-operacii-v-agrosektori-35-pereocenka-osnovnyx-sredstv-osnovnye-trebovaniya>):

$$100\ 000\ \text{грн.} : 50\ 000\ \text{грн.} = 2.$$

2. Переоцінена первісна вартість об'єкта ОЗ:

$$90\ 000\ \text{грн.} \times 2 = 180\ 000\ \text{грн.}$$

3. Переоцінена сума зносу:

$$40\ 000\ \text{грн.} \times 2 = 80\ 000\ \text{грн.}$$

4. Переоцінена залишкова вартість:

180 000 грн. – 80 000 грн. = 100 000 грн.

У бухобліку сума дооцінки залишкової вартості об'єкта ОЗ включається до складу капіталу в дооцінках (п. 19 НП(С)БО 7) (див. табл.).

Бухгалтерський облік операцій з дооцінки об'єкта ОЗ

№ з/п	Зміст операції	Первинні документи	Бухгалтерський облік		Сума, грн
			Дт	Кт	
1.	Відображено результати дооцінки об'єкта ОЗ на суму: – дооцінки первісної вартості (180 000 – 90 000)	Звіт про оцінку майна, бухгалтерська довідка	105	411	90 000
	– дооцінки зносу (80 000 – 40 000)		411	131	40 000

Перша уцінка ОЗ.

Підприємство вперше провело переоцінку об'єкта ОЗ – двокорпусного плуга ПЛН-2-25. Первісна вартість об'єкта – 7 200 грн.; знос – 2 200 грн.; залишкова вартість – 5 000 грн. Справедлива вартість згідно зі звітом оцінювача – 4 000 грн.

Для відображення в обліку результатів уцінки виконаємо розрахунки:

1. Індекс переоцінки:

$$4\,000 \text{ грн.} : 5\,000 \text{ грн.} = 0,8.$$

2. Переоцінена первісна вартість:

$$7\,200 \text{ грн.} \times 0,8 = 5\,760 \text{ грн.}$$

3. Переоцінений знос:

$$2\,200 \text{ грн.} \times 0,8 = 1\,760 \text{ грн.}$$

4. Переоцінена залишкова вартість:

$$5\,760 \text{ грн.} - 1\,760 \text{ грн.} = 4\,000 \text{ грн.}$$

У бухгалтерському обліку сума уцінки залишкової вартості об'єкта включається до складу витрат (п. 19 НП(С)БО 7) (див. табл.).

Бухгалтерський облік операцій з уцінки об'єкта ОЗ

№ з/п	Зміст операції	Первинні документи	Бухгалтерський облік		Сума, грн
			Дт	Кт	
1.	Відображено результати уцінки об'єкта ОЗ на суму: – уцінки зносу (2 200 – 1 760)	Звіт про оцінку майна, бухгалтерська довідка	131	105	440
	– уцінки залишкової вартості (5 000 – 4 000)		975	105	1000

Якщо подальша переоцінка ОЗ має такий самий характер, як і попередня (тобто дооцінка здійснюється за дооцінкою або уцінка за уцінкою), то порядок відображення таких операцій в обліку аналогічний до розглянутого вище (під час проведення першої дооцінки/уцінки).

У разі якщо характер подальшої переоцінки протилежний (здійснюється

дооцінка після раніше проведеної уцінки або зниження вартості після раніше проведеної дооцінки), то результати попередніх переоцінок слід ураховувати в порядку, передбаченому п. 20 НП(с)БО 7. Як саме, розповімо далі.

Дооцінка раніше уцінених ОЗ

Якщо в ході наступної переоцінки необхідно дооцінити об'єкт (який раніше був уцінений), то в обліку (п. 20 НП(с)БО 7):

- сума дооцінки в межах уцінки включається до складу доходів звітного періоду;
- сума перевищення дооцінки над попередньою уцінкою формує інший додатковий капітал.

Підприємство дооцінює об'єкт ОЗ (раніше об'єкт уцінювався). Його первісна уцінена вартість – 10000 грн., знос – 6000 грн., залишкова вартість – 4000 грн. Справедлива вартість на дату переоцінки становить 6 000 грн. Сума уцінки цього об'єкта, яка в попередніх періодах була включена до складу витрат (субрахунок 975), дорівнює 1 000 грн.

Наведемо розрахунки:

1. Індекс переоцінки:

$$6\ 000\ \text{грн.} : 4\ 000\ \text{грн.} = 1,5.$$

2. Переоцінена первісна вартість:

$$10\ 000\ \text{грн.} \times 1,5 = 15\ 000\ \text{грн.}$$

3. Переоцінений знос:

$$6\ 000\ \text{грн.} \times 1,5 = 9\ 000\ \text{грн.}$$

4. Переоцінена залишкова вартість:

$$15\ 000\ \text{грн.} - 9\ 000\ \text{грн.} = 6\ 000\ \text{грн.}$$

Отже, сума дооцінки залишкової вартості становить 2 000 грн. (6 000 грн. – 4 000 грн.), тобто перевищує суму минулих уцінок на 1 000 грн. (2 000 грн. – 1 000 грн.). Покажемо, як відобразити ці операції в бухобліку.

Бухгалтерський облік операцій з дооцінки раніше уціненого об'єкта ОЗ

№ з/п	Зміст операції	Первинні документи	Бухгалтерський облік		Сума, грн
			Дт	Кт	
1.	Відображено результати дооцінки об'єкта ОЗ, раніше уціненого на суму: – дооцінки зносу (9 000 – 6 000)	Звіт про оцінку майна, бухгалтерська довідка	105	131	3000
	– дооцінки залишкової вартості в межах попередніх уцінок, що були включені до складу витрат		105	746	1000
	– перевищення дооцінки залишкової вартості над сумою попередніх уцінок, що були включені до складу витрат		105	411	1000

Зверніть увагу!: сума перевищення дооцінки залишкової вартості над сумою попередніх уцінок, відображена як капітал у дооцінках, списується на нерозподілений прибуток записом Дт 411 – Кт 441. Такий запис може робитися в обліку або періодично (щомісячно, щоквартально) одночасно з нарахуванням амортизації та пропорційно до амортизації, або в разі вибуття об'єкта зі складу ОЗ (п. 21 НП(С)БО 7). Порядок списання дооцінок на нерозподілений прибуток фіксується в обліковій політиці підприємства.

Уцінка раніше дооцінених ОЗ

Якщо на дату балансу об'єкт ОЗ, який раніше був дооцінений, необхідно уцінити, то в обліку (п. 20 НП(С)БО 7):

- сума уцінки залишкової вартості в межах попередніх дооцінок спрямовується на зменшення капіталу в дооцінках;
- сума перевищення уцінки залишкової вартості над попередніми дооцінками включається до витрат звітного періоду.

Об'єкт ОЗ раніше був дооцінений і сума дооцінки залишкової вартості становить 800 грн. (обліковується за Кт субрахунок 411). Первісна дооцінена вартість – 20 000 грн., знос – 8 000 грн., залишкова вартість – 12 000 грн. Справедлива вартість об'єкта, визначена за результатами переоцінки, становить 9 000 грн.

Виконаємо розрахунки для відображення результатів переоцінки в обліку:

1. Індекс переоцінки:

$$9\,000 \text{ грн.} : 12\,000 \text{ грн.} = 0,75.$$

2. Переоцінена первісна вартість:

$$20\,000 \text{ грн.} \times 0,75 = 15\,000 \text{ грн.}$$

3. Переоцінений знос:

$$8\,000 \text{ грн.} \times 0,75 = 6\,000 \text{ грн.}$$

4. Переоцінена залишкова вартість:

$$15\,000 \text{ грн.} - 6\,000 \text{ грн.} = 9\,000 \text{ грн.}$$

Бухгалтерський облік операцій з уцінки раніше дооціненого об'єкта ОЗ

№ з/п	Зміст операції	Первинні документи	Бухгалтерський облік		Сума, грн
			Дт	Кт	
1.	Відображено результати уцінки об'єкта ОЗ, раніше дооціненого, на суму: – уцінки зносу (8 000 – 6 000)	Звіт про оцінку майна, бухгалтерська довідка	131	105	2000
	– уцінки залишкової вартості в межах суми попередніх дооцінок		411	105	800
	– перевищення уцінки залишкової вартості об'єкта над попередніми дооцінками цього об'єкта (12 000 – 9 000 – 800)		975	105	2200

Дооцінка ОЗ із нульовою вартістю

Якщо залишкова вартість об'єкта ОЗ дорівнює нулю, то його переоцінена залишкова вартість визначається додаванням справедливої вартості цього об'єкта до його первісної (переоціненої) вартості без зміни суми зносу об'єкта. Для таких об'єктів, що продовжують використовуватися, обов'язково визначається ліквідаційна вартість (п. 17 П(С)БО 7).

Іншими словами, у такому разі переоцінюється лише первісна вартість ОЗ. У бухгалтерському обліку робиться запис: Дт 10 Кт 411 (на суму справедливої вартості). Сума зносу за такими об'єктами залишається колишньою.

Зверніть увагу!

1. Бухгалтерські записи з переоцінки ОЗ залежать від того, з чим підприємство має справу (з дооцінкою чи з уцінкою), а також яким був результат попередніх переоцінок (дооцінка чи уцінка). При цьому слід керуватися положеннями п. 16–21 НП(С)БО 7 та Методичними рекомендаціями з бухгалтерського обліку основних засобів, затвердженими наказом Мінфіну від 30.09.03 р. № 561.

2. Результати переоцінки включають до фінансової звітності того періоду, за підсумками якого здійснили переоцінку.

3. Сума дооцінки залишкової вартості ОЗ включається до складу капіталу в дооцінках (субрахунок 411), а уцінки – до складу витрат (субрахунок 975).

4. У разі переоцінки об'єктів ОЗ, які раніше вже переоцінювались, в обліку слід також відобразити різниці між попередніми та подальшими дооцінками та/або уцінками. У результаті можуть виникати доходи (Кт 746) – у разі дооцінки раніше уцінених ОЗ, або зменшення капіталу в дооцінках (Дт 411) – у разі уцінки раніше дооцінених об'єктів.

Приклад відображення в обліку ремонтів і поліпшень ОЗ.

Підприємство здійснило такі операції:

- *звернулося до СТО, на якому були проведені роботи з технічного обслуговування легкового автомобіля, використовуваного в адміністративних цілях. Вартість робіт становить 6 000 грн. (у т. ч. ПДВ – 1 000 грн.);*

- *здійснило поточний ремонт виробничого обладнання (заміна деталей) із цеху № 2 (субрахунок 232) силами власної ремонтної бригади (для обліку витрат ремонтної бригади використовується окремий субрахунок 236, за яким у кінці місяця всі понесені витрати розподіляються за підрозділами, для яких здійснювався ремонт). Вартість деталей становить 4 800 грн. (у т. ч. ПДВ – 800 грн.). Зарплата працівників, зайнятих заміною деталей, – 3 000 грн. з ЄСВ;*

- *залучило підрядника до виконання поточного ремонту будівлі офісу (фарбування стін і поклейка шпалер). Вартість виконаних робіт за актом – 24 000 грн. (у т. ч. ПДВ – 4 000 грн.);*

- *залучило підрядника до виконання робіт із заміни вбудованої системи вентиляції на складі готової продукції. За рішенням керівника, прийнятим на підставі висновку комісії експертів підприємства, така заміна приведе до збільшення майбутніх економічних вигід (зменшаться втрати через псування продукції). Система кондиціонування враховується в складі вартості складу і не виділяється в окремий об'єкт ОЗ. Вартість обладнання та роботи з його установки – 30 000 грн. (у т. ч. ПДВ – 5 000 грн.).*

Облік цих операцій показано в таблиці.

№ п/п	Зміст операції	Первинні документи	Бухгалтерський облік	
			Дт	Кт
1	2	3	4	5
Технічне обслуговування легкового автомобіля				
1.	Перераховано передоплату за технічне обслуговування	Платіжне доручення, виписка банку	371	311
2.	Відображено податковий кредит із ПДВ	Податкова накладна	641	644
3.	Відображено затрати на технічне обслуговування	Акт виконаних робіт	92	631
4.	Закрито розрахунки зв податковим кредитом із ПДВ		644	631
5.	Здійснено зарахування заборгованостей		631	371
Поточний ремонт виробничого обладнання своїми силами				
6.	Отримано запчастини від постачальника	Прибутковий ордер типової форми № М-4*	207	631
7.	Відображено податковий кредит із ПДВ	Податкова накладна	641	631
8.	Оплачено запчастини постачальнику	Платіжне доручення, виписка банку	631	311
9.	Віднесено вартість запчастин на ремонт	Відомість виконаних робіт (довільної форми), лімітно-забірні картки типової форми № М-8* або М-9*, документи про оплату праці	236	207
10.	Нараховано зарплату робітникам ремонтної бригади		236	661, 651
11.	Віднесено на витрати цеху № 2 вартість ремонту виробничого обладнання із цього цеху		232	236
Поточний ремонт будівлі офісу				
12.	Перераховано передоплату за поточний ремонт (фарбування стін і поклейку шпалер) будівлі офісу	Банківська виписка	371	311
13.	Відображено податковий кредит із ПДВ	Податкова накладна	641	644
14.	Відображено затрати на поточний ремонт	Акт виконаних робіт	92	631
15.	Закрито розрахунки за податковим кредитом із ПДВ		644	631
16.	Здійснено зарахування заборгованостей		631	371
Капітальний ремонт будівлі складу				
17.	Виведено з експлуатації	Акт списання	131	103

	систему вентиляції та кондиціонування (первісна вартість ліквідовуваної системи визначена на рівні вартості нової системи) і списано: – суму амортизації – залишкову вартість	(типова форма № ОЗ-3**, бухгалтерська довідка		
			976	103
18.	Оприбутковано металолом, що залишився від розбирання системи (сума умовна)	Прибутковий ордер (типова форма № М-4*)	209	746
20.	Капіталізовано витрати на заміну системи вентиляції та кондиціонування (вартість обладнання плюс робота з його установа)	Акт виконаних робіт	151	631
21.	Відображено податковий кредит із ПДВ	Податкова накладна	641	631
22.	Уведено в експлуатацію нову систему кондиціонування, що є поліпшенням будівлі складу	Акт типової форми № ОЗ-2**	103	151
*Затверджено <u>Наказом № 193</u> . ** Затверджено <u>Наказом № 352</u> .				

Примітка: Джерело <https://balance.ua/news/post/uchet-remontov-i-uluchshenij-sobstvennyx-osnovnyx-sredstv>

Як розрахувати нову суму амортизації об'єкта ОЗ після його поліпшення?

Оскільки при проведенні поліпшень об'єктів ОЗ збільшується їх первісна вартість (а іноді ще й строк їх корисного використання), то після введення поліпшеного об'єкта ОЗ в експлуатацію необхідно розрахувати нову суму його амортизації.

Нова сума амортизації визначається виходячи із залишкової вартості об'єкта ОЗ на початок місяця, що настає за місяцем введення в експлуатацію поліпшеного об'єкта ОЗ (за мінусом ліквідаційної вартості даного об'єкта) і строку, що залишився до закінчення СКВ, установленого для даного об'єкта.

Приклад 2

У листопаді 2020 року підприємство ввело в експлуатацію об'єкт ОЗ (виробнича лінія). Дані про об'єкт такі: первісна вартість – 610 000 грн.; ліквідаційна вартість – 10 000 грн.; строк корисного використання – 5 років (60 місяців); метод амортизації – прямолінійний.

12.11.23 р. об'єкт був виведений з експлуатації для дообладнання (поліпшення), а 10.01.24 р. уведений в експлуатацію після дообладнання. Вартість робіт із дообладнання, виконаних сторонньою організацією, становить 120 000 грн. (у т. ч. ПДВ – 20 000 грн.). Строк корисного використання виробничої лінії після дообладнання збільшився на 2 роки, метод амортизації не змінився.

Для розрахунку нової місячної суми амортизації потрібно виконати такі дії.

1. Розрахувати суму амортизації на момент виведення об'єкта з експлуатації для проведення дообладнання. Для цього візьмемо до уваги, що амортизації підлягає вартість, що амортизується (різниця між первісною та ліквідаційною вартістю об'єкта ОЗ) (п. 4, 22 П(С)БО 7). При цьому амортизація починає нараховуватися з місяця, що настає за місяцем уведення об'єкта в експлуатацію, і припиняється з місяця, що настає за місяцем виведення об'єкта з експлуатації, у тому числі у зв'язку з його поліпшенням (п. 29 П(С)БО 7).

У нашому випадку період нарахування амортизації до проведення дообладнання становить рівно 3 роки (із грудня 2015 року по листопад 2018 року) або 36 місяців.

Сума нарахованої за цей період амортизації становитиме:

$(610\ 000\ \text{грн.} - 10\ 000\ \text{грн.}) : 60\ \text{міс.} \times 36\ \text{міс.} = 360\ 000\ \text{грн.}$

2. Визначити первісну вартість об'єкта ОЗ після модернізації:

$610\ 000\ \text{грн.} + 100\ 000\ \text{грн.} = 710\ 000\ \text{грн.}$

3. Визначити строк корисного використання об'єкта ОЗ, що залишився, на момент його введення в експлуатацію після дообладнання з урахуванням його збільшення на 2 роки (або 24 місяці):

$60\ \text{міс.} - 36\ \text{міс.} + 24\ \text{міс.} = 48\ \text{міс.}$

4. Визначити нову місячну суму амортизації, яка буде нараховуватися починаючи з лютого 2019 року (місяця, що настає за місяцем уведення виробничої лінії в експлуатацію після її дообладнання):

$(710\ 000\ \text{грн.} - 10\ 000\ \text{грн.} - 360\ 000\ \text{грн.}) : 48\ \text{міс.} = 7\ 083,33\ \text{грн}$

ПЕРЕЛІК ЗАДАЧ ДЛЯ РОЗВ'ЯЗУВАННЯ

1. Керівництвом ПрАТ «Світанок» прийнято рішення про дооцінку цеху. Первісна вартість будівлі – 145000 грн, накопичений знос на дату переоцінки – 45000 грн, залишкова вартість: $145000 - 45000 = 100000$ грн. Справедлива вартість будівлі на дату переоцінки (за даними професійної оцінки) – 115000 грн. Визначений індекс переоцінки: $115000 : (145000 - 45000) = 1,15$. Розрахувати суму дооцінки первісної вартості об'єкту та суми нарахованого зносу та відобразити в обліку. Дооцінка здійснюється вперше.

2. На балансі підприємства значиться об'єкт основних засобів, причому:

- його первісна вартість – 2 000 грн;

- сума нарахованого зносу – 500 грн;

- справедлива вартість об'єкта – 1 000 грн.

Прийнято рішення про переоцінку первісної вартості об'єкта основних засобів і суми нарахованого зносу. Для цього об'єкта основних засобів здійснювана переоцінка є першою.

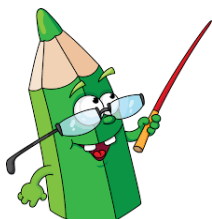
Розрахувати: індекс переоцінки; первісну вартість і суму зносу після переоцінки; суму уцінки первісної вартості і зносу.

Відобразити господарські операції в обліку.

2. У результаті професійної оцінки автоматизованої лінії виробництва ТОВ «Пролісок» прийнято рішення про її уцінку. Первісна вартість обладнання – 145000 грн, накопичений знос на дату переоцінки – 45000 грн. Справедлива вартість будівлі на дату переоцінки (за даними професійної оцінки) – 84000 грн. Обладнання уцінюється вперше. Відобразити зміни вартості та зносу в обліку.

4. Врахувавши результати попередньої задачі відобразити в обліку зміни, якщо стане відомо, що справедлива вартість обладнання – 92400 грн. Та інший випадок – 117600 грн. Тобто відобразити в обліку подальшу дооцінку раніше уціненого ОЗ (сума подальшої дооцінки залишкової вартості менша від суми попередньої уцінки та більша).

5. Врахувавши результати попередньої задачі відобразити в обліку зміни, а саме: подальша уцінка раніше дооціненого ОЗ (сума подальшої уцінки залишкової вартості є більшою за суму попередньої дооцінки). Справедлива вартість обладнання 92000 грн. Інший випадок – 103500 грн.

Домашнє завдання! 1. За результатами задачі оформіть Звіт про оцінку майна (акт оцінки майна).

Зверни увагу! Звіт про оцінку майна є документом, що містить висновки про вартість майна та підтверджує виконані процедури з оцінки майна суб'єктом оціночної діяльності - суб'єктом господарювання – відповідно до договору. Звіт підписується оцінювачами, які безпосередньо проводили оцінку майна, і скріплюється підписом керівника суб'єкта оціночної діяльності.

{Частина перша статті 12 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1206-VII від 15.04.2014 }

Вимоги до змісту звіту про оцінку майна, порядку його оформлення та рецензування встановлюються положеннями (національними стандартами) оцінки майна. Зміст звіту про оцінку майна повинен містити розділи, що розкривають зміст проведених процедур та використаної нормативно-правової бази з оцінки майна.

Акт оцінки майна є документом, що містить висновки про вартість майна та підтверджує виконані процедури з оцінки майна, здійсненої суб'єктом оціночної діяльності - органом державної влади або органом місцевого самоврядування самостійно. Якщо процедурами з оцінки майна для складання акта оцінки майна передбачене попереднє проведення оцінки майна повністю або частково суб'єктом оціночної діяльності - суб'єктом господарювання, звіт про оцінку такого майна додається до акта оцінки майна. Акт оцінки майна підлягає затвердженню керівником органу державної влади або органу місцевого самоврядування.

Зміст, форма, порядок складання, затвердження та строк дії акта оцінки майна встановлюються Кабінетом Міністрів України.

Загальні вимоги до форми та змісту звіту про оцінку майна.pdf <https://cutt.ly/QNrc0RD>

2. Придумайте та розв'яжіть задачу скориставшись прикладами розв'язання задач з обліку та реконструкції основних засобів. Врахуйте, що ситуації в групі не можуть повторюватись!

Контрольні запитання до теми

1. При проведенні дооцінки вартості основного засобу складається бухгалтерське проведення:
2. З якою метою здійснюють переоцінку основних засобів?
3. Як визначити переоцінену вартість?
4. Як відобразити у обліку результати переоцінки?

ПРАКТИЧНА РОБОТА № 4

Тема: Фінансовий облік інших необоротних та нематеріальних активів.

Мета заняття – вивчення основних положень фінансового обліку інших необоротних та нематеріальних активів, набутти навичок облікування необоротних активів. Ознайомитись з процедурами реєстрації авторського права та торгових марок й послідовності дій бухгалтера в них.

1. Склад інших необоротних активів.
2. Синтетичний облік інших необоротних активів (придбання інших необоротних активів, створення інших необоротних активів, одержання необоротного активу як внеску до статутного капіталу, реалізація інших необоротних активів, ліквідація інших необоротних активів, безоплатна передача інших необоротних активів).
3. Нарахування амортизації інших необоротних активів.
4. Методологічні засади обліку нематеріальних активів.
5. Класифікація нематеріальних активів: права на об'єкти промислової власності; права на об'єкти авторською та об'єкти суміжних прав; права на знаки для товарів та послуг; орава користування природними ресурсами; права користування майном.
6. Синтетичний облік нематеріальних активів.
7. Облік операцій з нематеріальними активами.
8. Облік гудвілу.

Нормативно-правове забезпечення теми:

1. Закон України «Про авторське право і суміжні права» від 23.12.93 р. № 3792-ХІІ (у редакції Закону від 11.07.2001 р. № 2627-ІІІ) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/3792-12#Text>.
2. Закон України «Про інвестиційну діяльність» від 18.09.01 р. № 560-ХІІ URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12#Text>.
3. Закон України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі»: № 3687-ХІІ від 15.12.93 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/3687-12#Text>.
4. Закон України «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків» від 04.04.2001 р. № 2254-ІІІ URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/991-14#Text>.
5. Кодекс України «Про надра» від 4 лип. 2002 р. № 3677-ІІІ URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/132/94-%D0%B2%D1%80#Text>.
6. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 38 «Нематеріальні активи» від 01.01.2012 р. URL: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/929_050.
7. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 8 «Нематеріальні активи», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 18.10.1999 р. № 242 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0750-99#Text>
8. Про затвердження типових форм первинного обліку об'єктів права інтелектуальної власності в складі нематеріальних активів: наказ Мінфіна України від

Готуючись до практичної необхідності

1. Опрацюйте конспект лекцій згідно плану. За необхідності скористайтесь іншими джерелами інформації.
2. Опрацюйте матеріал щодо обліку бібліотечних фондів.
3. Опишіть процедуру реєстрації та відображення в обліку авторського права.

Теми для реферату (реферат може бути підготований одним студентом, доповідь по реферату – тезова):

1. Особливості обліку бібліотечних фондів.
2. Особливості обліку гудвілу в Україні.
3. Особливості обліку ноу-хау.

Зверни увагу!

Бібліотеки можуть бути не лише окремими установами, а й часто існують як відділи бюджетних та комунальних організацій та підприємств. Наприклад, бібліотека є у всіх навчальних закладах, у медичних та оздоровчих закладах, а часто — і в державних установах. Достовірний облік бібліотечних фондів є важливою частиною обліку основних засобів. Розглянемо його детальніше.

Поняття бібліотечного фонду

Найперше розглянемо, що ж мають на увазі під бібліотечним фондом.

Основним документом, згідно з яким ведеться бібліотечна справа, є Закон України «Про бібліотеки та бібліотечну справу» від 27.01.95р. № 32/95-ВР (далі – Закон № 32). Дія цього Закону поширюється на мережу працюючих бібліотек усіх форм власності та підпорядкування та організацію бібліотечної справи.

Як визначено статтею 1 Закону № 32, **бібліотечні фонди** (далі – БФ) – це впорядковане зібрання документів, що зберігаються у бібліотеці. БФ формуються відповідно до значення, складу користувачів та виду бібліотеки.

БФ комплектуються шляхом отримання обов'язкового примірника документів в порядку, встановленому Законом, документів, що випускаються за цільовими програмами книговидання або закуповуються за державними цільовими програмами, стаття 17 Закону № 32).

Облік, зберігання та використання документів із БФ здійснюються за правилами, затвердженими центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сферах культури та мистецтв, та встановленими стандартами, технічними умовами та іншими нормативними актами.

Для усунення непорозумінь та уникнення помилок у обліку БФ наказом Міністерства культури та туризму від 03.04.07 р. № 22 затверджено Інструкцію з обліку документів, що знаходяться у бібліотечних фондах (далі – Інструкція № 22). Нею мають керуватися бібліотеки, що перебувають у сфері управління Міністерства культури та інформаційної політики, управлінь (відділів) культури місцевих держадміністрацій та виконкомів міських рад.

За якими ознаками класифікуються бібліотечні фонди?

Документи, що знаходяться у БФ, поділяють на три групи (пункт 3 Інструкції № 22):

1. Видання, до яких належать:
  - книга – видання у вигляді блоку скріплених у корінці аркушів друкованого матеріалу будь-якого формату в обкладинці чи оправі, об'ємом понад 48 сторінок;
  - брошура - книжкове видання обсягом від 4 до 48 сторінок;

- листове видання - видання у вигляді одного чи декількох листів друкованого матеріалу будь-якого формату без скріплення;
- буклет — видання у вигляді одного листа друкованого матеріалу, сфальцьованого будь-яким способом у два або більше згинів;
- карткове видання - видання у вигляді картки встановленого формату, надруковане на матеріалі підвищеної щільності;
- плакат — видання у вигляді одного чи декількох листів друкованого матеріалу встановленого формату, надруковане з одного чи з обох боків листа, призначене для експонування;
- поштова картка — поштове відправлення у вигляді стандартного бланка, що містить відкрите листове повідомлення;
- журнал — періодичне видання у вигляді блоку скріплених у корінці аркушів друкованого матеріалу встановленого формату в обкладинці або оправі;
- газета — періодичне видання у вигляді одного чи кількох аркушів друкованого матеріалу встановленого формату, призначене для широкого загалу осіб, яке є джерелом письменої інформації про поточні події, пов'язані з внутрішніми справами, міжнародними проблемами, політикою тощо.

2. Аудіовізуальні документи, до яких належать:

- фонодокумент — аудіовізуальний документ на стрічковому чи дисковому носії, що містить звукову інформацію;
- відеодокумент — аудіовізуальний документ на стрічковому чи дисковому носії, який містить інформацію, зафіксовану за допомогою відеозвукозапису;
- кінодокумент — аудіовізуальний документ на плівковому носії, що містить зафіксовані на ньому за допомогою кінематографічної техніки предмети у вигляді послідовно розміщених фотографічних зображень, а також може містити звукову інформацію;
- фотодокумент — аудіовізуальний документ, що містить інформацію, зафіксовану на ньому за допомогою фотографічної техніки; предмети у вигляді окремих фотозображень;
- документ на мікроформі — фотодокумент на плівковому чи іншому носіїві, який для виготовлення та використання потребує відповідного збільшення за допомогою мікрографічної техніки.

3. Електронні видання, до яких зараховують електронний документ (групу електронних документів), який пройшов редакційно-видавничу обробку, призначений для розповсюдження в незмінному вигляді та має вихідні дані.

Облік БФ у місцях безпосереднього зберігання (бібліотеках)

Якими є одиниці обліку БФ? Основними одиницями обліку всіх видів документів, які включені до БФ (крім газет), є назва та копія. Екземпляр — це шкірна окрема одиниця документа, яка входить до складу БФ або вибуває з нього. Основними одиницями обліку газет є річний комплект газети та її назва (незалежно від зміни назви видання). Річний комплект — це сукупність номерів (випусків) газети за рік, які є у фонді бібліотеки.

Хто і як веде облік БФ? Деталізований облік БФ, який поділяється на сумарний та індивідуальний, ведуть працівники бібліотек. Сумарний облік книг та брошур здійснюють відділи комплектування бібліотек партіями на підставі супровідних документів (рахунку-фактури, опису, накладної, реєстру, акту тощо). Такий облік ведеться у Книгах сумарного обліку бібліотечних фондів (далі — Книга обліку) за формами додатків 1–3 до Інструкції № 22.

В умовах централізованої бібліотечної системи ведеться загальна Книга обліку на весь єдиний фонд та окремі Книги обліку на фонди шкірного структурного підрозділу центральної бібліотеки та бібліотек-філій, де містяться відомості про передачу документів до них із відділу комплектування та обробки.

Книга обліку складається із трьох частин (згідно з додатками): «Надходження до фонду», «Вибуття з фонду», «Підсумки руху фонду». Після взяття книг та брошур на сумарний облік відділ комплектування передає супровідні документи на них до бухгалтерії бібліотеки.

Сумарному обліку підлягають також журнальні та газетні видання. Записи про надходження газет заносяться до Книги обліку на підставі річного підсумкового акту приймання-здання видань довільної форми (без зазначення ціни). Записи про надходження журналів робляться щомісяця (без зазначення ціни).

Індивідуальний облік книг та брошур ведуть відділи комплектування та відділи-фондоутримувачі (бібліотеки – філії ЦБС) шляхом присвоєння кожному примірнику інвентарного номера. Такий облік здійснюється в Інвентарній книзі за формою додатка 4 до Інструкції № 22.

Облік торгових марок

Торговельна марка – це Заява про реєстрацію знака для товарів і послуг в Україні скачати

Торговельна марка – це певна комбінація літер, слів, цифр, які призначені уособлювати певний товар, послугу, які виробляються чи надаються певним суб'єктом, яким може бути як фізична, так і юридична особа.

Окрім літерно-цифрових і словесних поєднань торгова марка може включати поєднання кольорів, зображень. Законодавчо вживається ще один відповідник – “знак для товарів і послуг”. Окрім ЦКУ, є профільний Закон “Про охорону прав на знаки для товарів і послуг” від 15.12.1993 р. № 3689 (далі – Закон № 3689). Крім того, у ПКУ та податківцями ще вживаються терміни “торговий знак”, “товарний знак”. Все це одне й те саме. Окрім згаданих “сухих” термінів у побуті та маркетингу вживаються ще “фірмовий знак” (це певне графічне зображення), “логотип” (літери можуть мати специфічне креслення, поєднання кольору, певні графічні візерунки тощо), “слоган” (це певна фраза) і, нарешті, “бренд” (це упізнавана торгова марка, що вже має рекламу та розкрученість, свою історію, популярність). Практично все це більш неформальні заміники поняття торгової марки, її різновиди. Однак, якщо слід визначатися саме з правовими тонкощами таких специфічних понять, їх документального оформлення, то краще звернутися за спеціалізованою консультацією до Відділення патентно-інформаційних послуг ДП “Український інститут інтелектуальної власності” (Укрпатент).

Також є ще один термін, який так чи інакше пов'язаний з торговими марками, брендами – це *франшиза*. Однак, продаж франшизи, як правило, включає в себе передачу прав на користування не одним, а декількома об'єктами інтелектуальної власності, наприклад бренду, фірмового стилю, дизайну, інтер'єру приміщень.

Реєстрація торгової марки

Реєстрація торговельної марки покликана уберегти автора від конкурентів, які бажають скористатися відомістю бренду або зареєструвати точно таку ж торговельну марку. Отже, елементами даної реєстраційної системи торговельних марок в Україні є:

- Укрпатент (повна назва – Державне підприємство “Український інститут інтелектуальної власності) – орган, який здійснює реєстрацію торгових марок в Україні. Раніше згадувалось його Відділення патентно-інформаційних послуг, яке відрізняється іншим сайтом та іншою адресою розташування у м. Києві;
- база зареєстрованих торговельних марок (“Відомості про видачу свідоцтва в Україні на знаки для товарів і послуг”) та, відповідно, сам реєстр торгових марок, які веде Укрпатент. Тут також можна скористатися послугами сторонніх сайтів, наприклад, “Пошук торговельних марок online”;
- свідоцтва на знаки для товарів і послуг, що видаються власникам торговельних марок при їх реєстрації. Цей документ дає право використовуватися та розпоряджатися торговельною маркою.

Основні етапи та платежі при реєстрації торгової марки

Етапи та платежі при реєстрації торгової марки	Обов'язкові платежі	Нормативний акт
Подання заявки	Збір за подання заявки 4000 грн + додатково 4000 грн за кожний клас у Міжнародній класифікації товарів і послуг (МКТП) + додатково 1000 грн (якщо в заявці подано кольорове зображення торгової марки); + додатково 5000 грн за кожний клас, номер якого наведено у повідомленні закладу, понад кількість класів, номери яких зазначено у заявці; + додатково 24000 грн (якщо використовується позначення з назвою держави "Україна").	Постанова Кабміну від 23.12.2004 р. № 1716
Проходження експертизи і сплата зборів	У разі позитивного рішення протягом 3-х місяців треба заплатити: державне мито 85 грн (5 НМДГ) – видача свідоцтва; збір за публікацію про видачу свідоцтва – 600 грн по кожному класу МКТП (+200 грн за публікацію кольорового зображення).	пп. "у" п. 3 Декрету Кабміну від 21.01.1993 р. № 7-93; Постанова Кабміну від 23.12.2004 р. № 1716
Отримання свідоцтва	–	Закон № 3689

Бухгалтерський облік торгової марки

Бухгалтерський облік торговельної марки в цілому простий і залежить від відповіді на питання, яким чином отримує торгіву марку підприємство: розробляє й реєструє самостійно чи купує уже готову. В залежності від цього визнається чи не визнається нематеріальний актив (див. таблицю нижче):

Варіанти бухгалтерського обліку торгових марок	
Якщо торгова марка розроблена та зареєстрована самим підприємством (самостійно чи з залученням сторонніх маркетологів, дизайнерів):	Якщо торгова марка розроблена та зареєстрована самим підприємством (самостійно чи з залученням сторонніх маркетологів, дизайнерів):
витрати на створення такої торгової марки списуються на витрати періоду, рахунок 93 "Витрати на збут" (п. 9 НП(С)БО 8 "Нематеріальні активи", лист Мінфіну від 11.09.2016 р. № 31-34000-10-10/18842) .	визнається нематеріальним активом (рахунок 123 "Права на комерційні позначення" (п. 5 НП(С)БО 8); витрати пов'язані з придбанням торговельної марки збираються на рахунок 154 "Придбання (створення) нематеріальних активів"; у подальшому нараховується амортизація.

З огляду на такі правила обліку торгових марок виникає цілком слушне питання: чому при створенні торгової марки власними силами нематеріальний актив не виникає, але при інших, здавалося б подібних ситуаціях, наприклад розробці власного веб-сайту/комп'ютерної програми, він визнається?

Причина невизнання власних торгових марок нематеріальними активами – неможливість достовірної оцінки таких витрат. Адже крім реєстраційних платежів, оплати послуг дизайнерів, маркетологів частиною вартості торгівельної марки є такі неосяжні об'єкти як:

- ділова репутація, успіх просування продукту на ринок;
- різного роду супутні витрати на зразок витрат на рекламу, коли рекламується сам товар (послуга), але фактично одночасно здійснюється реклама торговельної марки.

Виходить, що при власному створенні торгової марки її вартість прорахувати та відділити від самого підприємства практично неможливо. Інша справа, якщо вона продається іншому суб'єкту. В цей момент фактично відбувається оцінка її вартості, виходячи з тих грошових потоків, які вона здатна принести новому власнику. Неявно, але все ж таки, враховується при цьому зароблена раніше ділова репутація, тобто вартість створеного бренду, що є наслідком і понесених раніше рекламних витрат.

Увага: Нематеріальний актив визнається тільки за умови його придбання.

Подібний підхід закріплений в МСФЗ: згідно п. 63 МСБО 38 “Нематеріальні активи” витрати на внутрішньостворені бренди не визнаються нематеріальними активами. У п. 64 цього стандарту дається й пояснення: витрати на його створення не можна відокремити від витрат на розвиток бізнесу в цілому

Користування торговельною маркою та роялті

Плата за користування торговельною маркою, коли майнові права на неї не передаються, а залишаються у власника, – це *роялті*. По-суті, це свого роду тимчасова оренда нематеріального активу. Однак, термін “оренда” у відношенні нематеріальних активів не вживають. Так як продажу не було, то в обліку користувача такої торговельної марки жодних активів не визнають.

Обліковуються лише витрати, які можна показати за такими рахунками:

93 “Витрати на збут” – якщо така торгова марка пов'язана зі сферою маркетингу та збуту продукції, товарів, робіт, послуг, певних окремих їх видів, а можливо, й конкретного продукту;

949 “Інші витрати операційної діяльності” – якщо придбана торгова марка має досить загальногосподарський характер і пов'язана у цілому з усім бізнесом, а не з конкретним продуктом. Приклад – придбання франшизи на здійснення бізнесу під певним брендом, за певними правилами.

Щодо рахунку 949, то тут може підійти й рахунок 92 “Адміністративні витрати”, але у отримувача роялті-платежів використовується рахунок 719 “Інші доходи від операційної діяльності” (див. абз. 4 п. 7 НП(С)БО 15 “Дохід”, Інструкція до Плану рахунків). Дзеркальним до нього є якраз рахунок 949.

Також у користувача торговою маркою може використовуватися позабалансовий 01 “Орендовані необоротні активи”, на якому за Інструкцією до Плану рахунків відображаються отримані у користування авторські та суміжні з ними права, за користування якими сплачується роялті.

Розрахунки пов'язані з роялті-платежами відображаємо на рахунках:

373 “Розрахунки за нарахованими доходами” – у власника торгової марки (отримувача) роялті;

684 “Розрахунки за нарахованими відсотками” – у користувача торговою маркою (платника роялті).

Даний рахунок за Інструкцією зокрема призначений для обліку розрахунків за користування майном тощо/

Зверніть увагу, що з франшизою також можуть надаватися супутні послуги,

наприклад з консультування й вони тоді не є роялті, що важливо, так як вони потрапляють під оподаткування ПДВ (див. нижче).

Увага: **Роялті** – це плата за користування брендом (торговою маркою, фірмовим знаком) без переходу права на продаж чи відчуження в інший спосіб.

Торговельна марка: амортизація

Якщо торгова марка була придбана й був створений нематеріальний актив, то амортизація здійснюється, як правило, прямолінійним методом.

Свідоцтво на реєстрацію торгового знака діє 10 років (потім його можна продовжувати). Через це і строк корисного використання теж найкраще визнати 10-річним. Такий строк цілком вписується у податкові строки амортизації нематеріальних активів, які визначені пп. 138.5 ПКУ (згідно правовстановлюючого документа, тобто свідоцтва, максимальний – 10 років). Отже, за таких умов податкових різниць не виникне.

Увага: 10 років – рекомендований строк корисного використання ТМ для нарахування амортизації. Ліквідаційну вартість найкраще визнати нульовою, так як її для торгової марки достовірно оцінити неможливо.

Торговельна марка: оподаткування

Податок на прибуток. Оподаткування створення торгових марок не відрізняється від оподаткування інших витрат, пов'язаних з господарською діяльністю. Це за своєю суттю придбання маркетингових послуг та витрати на просування продукту. Всі вони повною мірою визнаються платниками податку на прибуток без будь-яких податкових різниць. Продаж торгової марки чи роялті-платежі також особливого якогось специфічного оподаткування не мають, ні у малоодоходників, ні у великоодоходників. Такі операції збільшують фінансовий результат і з нього сплачується податок.

ПДВ. При створенні торгової марки власними силами – облік витрат ведеться у звичайному порядку, з визнанням податкового кредиту з ПДВ, так як витрати пов'язані з господарською діяльністю. Все як і для звичайних витрат.

При продажу торгової марки визнається податкове зобов'язання за базовою ставкою 20 %, як і при продажу будь-якого товару (п. 188.1 ПКУ). Аналогічно у покупця виникне право на податковий кредит.

При придбанні торгової марки у нерезидента у разі визнання місцем постачання митної території України покупцем нараховується:

- податкове зобов'язання з ПДВ – на дату списання коштів з рахунку в оплату послуги, або дату оформлення документів, що посвідчують факт постачання таких послуг – в залежності від першої з подій. Складається й реєструється податкова накладна;
- податковий кредит з ПДВ – показується покупцем на підставі зареєстрованої податкової накладної у періоді виникнення податкових зобов'язань із ПДВ (відображенні їх у декларації) покупець має право віднести таку суму ПДВ складі податкового кредиту (п. 198.2 ПКУ). Виходить, що якщо все сталося в одному податковому періоді, то результат по ПДВ для покупця буде нульовим. Ситуація подібна до імпорту товару.

Нюанси з ПДВ виникають лише при платежах на основі роялті. Роялті ПДВ не є об'єктом оподаткування (пп. 196.1.6 ПКУ), так як при роялті й не відбувається продаж торгової марки, вона залишається у власника.

Увага: якщо платіж за торгову марку відповідає поняттю “роялті”, то тоді він не є об'єктом оподаткування ПДВ ДПС у індивідуальній податковій консультації від 07.04.2020 р. № 1427/6/99-00-07-02-06/ПК звертає увагу на аналіз ліцензійного договору.

Якщо він передбачає лише надання права на використання торговельної марки без можливості її продажу або здійснення відчуження в інший спосіб, то тільки тоді отримання платежу від покупця як винагороди за надання такого права на використання для цілей оподаткування ПДВ розглядається як роялті. Якщо ж передається право на продаж чи відчуження в інший спосіб – це уже не роялті й операція розглядається як продаж об'єкта інтелектуальної власності та обкладається 20% ПДВ

Приклади розв'язування задач. Облік торгових марок

№	Господарська операція	Кореспонденція		Сума
		Дт	Кт	
Самостійна розробка ТМ				
1.	Підприємство сплачує приватному підприємцю (неплатник ПДВ) за розробку зображення торгової марки (логотипу)	371	311	8000,00
2.	Логотип розроблений та оформлений акт виконаних робіт	93	631	8000,00
3.	Взаємозалік заборгованостей	631	371	8000,00
4.	Подана заявка та заплачений збір (=4000 грн +1000 грн, так як логотип кольоровий)	377	311	5000,00
5.	Сума сплаченого збору віднесена на збутові витрати	93	377	5000,00
6.	Сплата державного мита	642	311	85,00
7.	Державне мито віднесено на збутові витрати	93	642	85,00
8.	Сплата збору за публікацію про видачу свідоцтва	377	311	800,00
9.	Віднесено збір за публікацію на збутові витрати	93	377	800,00
10.	Списано витрати на фінрезультат (=8000+5000+85+800)	79 1	93	13885,00
Придбання ТМ				
1.	Сплачено за придбання торговельної марки на основі договору про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності	377	311	600000,00
2.	Податковий кредит з ПДВ	641.1	644	100000,00
3.	Витрати на придбання нематеріального активу	154	631	500000,00
4.	Сплачений державний збір за перереєстрацію та включено його до витрат на придбання нематеріального активу	642	311	85,00
		154	642	85,00
5.	Сплачений збір за публікацію та видачу нового свідоцтва та включено його до витрат на придбання нематеріального активу	377	311	800,00
		154	377	800,00
6.	Оприбуткований нематеріальний актив – торгову марку і почато її використання (=500000+85+800). Бухгалтерські документи для прав інтелектуальної власності: акт введення в експлуатацію НА-1, інвентарна картка НА-2 (або власне розроблені документи довільної форми).	123	154	500885,00
Продаж ТМ				
1.	Продано внутрішньостворену торгову марку на основі договору про передачу	311	719	600000,00

	виключних майнових прав інтелектуальної власності			
2.	Нараховано податкове зобов'язання з ПДВ та зареєстрована податкова накладна	719	643	100000,00
		643	641.1	100000,00
3.	Віднесено доходи на фінрезультат	719	791	500000,00
Сплата за користування ТМ (роялті)				
1.	Відображено отримані права на користування торговою маркою	01		500000,00
2.	Нараховано витрати за користування торговою маркою, яка пов'язана з окремим продуктом	93	684	20000,00
3.	Сплачено за користування торговою маркою	684	311	20000
4.	Відображено отримані права на користування франшизою	01		1000000,00
5.	Нараховані витрати за користування франшизою	949	684	40000,00
6.	Сплачено за користування франшизою	684	311	40000,00
7.	Надано послуги з консультування щодо ведення бізнесу, які пов'язані з використанням франшизи	949	631 (685)	30000,00
8.	Відображений податковий кредит з ПДВ по зареєстрованій податковій накладній	644	631 (685)	6000,00
		641.1	644	6000,00
9.	Сплачено за послуги з консультування	631 (685)	311	36000,00
10.	Віднесено витрати на фінрезультат	791	93	20000,00
		791	949	70000,00
Отримання плати за користування ТМ (роялті)				
1.	Нарахована плата за користування торговою маркою/франшизою	373	719	60000,00
2.	Отриманий роялті-платіж за користування торговою маркою/франшизою	311	373	6000,00
3.	Нарахована плата за користування франшизою за умови, що надання франшизи це основна діяльність підприємства	361	703	40000,00
4.	Отриманий роялті-платіж за користування франшизою	311	361	40000,00
5.	Нараховано дохід від надання послуг, пов'язаних з веденням бізнесу за умовами франшизи	361	703	36000,00
6.	Нараховано податкове зобов'язання з ПДВ та зареєстрована податкова накладна	703	643	6000,00
		643	641.1	6000,00
7.	Отримана плата за послуги з консультування	311	361	36000,00
8.	Віднесено доходи на фінрезультат	719	791	60000,00
		703	791	70000,00

ПЕРЕЛІК ЗАДАЧ ДЛЯ РОЗВ'ЯЗУВАННЯ

1. Підприємство придбало телефон вартістю 1480 грн, в т. ч. ПДВ, Затрати на підключення телефону склали 120 грн, в т. ч. ПДВ. Обліковою політикою підприємства визначено нараховувати знос на малоцінні необоротні матеріальні активи у сумі 50 % при передачі їх в експлуатацію і 50 % – при їх списанні.

Відобразити в обліку господарську операцію з придбання малоцінних необоротних активів.

2. Підприємство після проведеної інвентаризації вирішило реалізувати за 2400 грн. (в т. ч. ПДВ) спеціальний інструмент, який обліковувався на рахунку малоцінних необоротних активів первинною вартістю 3600 грн. і накопиченим зносом у розмірі 50 %, і ліквідувати автомат для виробництва газованої води, що прийшов у непридатність, первинною вартістю 4500 грн. і накопиченим зносом у розмірі 50 %. Затрати на ліквідацію склали 500 грн, після ліквідації були оприбутковані деталі на суму 860 грн.

Відобразити в обліку господарські операції з реалізації малоцінних необоротних активів.

3. Підприємство придбало у постачальника малоцінні необоротні активи вартістю 12400 грн. (у т. ч. ПДВ). Біло прийшло рішення нараховувати амортизацію за ставкою 50 %, виходячи з вартості, яка амортизується. Ліквідаційна вартість визначена у розмірі 400 грн.

Малоцінні необоротні активи будуть використовуватися у виробництві. Відобразити в обліку господарські операції з придбання малоцінних необоротних активів на умовах: після оплати; передоплати.

4. У зв'язку із скороченням та перепрофілюванням виробництва на підприємстві прийнято рішення реалізувати частину бібліотечного фонду. Договірна вартість примірників 1200 грн. (у т. ч. ПДВ). Залишкова вартість переданих в реалізацію видань 700 грн, сума зносу – 300 грн.

Відобразити в обліку господарські операції з реалізації бібліотечних фондів на умовах: після оплати; передоплати.

5. ТОВ «Світанок» придбало нематеріальний актив, вартість якого становить 24000 грн у т. ч. ПДВ. При цьому встановлено термін корисного використання 5 років.

Використовуючи прямолінійний метод нарахування амортизації, визначити річну та місячну суму амортизаційних відрахувань. Відобразити оприбуткування та нарахування амортизації в перший місяць користування активом на рахунках бухгалтерського обліку.

6. ПАТ «Карпати» придбало програмне забезпечення «Мастер: Бухгалтерія» для потреб бухгалтерії на суму 43 400 грн, у т. ч. ПДВ. Термін корисного використання об'єкта складає 5 років. Програми встановлював

програміст ТОВ «Ентер», який надав рахунок на суму 720 грн, у т. ч. ПДВ.

На підприємстві прийнято рішення про нарахування амортизації прямолінійним методом.

Відобразити операції в кореспонденціях. Визначити первісну вартість програмного забезпечення. Нархувати амортизацію на об'єкт за перший рік використання.

7. ТОВ «Межа» реалізує авторські права, вартість продажу склала 36 600 грн, у т. ч. ПДВ.

За даними бухгалтерського обліку первісна вартість нематеріального активу складає 1700 грн, сума нарахованої амортизації – 650 грн.

Кошти від покупців отримано на поточний рахунок підприємства.

Відобразити господарські операції в обліку. Визначити фінансовий результат від реалізації нематеріального активу.

Домашнє завдання! До задачі 6. Оформіть первинні документи для оприбуткування нематеріального активу (бланки скачати з інтернету).

2. Придумайте торгову марку свого власного підприємства. Заповніть заяву на її отримання та введіть її в експлуатацію (відобразіть оприбуткування на рахунках бухгалтерського обліку) Вашого підприємства (див. дод. Д).

Контрольні запитання до теми

1. Сутність поняття необоротні активи.
2. Перерахуйте рахунки обліку необоротних активів.
3. За якою вартістю в БО відображаються необоротні активи?
4. Структура необоротних МШП та методика їх облікування.
5. У чому особливість нарахування амортизації інших необоротних активів?
6. Сутність поняття нематеріальні активи згідно НП(с)БО 8.
7. Класифікація нематеріальних активів.
8. Зміст та нормативне забезпечення отримання та обліку ліцензії, патенту, сертифікату.
9. Процедура реєстрації та обліку торгової марки.
10. Процедура реєстрації та обліку авторського права.
11. Що таке ноу-хау?
12. Яка має бути ліквідаційна вартість нематеріального активу?
13. Якими методами нараховується знос (амортизація) основних засобів?
14. Перерахуйте первинні документи обліку нематеріальних активів.

ПРАКТИЧНА РОБОТА № 5

Тема: Фінансовий облік довгострокових інвестицій.

Мета заняття – вивчення основних положень фінансового обліку інвестиційної діяльності, набуття навичок облікування інвестицій різного виду та обліку амортизації дисконту та премії за облігаціями. Удосконалення навичок soft-skill у процесі ведення дискусії.

1. *Поняття фінансових інвестицій: сутність інвестицій згідно із законом «Про інвестиційну діяльність».*
2. *Види інвестицій.*
3. *Методи оцінки фінансових інвестицій:*
  - 3.1 *Оцінка за справедливою вартістю;*
  - 3.2 *Оцінка за амортизованою собівартістю фінансових інвестицій;*
  - 3.3 *Оцінка за методом участі в капіталі.*
4. *Відстрочені податкові активи та зобов'язання.*

Нормативно-правове забезпечення теми:

1. *Про внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» Закон України від 12.05.2011р. № 3332-VI. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3332-17> (дата звернення 21.02.2021 р.).*
2. *Про бухгалтерський облік і фінансову звітність»: Закон України від 16.07.99 р. №996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення 21.02.2021 р.).*
3. *Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні: Закон України від 30 жовтня 1996 року № 475/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/448/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення 21.02.2021 р.).*
4. *Про інвестиційну діяльність: Закон України від 18.09.01 р. № 560-XII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12#Text> (дата звернення 21.02.2021 р.).*
5. *Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text> (дата звернення 21.02.2021 р.).*
6. *Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 12 "Фінансові інвестиції": Наказ Міністерства фінансів України від 17.05.2000 р. № 284/4505. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0284-00#Text> (дата звернення 21.02.2021 р.).*
7. *Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 "Зобов'язання": Наказом Міністерства фінансів України від 19.12.2001 р. № 1050/6241. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0085-00#Text> (дата звернення 21.02.2021 р.).*
8. *План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій : затв. Наказом МФУ № 1591 від 09.12.2011 р. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1557-11> (дата звернення 21.02.2021 р.).*
9. *Податковий Кодекс України від 15.06.2010 р. N 6509 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення 21.02.2021 р.).*

Готуючись до практичної необхідно

1. Опрацюйте конспект лекцій згідно плану. За необхідності скористайтесь іншими джерелами інформації.
2. Ознайомтесь з відображенням амортизації премії облігації. Для прикладу у матеріалах для опрацювання відобразіть на рахунках бухгалтерського обліку господарські операції придбання та погашення облігацій.
3. Зробіть конспект з метою участі в дискусії на тему «Облік амортизації премії за військовими ОВДП та облік дисконтних ОВДП».

Для організування дискусії самостійно! розбити групу на три частини.

1. *Доповідачі по тематиці.*
2. *Особи, що виокремлять проблеми даної тематики.*
3. *Особи, що актуалізують шляхи вирішення.*

Теми для реферату (реферат може бути підготований одним студентом, доповідь по реферату – тезова):

Особливості обліку випуску облігацій емітентом.

Матеріал для опрацювання та приклади розв’язування задач

В бухгалтерському обліку придбання облігації з премією та нарахування амортизації премії відображається наступним чином.

Господарська операція		Дт	Кт
Придбання облігацій			
Придбання облігацій	Перераховано кошти за облігації	377	311
	Отримано облігації, оформлена довгострокова інвестиція з урахуванням премії	143	377
Нарахування та отримання відсотків	Відображено нарахування відсотків за облігаціями	373	733
	Отримано відсотки за облігаціями	311	373
Визнання фінансових витрат	Відображено нараховану суму амортизації дисконту - зменшено суму інвестиції	975	143
Погашення облігацій			
Погашення облігації	Отримано кошти за номіналом	311	143

Наприклад

Облігації номінальною вартістю 10000 грн. придбані 3-го січня 2022 року за 12000 грн., тобто премія становила 2000 грн. (12000-10000). Фіксована ставка відсотка за облігаціями встановлена 10 % річних. Погашена облігації відбудеться через 5 років. Виплата здійснюється щорічно в кінці року, їх номінальна сума становить 1000 грн. (10000 x 10 % : 100 %).

Ефективна ставка відсотка дорівнює:

$$E_c = \frac{(10000 \times 10\%) - (2000 : 5)}{(10000 + 12000) : 2} \approx 5,45\%$$

Розрахунок амортизації премії за інвестиціями в облігації

Дата	Номінальна сума відсотка, грн.	Сума відсотка за ефективною ставкою, грн.	Сума амортизації, дисконту, грн.	Амортизована собівартість інвестиції, грн.
03.01.2022 р.	-	-	-	12000
31.12.2022 р.	1000	12000 x 5,45 % = 654	1000 - 654 = 346	12000 - 346 = 11654

31.12.2023 р.	1000	635	365	11289
31.12.2024 р.	1000	615	385	10904
31.12.2025 р.	1000	594	406	10498
31.12.2026 р.	1000	–	498	10000

Зверніть увагу!

Метод участі в капіталі – метод обліку інвестицій, згідно з яким балансова вартість інвестицій відповідно збільшується або зменшується на суму збільшення або зменшення частки інвестора у власному капіталі та об'єкта інвестування. Застосовується для фінансових інвестицій в асоційовані, дочірні та спільні підприємства, якщо вони не утримуються виключно для продажу протягом дванадцяти місяці в з дати придбання, а названі підприємства ведуть діяльність в умовах, які обмежують їх здатність передавати кошти інвестору протягом періоду, що перевищує дванадцять місяців.

При складанні звіту довгострокові фінансові інвестиції в акції та інші корпоративні права оцінюються залежно від частки інвестора в капіталі об'єкта інвестування. Якщо вона складає менше 25 % власного капіталу об'єкта інвестування, фінансові інвестиції повинні відображатися в балансі за собівартістю або (у випадку вкладення у ринкові цінні папери) за найменшою з двох оцінок – собівартістю або ринковою вартістю.

ПЕРЕЛІК ЗАДАЧ ДЛЯ РОЗВ'ЯЗУВАННЯ

1. 1 січня 2022 року ТОВ «Аргус» придбало облигації ПрАТ «Піонія» номінальною вартістю 100 000 грн за 107 721 грн (91300 грн). Номінальна ставка відсотка за облигацією – 12 % річних, а термін погашення настає через 5 років. Виплата відсотків здійснюється двічі на рік (30 червня і 31 грудня).

Визначити номінальну суму відсотка, ефективну ставку відсотка за облигаціями. Провести розрахунок амортизації премії за інвестиціями в облигації.

Відобразити операції на рахунках бухгалтерського обліку амортизацію премії (дисконту) та придбання й погашення облигацій.

2. 1 січня 2022 року ТОВ «Аргус» придбало облигації ПрАТ «Піонія» номінальною вартістю 100 000 грн за 92 976 грн. Номінальна ставка відсотка за облигацією – 12 % річних, а термін погашення настає через 5 років. Виплата відсотків здійснюється двічі на рік (30 червня і 31 грудня).

Визначити номінальну суму відсотка, ефективну ставку відсотка за облигаціями. Провести розрахунок амортизації дисконту за інвестиціями в облигації.

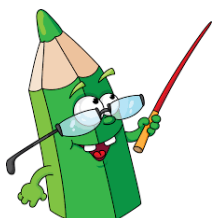
Відобразити операції на рахунках бухгалтерського обліку амортизацію дисконту та придбання й погашення облигацій.

3. АТ “Будсервіс” здійснено довгострокові фінансові інвестиції в ТОВ

“Мрія” в сумі 100000 грн. (30 % капіталу об’єкта інвестування).

У березні на ТОВ “Мрія” прийнято рішення розподілити на дивіденди 40000 грн. прибутку. Таким чином, в березні інвестор має визначити доход в сумі 12000 грн. ($40000 \times 30 \% \times 100 \%$). Наступного року товариство отримало збитки в сумі 50000 грн., тобто наступного року інвестор має визначити збиток в сумі 15000 грн. ($50000 \times 30 \% \times 100 \%$).

Відобразіть господарські операції на рахунках бухгалтерського обліку інвестора та визначте вартість інвестицій АТ “Будсервіс” у наступному році.

Домашнє завдання! Придумайте та розв’яжіть задачу, що містить приклад обліку інвестицій методом участі в капіталі.

Контрольні запитання до теми

1. Сутність понять інвестиція, капітальна інвестиція, фінансова інвестиція, пряма інвестиція, реінвестиція.
2. Рахунки обліку інвестицій.
3. Від чого залежить оцінка фінансових інвестицій?
4. У чому полягає оцінка фінансових інвестицій на дату складання балансу?
5. У чому полягає оцінка фінансових інвестицій на дату складання балансу?
6. У чому полягає оцінка фінансових інвестицій за амортизованою собівартістю?
7. Який порядок розрахунку амортизації дисконту придбання облигацій?
8. Який порядок розрахунку амортизації премії придбання облигацій?
9. У чому полягає суть методу участі в капіталі?
10. Відображення в обліку здійснення фінансових інвестицій.

ПРАКТИЧНА РОБОТА № 6

Тема: Фінансовий облік біологічних активів

Мета заняття – вивчення основних положень фінансового обліку біологічних активів та набуття навичок відображення на рахунках бухгалтерського обліку біологічних активів рослинництва та тваринництва.

1. Теоретичні аспекти обліку біологічних активів
2. Оцінка біологічних активів рослинництва
3. Оцінка біологічних активів тваринництва
3. Документальне відображення обліку біологічних активів

Нормативно-правове забезпечення теми:

1. Інструкція по обліку молодняка тварин, худоби, птиці та тварин на відгодівлі: Наказ Міністерства сільського господарства і продовольства України від 15 січня 1997 р. № 7 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0007244-97#Text> (дата звернення 21.02.2021 р.).
2. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів капіталу, зобов’язань і господарських операцій підприємств і організацій: Наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text> (дата звернення 21.02.2021 р.).

3. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку біологічних активів: Наказ Міністерства фінансів України від 29.12.2006 р. №1315 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1315201-06#Text> (дата звернення 21.02.2021 р.).

4. Методичні рекомендації щодо застосування спеціалізованих форм первинних документів з обліку довгострокових та поточних біологічних активів: Наказ Мінагрополітики України від 21.02.2008 р. № 73. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/FIN39760>

5. Методичні рекомендації щодо застосування спеціалізованих форм первинних документів з обліку виробничих запасів в сільськогосподарських підприємствах: Наказ Мінагрополітики України від 21.12.2007 р. № 929. URL: https://ips.ligazakon.net/document/FIN35116?ed=2007_12_21

6. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 30 «Біологічні активи»: Наказ Міністерства фінансів України від 18.11.2005 р. № 790 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1456-05#Text> (дата звернення 21.02.2021 р.).

7. Про внесення змін до Методики оцінки об'єктів оренди: Постанова Кабінету Міністрів України від 18.06.2008 р. №552 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/552-2008-%D0%BF#Text> (дата звернення 21.02.2021 р.).

8. Про затвердження Змін до деяких положень (стандартів) бухгалтерського обліку: Наказ Міністерства фінансів України від 5 квітня 2011 р. № 452/19190 : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0452-11#Text> (дата звернення 21.02.2021 р.).

Готуючись до практичної необхідно

1. Опрацюйте конспект лекцій згідно плану. За необхідності скористайтесь іншими джерелами інформації. Підготуватись до експрес опитування щодо плану рахунків.
2. Зробіть конспект Методичних рекомендацій з бухгалтерського обліку біологічних активів.
3. Виконати індивідуальне завдання (завдання можна виконувати у групі з декількох осіб).

Індивідуальне завдання:

Підготуйте структурно-логічну схему документування руху та переміщення біологічних активів згідно завдання.

Для виконання завдання розділіться на групи, кожна група обирає власне завдання. Крім запропонованих, можна сформулювати завдання самостійно. Для виконання завдання скористуйтеся мережею інтернет.

- 1) Документування відгодівля птиці від отримання курчат з інкубатора до забою.
- 2) Утримування телят на відгодівлю.
- 3) Документування закладання саду, його догляд до отримання врожаю.

Теми для реферату:

1. Особливості оцінки молодняка.
2. Особливості оцінки посівів.

Приклади розв'язування задач

Приклади обліку біологічних активів тваринництва.

Джерело: <https://www.golovbukh.ua/article/8360-oblk-bologchnih-aktivv-roslinnitstva->

Приклад 1. Приплід Протягом травня 2020 року (31 к.д.) сільгосп підприємство утримувало 200 корів. Відтак кількість кормо-днів за цей місяць – 6200 (31 x 200). Виробнича собівартість утримання стада ВРХ за цей самий місяць – 150 000 грн. Отримано одну голову приплоду. Сільгосп підприємство згідно облікової політики обліковує приплід за виробничою собівартістю.

Приплід – це додатковий біологічний актив, який при первісному визнанні оцінюється за справедливою вартістю, зменшеною на очікувані витрати на місці продажу, або за виробничою собівартістю відповідно до п. 11 НП(С)БО 16 «Витрати» (п. 9 НП(С)БО 30 «Біологічні активи»). Оформляється Актом на оприбуткування приплоду тварин (форма № ПБАСГ-3, згідно з Методрекомедаціями № 73).

У молочному скотарстві собівартість однієї голови приплоду розраховується за собівартістю 60 кормо-днів утримання корови.

Кормо-день – це утримання однієї голови тварин на відкормі протягом доби.

Для отримання собівартості одного кормо-дня суму витрат на утримання корів основного стада ділимо на кількість кормо-днів. Таким чином, за умовами прикладу 1 собівартість одного кормо-дня – 24,19 грн. (150 000 : 6200). Виробнича собівартість однієї голови приплоду 1 451,40 грн. (24,19 x 60).

В бухгалтерському обліку:

Дт 213 Кт 23 – 1 451,40 грн.

Приклад 2. Вирощування молодняка тварин.

Протягом звітнього місяця витрати на утримання приплоду (зарплата з нарахуваннями працівників, витрати кормів, загальновиробничі витрати) склали 700 грн. Сільгосп підприємство згідно облікової політики обліковує молодняк за виробничою собівартістю.

№	Зміст господарських операцій	Кореспонденції		Сума
		Д-т	К-т	
1.	Відображено понесені витрати по відгодівлі молодняка	23	651, 661, 208, 91	700
2.	Збільшено первісну вартість молодняка	213	23	700

Поряд з цим молодняк збільшує свою вагу, що оформляється Відомістю зважування тварин (форма № ПБАСГ-10) і Розрахунком визначення приросту (форма № ПБАСГ-11) (див. пп. 4.2.8, пп. 4.2.9 Методрекомедацій № 73).

Приклад 3. Переведення молодняка в основне стадо ВРХ *Переведено молодняк в основне стадо ВРХ. На момент переведення первісна вартість молодняка на субрахунку 213 склали 15 000 грн. Сільгосп підприємство згідно облікової політики обліковує основне стадо ВРХ за собівартістю.*

Переведення оформляють Актом на переведення тварин з групи в групу в межах поточних біологічних активів (форма № ПБАСГ-9) і Актом приймання

довгострокових біологічних активів тваринництва (формування основного стада) (форма № ДБАСГ-2) (див. пп. 4.2.7 і п. 3.2 Методрекомедацій № 73). На підставі актів в обліку роблять записи:

№	Зміст господарських операцій	Кореспонденції		Сума
		Д-т	К-т	
1.	Відображено капітальні інвестиції	155	213	15000
2.	Збільшено первісну вартість молодняка	164	155	15000

Варто сказати, що в межах молодняка також є різні статево-вікові групи тварин, яких обліковують на різних аналітичних рахунках субрахунку 212 чи 213. Ці групи наведено в таблицях 1 і 3 Методрекомедацій № 73. Переведення з одної в іншу аналітичну групу в межах одного субрахунку оформляють Актом форми № ПБАСГ-9.

Приклад 4. Облік сільгосппродукції.

Протягом звітнього місяця витрати на утримання стада (витрати кормів, зарплата з нарахуваннями працівників, послуги інших організацій, загальнопромислові витрати) склали 200 000 грн. Оприбутковано гній, нормативна собівартість якого 10 000 грн., який використано для удобрення полів. Оприбутковано молоко, яке продано на сторону за 300 000 грн., в т.ч. ПДВ – 50 000 грн. Підприємство обліковує сільгосппродукцію, іншу продукцію та приплід за собівартістю.

№	Зміст господарських операцій	Кореспонденції		Сума
		Д-т	К-т	
1.	Відображено витрати на утримання стада	23	208, 651, 661, 631, 91	200000
2.	Оприбутковано гній	27	23	10000
3.	Оприбутковано молоко	27	23	190000
4.	Використано гній на удобрення полів	23	27	10000
5.	Продано молоко	361	701	300000
6.	Відображено суму податкового зобов'язання з ПДВ	701	641	50000
7.	Дохід від продажу віднесено на фінрезультати	701	791	250000
8.	Списана собівартість проданого молока	901	27	190000
9.	Отримано оплату за реалізоване молоко	311	361	300000

ПЕРЕЛІК ЗАДАЧ ДЛЯ РОЗВ'ЯЗУВАННЯ

1. СГП «Урожай» протягом періоду понесло такі витрати на вирощування буряка до дати піврічного балансу: вартість насіння, добрив, гербіцидів – 48000 грн; зарплата з нарахуваннями працівників відповідно 10000 грн та 22000 грн; загальновиробничі витрати – 30000 грн., а після дати балансу до моменту оприбуткування зібраного врожаю – 250 000 грн. Згідно з обліковою політикою, посіви на дату балансу і сільгосппродукція на момент збирання обліковуються за собівартістю. Вирощений буряк продано за 900 000 грн., в т.ч. ПДВ 150 000 грн.

Зверніть увагу!

Згідно з додатком до НП(С)БО 30 «Біологічні активи» овочеві культури (овочі) відносяться до поточних біологічних активів. Як ми зазначали вище, за загальним правилом біологічні активи на дату балансу обліковують за справедливою вартістю, зменшеною на очікувані витрати на місці продажу. Але це не стосується поточних біологічних активів рослинництва, які згідно з п. 11 НП(С)БО 30 «Біологічні активи» відображаються як незавершене виробництво. Тобто, на дату балансу вартість поточних біологічних активів продовжує обліковуватися на рахунку 23. На субрахунок 21 її не переводять. Зібраний буряк можна оформляти Щоденником надходження сільськогосподарської продукції (типова форма № 81, затверджена Наказом Мінсільгоспу СРСР від 24.11.1972 р. № 269-2). Це старорежимна форма радянського періоду. Але вітчизняного аналога ще немає.

2. Сільгосп підприємство «Урожай» виростило виноградник. Витрати до моменту плодоношення (зарплата з нарахуваннями працівників, вартість саджанців, добрив, гербіцидів, загальновиробничі витрати) склали 500 000 грн. Виноградник поставлено на баланс. Витрати до моменту оприбуткування сільгосппродукції (амортизація виноградника, зарплата з нарахуваннями працівників, добрива, гербіциди, загальновиробничі витрати) склали 200 000 грн. Згідно з обліковою політикою, сільгосппродукція на момент збирання обліковується за собівартістю. Виноград продано за 600 000 грн., в т.ч. ПДВ 100 000 грн.

Зверніть увагу!

Виноградник (а також плодові сади) є об'єктом довгострокових біологічних активів, але обліковується він у складі основних засобів (див. додаток до НП(С)БО 30 «Біологічні активи» та п. 4 цього стандарту, опис субрахунку 108 в Інструкції про застосування Плану рахунків, НП(С)БО 7 «Основні засоби»). Хоча зарахування виноградника на баланс (Дт 108 Кт 152) доречніше оформляти Актом приймання довгострокових біологічних активів рослинництва (багаторічних насаджень) і передачі їх в експлуатацію (форма № ДБАСГ-1), а не Актом приймання-передачі основних засобів.

Домашнє завдання!

Розв'яжіть задачу та опишіть особливості обліку у птахівництві.

ТОВ «Птахокомплекс «Губин»» придбало 180000 голів курчат за ціною 24.60 грн. Відгодівля тривала 78 днів.

За цей період були понесені такі витрати: вартість корму склала 19400 грн, заробітна плата персоналу 150000 грн, оплата витрат світла становила – 31300 грн, знос основних засобів 12010 грн, вартість медичних засобів та вакцин – 3100 грн. Протягом періоду було понесено витрати через падіж 2 % поголів'я. Було прийнято рішення залишити 10 відсотків курей на материнське стадо. Решту пішли на забій. Вартість забою склала 4200 грн. Було реалізовано м'яса птиці на 494000 грн у т. ч. ПДВ.

Контрольні запитання до теми

1. Що таке «біологічні активи»?
2. Що є методологічною основою обліку біологічних активів?
3. Перерахуйте послідовність документального відображення в обліку руху біологічних активів.
4. Як оцінюється надходження біологічних активів?

ПРАКТИЧНА РОБОТА 7.

Тема . Фінансовий облік довгострокової дебіторської заборгованості. Облік оренди та лізингу.

Мета заняття – вивчення основних положень фінансового обліку оренди та лізингу, набути навичок розрахунку орендних платежів та відображення із на рахунках бухгалтерського обліку. Ознайомитись з поняттям вексельних розрахунків.

1. Поняття довгострокової дебіторської заборгованості
2. Облік оренди
  - 2.1 Поняття оренди, фінансової оренди, лізингу основних засобів.
  - 2.2 Облік оренди в орендаря
  - 2.3 Облік оренди в орендодавця
  - 2.4 Продаж активу з укладанням угоди про його одержання продавцем в оренду
3. Облік векселів

Нормативно-правове забезпечення теми:

1. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні: закон України від 16.07.99р. № 996-XIV URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення 21.02.2021 р.).

2. Про оренду державного та комунального майна: Закон України від 03.10.2019 № 157-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-20#Text>

(дата Облік а звернення 21.02.2021 р.).

3. Національне положення (стандарт) Бухгалтерського Обліку 10 “Дебіторська заборгованість”: наказ Міністерства фінансів України від 08.10.1999 р. № 237 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99#Text> (дата звернення 21.02.2021 р.).

4. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 14 “Оренда”: наказ Міністерства фінансів України від 28.07.2000 р. №181: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0487-00#Text> (дата звернення 21.02.2021 р.).

5. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку № 17 “Оренда” URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_018#Text (дата звернення 21.02.2021 р.).

6. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: Наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text> (дата звернення 21.02.2021 р.).

Готуючись до практичної необхідно

1. Опрацюйте конспект лекцій згідно плану. За необхідності скористайтесь іншими джерелами інформації. Підготуватись до тестування.

2. Виконати завдання попередньої практичної роботи, які були віднесені на домашню роботу.

3. Самостійно підготуйте тренінг для одногрупників на теми:

- Особливості обліку оперативної оренди в орендодавця.

Скористайтесь джерелом: Вороная Н., Чернишова Н. Облік оперативної оренди. *Податки & Бухоблік*. 2021. Вересень, № 74.

URL: <https://i.factor.ua/ukr/journals/nibu/2021/september/issue-74/article-116868.html>

• Послідовність господарських операцій в орендодавця та методика їх облікування.

Скористайтесь джерелом: Значкова Ольга. Облік орендних операцій за Н(С)БО та МСБО. Урок 4. Облік оренди в орендодавця. *7eminar.com*. URL: https://storage.7eminar.ua/content/record/2288/K_Oblik_orendy_les4.pdf

Теми для реферату (реферат може бути підготований одним студентом, доповідь по реферату – тезова):

1. Особливості обліку лізингу.

Зверніть увагу!

Облік фінансової оренди в орендаря.

Орендар застосовує єдину модель обліку оренди, відповідно до якої визнає всі договори фінансової оренди (ФО) в бухгалтерському балансі. Об'єкт ФО приймається орендарем на баланс, при цьому орендар визнає одночасно актив і довгострокове зобов'язання з оренди. В даному випадку сумою визнання є найменша з двох величин: справедлива вартість орендованого активу і

приведена вартість мінімальних орендних платежів на початок оренди. Актив, переданий у ФО, включається до складу основних засобів орендаря. Орендар відображає в бухгалтерському обліку одержаний у ФО об'єкт одночасно як актив і зобов'язання за найменшою на початок строку оренди оцінкою: справедливою вартістю активу або теперішньою вартістю суми мінімальних орендних платежів.

При визнання ФО на балансі: Актив об'єкт оренди – Пасив майбутні орендні платежі, тобто:

Дт 152 «Придбання (виготовлення) основних засобів»

Кт 531 «Довгострокові зобов'язання з фінансової оренди»

з подальшим введенням в експлуатацію за Дт одного з субрахунків рахунку 10 «Основні засоби» в залежності від категорії майна, що орендується.

Амортизація об'єкта ФО нараховується орендарем протягом періоду очікуваного використання активу, тобто коротший з 2 періодів – строк оренди або строк корисного використання об'єкта ФО. Метод нарахування амортизації об'єкта фінансової оренди визначається орендарем в його обліковій політиці з передбачених у МСБО 16.

Витрати орендаря на модернізацію об'єкта ФО, які призводять до збільшення майбутніх економічних вигод, які первісно очікувалися від його використання, відображаються як капітальні інвестиції, що включаються до вартості об'єкта фінансової оренди по Дт 15 «Капітальні інвестиції».

Витрати, що здійснюються для підтримання активу в робочому стані (поточний ремонт) відносяться на витрати звітного періоду. Їх слід відображати по Дт відповідних витратних рахунках: 91 «Загальновиробничі витрати», 92 «Адміністративні витрати», 93 «Витрати на збут», 23 «Виробництво».

Орендар відображає отриманий актив за договором оренди і акту-прийому передачі на позабалансовому рахунку Дт 01 «Орендовані необоротні активи» за балансовою і первісною вартістю. Повернення активу назад, також оформляється актом прийому-передачі і даний актив операційної оренди списується з позабалансового рахунку орендаря по Кт 01. Інформація про доходи та витрати, пов'язані з об'єктами операційної оренди, відображається в примітках до фінансової звітності.

Орендні платежі відповідно договору ОО відображаються в складі витрат звітного періоду за фактом нарахування – щомісяця, щокварталу, в залежності від умов діяльності та величини операційного циклу підприємства. Ремонти, здійснювані однією зі сторін договору, діляться на поточні і капітальні. Якщо поточний ремонт, то такий обов'язок може бути, як на орендарі, так і на орендодавцеві. Якщо орендар проводить поточний ремонт, то орендодавець за загальним правилом зобов'язаний відшкодувати понесені орендарем витрати. Такі витрати, слід відображати на Дт 23 «Виробництво» з подальшим списанням на Дт 903 «Собівартість реалізованих послуг». Витрати на капітальний ремонт слід капіталізувати на рахунку 153 «Придбання (виготовлення) НОА», що кредитується в рахунок 117 «Інші необоротні матеріальні активи».

При поверненні орендованого активу доля понесених орендарем витрат на капітальний ремонт, буде залежати від того, чи погодив орендодавець відшкодування витрат на проведення капітального ремонту. Якщо така згода є, то орендар має право вимагати оплату за незамортизовану частину ремонту. Тоді проводки як при продажу ОЗ. Якщо ж капітальний ремонт був без отримання згоди орендодавця на компенсацію, то при поверненні об'єкта орендодавцю незамортизовану частину таких витрат слід відразу списати на Дт 977 «Інші витрати звичайної діяльності». Крім того, в момент передачі об'єкта оренди орендодавцю на незамортизовану частину самостійно проведених поліпшень слід нарахувати ПДВ: Дт 977 «Інші витрати звичайної діяльності» - Кт 641 «Розрахунки за податками / ПДВ».

З 01.01.2019 діють нові правила: орендар на дату початку оренди повинен оцінювати і визнавати на балансі актив у формі права користування (Дт 126 «Право користування майном – оренда») за первісною вартістю, яка повинна буде включати в себе наступне:

- величину первісної оцінки зобов'язання з оренди;
- орендні платежі на дату початку оренди або до такої дати за вирахуванням отриманих знижок;
- будь-які початкові прямі витрати, понесені орендарем;
- оцінку витрат, які будуть понесені орендарем при демонтажі або відновленні базового активу до стану, який вимагається згідно з умовами оренди.

Одночасно орендар повинен оцінювати зобов'язання (Кт 532 «Зобов'язання з оренди нерухомості та обладнання», 614 «Розрахунки з орендодавцями – поточна частина») з оренди з поступовим зниженням (дисконтуванні) вартості орендних платежів, які слід сплатити в період дії договору. І подібно як за діючими правилами обліку фінансової оренди, при будь-якій формі оренди до витрат періоду потраплятимуть витрати на амортизацію базового активу (як правило, включаються до витрат операційної діяльності: Дт 23, 91, 92, 93) і фінансові витрати на залишок зобов'язання з оренди (лізингу) (Дт 952 «Фінансові витрати за договорами оренди»).

Приклади розв'язування задач

1 січня 2020 року СТОВ «Урожайне» отримало в фінансову оренду від ТОВ «Індустрія» терміном на 3 роки автопричіп 2018 року випуску з орендною платою 1,5 тис. грн. в кінці кожного місяця без ПДВ. Справедлива вартість автопричепу на дату передачі - 48 тис. грн., а узгоджена процентна ставка – 20 % річних. Орендар має придбати автопричіп в кінці терміну за ліквідаційною вартістю 12 тис. грн. Але при цьому він несе всі ризики, пов'язані з його експлуатацією. Розрахуємо суми активів, зобов'язань і витрат, які підлягають відображенню в обліку в 1-му півріччі 2020 року, якщо автопричіп планується задіяти у виробничій діяльності, а знос автопричіп розраховується підприємством лінійним методом протягом 3 років починаючи з місяця прийняття на баланс.

У момент отримання активу СТОВ «Урожайне» визнає на балансі одночасно актив і довгострокове зобов'язання з фінансової оренди (лізингу) в сумі 48 тис. грн. Для розрахунку процентних витрат за період та виділення поточної частини лізингових платежів складемо графік розрахунків за 2020 рік і 1-ше півріччя 2021 року (для визначення поточної частини

зобов'язань).

Період	Нараховано	Сплачено	У т. ч. в рахунок погашення боргу	Борг на кінець періоду
01.01.20	-	-	-	48 000
січ.20	800	1 500	700	47 300
лют. 20	788	1 500	712	46 588
бер. 20	776	1 500	724	45 865
квіт. 20	764	1 500	736	45 129
трав. 20	752	1 500	748	44 381
черв. 20	740	1 500	760	43 621
6 міс. 2020	4 621	9 000	4 379	х
лип. 20	727	1 500	773	42 848
сер. 20	714	1 500	714	42 062
вер. 20	701	1 500	799	41 263
жовт. 20	688	1 500	812	40 451
лист. 20	674	1 500	826	39 625
гру. 20	660	1 500	840	38 786
2020 р. - всього	8 784	18 000	9 214	х
січ.21	646	1 500	854	37 932
лют. 21	632	1 500	868	37 064
бер. 21	618	1 500	882	36 182
квіт. 21	603	1 500	897	35 285
трав. 21	588	1 500	912	34 373
чер. 21	573	1 500	927	33 446
6 міс. 2021 р.	3 660	9 000	5 340	х

Таким чином, за 1-ше півріччя 2020 року нараховано 4621 грн. фінансових витрат і виплачено 4379 грн. боргу. Відповідно сума боргу на 30.06.2020 року складе 43621 грн, з яких 33436 грн. - довгострокова частина, а різниця 10175грн. - поточна частина.

• Щомісячна сума зносу розраховується як сума, що амортизується (первісна мінус ліквідаційна) поділена на кількість місяців очікуваної експлуатації.

• Знос (м) = $(48000-12000) / (3 \text{ років} * 12 \text{ міс.}) = 36000/36 = 1000\text{грн.} / \text{міс.}$

• Знос з початку року – $1000 * 6 = 6000 \text{ грн.}$

№	Зміст господарських операцій	Кореспонденції		Сума
		Дт	Кт	
1.	Отримано автопричіп в фінансову оренду січні 2020 р.	151, 152	532	48000
2.	Прийнято автопричіп в експлуатацію	154	151, 152	48000
3.	Нараховано фінансові витрати на суму зобов'язань за 1-ше півріччя	952	684	4621
4.	Переведення в поточну частину погашеної частини орендних зобов'язань за 2020 р. (9214 грн.) і зобов'язань, що підлягають погашенню в період до 30.06.2021 р. (5340)	532	614	14554
5.	Оплачено нараховані відсотки по оренді	684	311	4621
6.	Оплачено поточні платежі в погашення тіла орендних зобов'язань	614	311	4379

7.	Нараховано знос по об'єкту ОЗ за 1-ше півріччя 2020 р.	91	131	6000
----	--	----	-----	------

ПЕРЕЛІК ЗАДАЧ ДЛЯ РОЗВ'ЯЗУВАННЯ

1. Підприємство-орендодавець уклало угоду про фінансову оренду устаткування з підприємством-орендарем на таких умовах: строк оренди – 4 роки, починаючи з 1 січня 2022 року; орендна ставка становить 18% річних; мінімальні орендні платежі – 30000,00 грн сплачуються один раз на півроку 2 січня і 1 липня. Після завершення строку оренди право власності на устаткування переходить орендарю. Теперішня вартість мінімальних орендних платежів (ТВА) становить?

2. Підприємство-орендодавець уклало угоду про фінансову оренду устаткування з підприємством-орендарем на таких умовах: строк оренди – 4 роки, починаючи з 1 січня 2021 року; орендна ставка становить 18% річних; мінімальні орендні платежі – 30000,00 грн сплачуються один раз на півроку 2 січня і 1 липня. Після завершення строку оренди право власності на устаткування переходить орендарю. Які фінансові витрати на 2 січня 2023 року?

3. Підприємство-орендодавець уклало угоду про фінансову оренду устаткування з підприємством-орендарем на таких умовах: строк оренди – 4 роки, починаючи з 1 січня 2023 року; орендна ставка становить 18% річних; мінімальні орендні платежі – 30000,00 грн сплачуються один раз на півроку 2 січня і 1 липня. Після завершення строку оренди право власності на устаткування переходить орендарю. Розрахуйте поточну заборгованість за довгостроковим зобов'язанням за устаткування на 2 січня 2025 року та відобразіть в обліку.

4. У власності ТОВ «Веселка» знаходиться об'єкт основних засобів – торговельне обладнання, яке відображене в бухгалтерському обліку на субрахунку 104 «Машини та обладнання» до рахунку 10 «Основні засоби». ТОВ «Веселка» передало це обладнання в оренду строком на два місяці ПП «Край». Орендодавець і орендар, враховуючи умови укладеного орендного договору, визначили оренду для цілей бухгалтерського обліку як операційну, а для цілей податкового обліку – як оперативну.

Вартість обладнання переданого в оренду складає 30000 грн.

Орендодавець у бухгалтерському та податковому обліку щомісяця нараховує на передане в оренду обладнання амортизацію за прямолінійним методом у сумі 250 грн. Розмір орендної плати за місяць відповідно до договору становить 1000 грн, крім того ПДВ. Договором встановлено, що день передачі майна в оренду і за день повернення майна і оренди орендна плата підлягає сплаті, як за два дні користування майном.

Сплата орендарем сум орендної плати на рахунок орендодавця за кожен календарний місяць, протягом якого майно перебувало в оренді, здійснюється

не пізніше 15 числа наступного місяця.

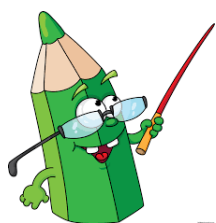
Крім того, враховуючи вимоги законодавства, сторони в договорі також установили, що:

1) нарахування орендної плати за поточний календарний місяць здійснюється щомісяця в останній календарний день цього місяця;

2) в податковому обліку з ПДВ орендодавець і орендар нараховують на дату підписання акту здавання-приймання послуг відповідно податкове зобов'язання з ПДВ та і податковий кредит з ПДВ.

Відповідно до умов договору станом на 30 квітня та 31 травня в бухгалтерському і податковому обліку з податку на прибуток орендодавець і орендар нараховують відповідно доходи і витрати від оренди за квітень та травень. Акт здавання-приймання послуг за квітень підписано 3 травня, а за травень – 8 червня. Орендну плату за квітень перераховано 12 травня, а за травень – 14 червня.

Відобразити операції в обліку орендаря та орендодавця.

Домашнє завдання!

Розв'яжіть задачі.

Задача 1

Підприємство-орендодавець уклало угоду про фінансову оренду обладнання з підприємством орендарем на таких умовах:

- строк оренди – 4 роки;
- мінімальні орендні платежі сплачуються на початку року, починаючи з січня 2006 року, в сумі 25 000 грн / рік (без ПДВ);
- орендна ставка – 12 %;
- після завершення строку оренди право власності на обладнання переходить орендарю;
- первісна вартість обладнання – 80000 грн, знос – 20000 грн, негарантована ліквідаційна вартість дорівнює нулю;
- справедлива вартість обладнання – 100000 грн, строк корисного використання 4 роки, ліквідаційна вартість дорівнює нулю, метод амортизації – прямолінійний.

Відобразити господарські операції в обліку орендаря та орендодавця.

Задача 2

Зберігаються умови задачі 1, але орендні платежі сплачуються в кінці періоду (півріччя).

Відобразити господарські операції в обліку орендаря та орендодавця.

Контрольні запитання до теми

1. Що означає “довгострокова дебіторська заборгованість”?
2. Хто такі дебітори?
3. Що відображається по дебету і кредиту 18 рахунку “Довгострокова дебіторська

заборгованість та інші необоротні активи”?

4. Назвіть субрахунки 18 рахунку “Довгострокова дебіторська заборгованість та інші необоротні активи”.

5. Який НП(С)БО визначає порядок обліку оренди необоротних активів та розкриття інформації щодо оренди у фінансовій звітності орендаря і орендодавця?

6. Яка різниця між фінансовою і операційною орендою?

7. З який елементів складається загальна сума мінімальних орендних платежів (МОП)?

8. Як здійснюється нарахування амортизації об'єкта орендарем?

9. На якому рахунку відображається об'єкт оренди за умови операційної оренди?

10. Якою є методика визначення мінімальних орендних платежів?

11. Назвіть кореспонденцію до господарської операції: одержано у фінансову оренду об'єкт основних засобів.

12. Назвіть кореспонденцію до господарської операції: відображено витрати на поліпшення об'єкта фінансової оренди.

13. Що таке вексель?

14. Які є види векселя?

15. Назвіть рахунки і субрахунки, що використовуються для ведення обліку господарських операцій з векселями.

16. Де відображається синтетичний облік на рахунку 34 “Короткострокові векселі одержані” і на рахунку 62 “Короткострокові векселі видані”?

17. Назвіть кореспонденції до таких господарських операцій: а) виписано і видано продавцю вексель; б) перераховано грошові кошти як погашення векселя.

18. Відобразіть в кореспонденції наступні господарські операції: а) отримано вексель; б) отримано грошові кошти після пред'явлення векселя до погашення.

19. Який документ підтверджує передачу векселя?

20. Яким документом оформляється погашення векселя?

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ФІНАНСОВИЙ ОБЛІК ЗАПАСІВ

ПРАКТИЧНА РОБОТА 8.

Тема. Облік виробничих запасів. Визначення та оцінка запасів.

Документальне відображення руху та переміщення запасів

Мета заняття – вивчення основних положень фінансового обліку виробничих запасів, набути навичок оцінки запасів при їх надходженні та вибутті й відображення із на рахунках бухгалтерського обліку. Удосконалити компетенції облікування ТЗВ за постійної та періодичної систем обліку.

1. Особливості обліку запасів як об'єкта фінансового обліку: класифікація виробничих запасів.

2. Облік транспортно-заготівельних витрат.

3. Оцінка надходження запасів.

4. Оцінка вибуття виробничих запасів; оцінка запасів при відпуску у виробництво та продаж – ідентифікованої собівартості відповідної одиниці запасів, середньозваженої собівартості, собівартості перших за часом надходження запасів (ФІФО), нормативних витрат, ціни продажу.

5. Документальне оформлення надходження запасів на склад і відпуск зі складу.

6. Синтетичний облік надходження та вибуття виробничих запасів.
7. Облік запасів на складі.
8. Інвентаризація виробничих запасів.
9. Фінансовий облік МПП.

Нормативно-правове забезпечення теми:

1. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 11.05.2000 р. № 32 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>.
2. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 2 «Запаси» від 01.01.2012 р. URL: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/929_021.
3. Національний положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 “Запаси”: наказ Міністерства фінансів України від 20.10.1999 р. № 246 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99#Text>.
4. Національний положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 “Витрати”: наказ Мінфіну України від 31.12.1999 р. № 318 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text>.
5. Про затвердження типових первинних документів з обліку сировини і матеріалів: Наказ Міністерства статистики України від 21.06.1996 р. №193 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0193202-96#Text>.
6. Положення про документальне забезпечення записів в бухгалтерському обліку: наказ Міністерства фінансів України від 24.05.1995 р. №88 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95#Text>.
7. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань: наказ Міністерства фінансів України від 02.09.2014 № 879 URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14>.
8. Положення про порядок проведення дооцінки залишків матеріальних цінностей: наказ Міністерства фінансів України від 11.08.1994 р. № 69 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0069-93#Text>.
9. Порядок визначення розміру збитків від розкрадання, нестачі, знищення (псування) матеріальних цінностей: Постанова Кабінету Міністрів України від 22.11.1996 р. № 116 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/116-96-%D0%BF#Text>.

Готуючись до практичної необхідно

1. Опрацюйте конспект лекцій згідно плану. За необхідності скористайтесь іншими джерелами інформації. Підготуватись до тестування.

2. Перегляньте приклади оформлення оприбуткування виробничих запасів та підготуйте відповідні первинні документи – для різних ситуацій. А саме: 12 квітня 2022 року на ТОВ «Галя

балувана» надійшли виробничі запаси згідно накладної № 243 ТОВ «Волинь-зерно-продукт» – борошно вищого ґатунку екстра у кількості 840 кг за ціною 36,60 грн у т. ч. ПДВ (оформити накладну, на основі якої здійснюватиметься оприбуткування на ТОВ «Галя балувана», податкову накладну та рахунок-фактуру (необхідні реквізити підприємств взяти з джерел у відкритому доступі).

- під час оприбуткування не було виявлено відхилень по кількості та якості, оформити оприбуткування документарним та бездокументарним способами (оформити прихідний ордер);

- під час оприбуткування виявлено нестача 42 кг борошна (оформити Акт

оприбуткування матеріалів;

- під час оприбуткування не виявлено документів від постачальника (оформити наказ про оприбуткування запасів без документів).

Тема реферату: Списання запасів у межах норм природного убутку (витікання, усушка, утруска).

Зверни увагу! Фінансовий облік МШП віднесено на самостійне опрацювання.

Приклад обліку та документального забезпечення руху та переміщення виробничих запасів

1. ТОВ «Універсал» придбало борошно вищого ґатунку на суму 66000 грн. (у т.ч. ПДВ) у ТОВ «Переяслав». Відобразити оприбуткування запасів за двох умов: перша подія оприбуткування; перша подія оплата.

Оприбуткування відбулося на основі накладної № 584 від 12 березня 2020 року (накладну сформувавши, врахувавши, що вага борошна 2800 кг у мішках по 50 кг).

Документально оформити оприбуткування за таких умов:

- все співпало – прихідний ордер;
- виявлено 3 мішків розірваних – акт приймання матеріалів;
- не виявлено накладної та рахунку на оплату – наказ на оприбуткування матеріалів без документів.

№ п/п	Зміст господарської операції	Кореспонденції		Сума, грн.
		Дт	Кт	
1	2	3	4	5
<i>Перша подія оплата</i>				
1.	Перераховано аванс постачальнику за борошно вищого ґатунку	371	311	33600
2.	Нараховано податковий кредит з ПДВ	641	644	5600
3.	Оприбутковано борошно від постачальника	201	631	28000
4.	Відображено суму податкового кредиту	641	631	5600
5.	Проведено взаємозалік заборгованості	631	371	33600
<i>Перша подія оприбуткування</i>				
1.	Оприбутковано борошно від постачальника	201	631	28000
2.	Відображено податковий кредит з ПДВ	641	631	5600
3.	Перераховано кошти постачальнику	631	311	33600

Типова форма № М-4

ТОВ «Універсал»
 підприємство, організація

Затверджена
 наказом Мінстату України
 від 21.06.96 р. № 193

Ідентифікаційний код ЄДРПОУ 12345677

Код за УКУД

ПРИБУТКОВИЙ ОРДЕР № 584

Номер документа	Дата складання	Код виду операції	Склад	Постачальник		Кореспондуючий рахунок		Номер супровідного документа	
				найменування	код	рахунок, субрахунок	код аналітичного обліку		
584	12.03.20			ТОВ «Переяслав»		201		584	
Матеріальні цінності		Одиниця виміру		Кількість		Ціна	Сума	Номер паспорта	Порядковий номер запису за складською картоцею
найменування, сорт, розмір, марка	номенклатурний номер	код	найменування	за документом	прийнято фактично				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Борошно	20124301		кг	2800	2800	12,00	33600,00		

Синтетичний рахунок для віднесення зносу код по МІСП

код

Прийняв _____
 (підпис)

Здав _____
 (підпис)

ТОВ «Універсал»
підприємство, організація

Типова форма № М-7

Ідентифікаційний код ЄДРПОУ

Затверджена
наказом Мінстату України
від 21.06.96 р. № 193

Код за УКУД

ЗАТВЕРДЖУЮ:

Керівник підприємства

підпис

А.М. Колосок
прізвище, ім'я, по
батькові

" 13 " березня 2020
р.

АКТ № 1

ПРО ПРИЙМАННЯ МАТЕРІАЛІВ

Номер документа	Дата складання
1	12.03.2020

Місце складання акта м.Луцьк, пр. Волі, 16

Початок прийняття 11 год. 30 хв. Закінчення прийняття 12 год. 30 хв.

Прийнято та оглянуто вантаж, що прибув за рахунком № 584 " 12 " березня 20 20 р.

Посвідчення про якість (сертифікат) № _____ із станції (пристані)

за супровідним транспортним документом № _____ " _____ " _____ 20__ р.
у вагонах № _____

Відправник ТОВ «Переяслав», м. Луцьк, вул.
Винниченка, 28

найменування та адреса

Одержувач ТОВ «Універсал», м.Луцьк, пр. Волі, 16

найменування та адреса

Постачальник _____

найменування та адреса

Дата відправлення продукції зі станції (пристані, порту) чи зі складу відправника _____

Договір № _____ від " _____ " _____ 20__ р. на поставку продукції.

Дата та номер телефонограми чи телеграми про виклик відправника (заготівельника)

За супровідними транспортними документами значилося:

Знак, марка, пломба	Кількість місць	Вид упаковки	Найменування продукції, товару (вантажу) чи номера контейнерів	Маса вантажу		Особливі відмітки відправника за накладною
				відправника	дороги, пристані	
1	2	3	4	5	6	7
	56	мішок	борошно	2800	2800	

Дата та час (год., хв.)

Прибуття на станцію (пристань, порт) призначення	Видачі вантажу органом транспорту	Розкриття вагона та інших транспортних засобів	Доставлення на склад одержувача
1	2	3	4
10.00	10.20	10.50	11.30

Умови зберігання продукції на складі одержувача Борошно зберігається у мішках, на складі у відокремленому приміщенні, яке знаходиться під охороною

Стан тари та упаковки На момент огляду продукції На момент огляду продукції встановлено, що 7 мішків розірвані

Кількість продукції, що не вистачає, визначено зважуванням, рахунком місць, обміром та ін.

Інші дані

Висновок комісії Комісія виявила, що товар пошкоджено з вини продавця ТОВ «Переяслав»

Додаток. Перелік документів, що додаються Накладна №584 від 12 березня 2020 року

З правилами прийняття матеріальних цінностей за кількістю, якістю та комплектністю всі члени комісії ознайомлені та попереджені про те, що вони несуть відповідальність за підписання акта, який містить дані, що не відповідають дійсності.

<u>Директор</u> посада	_____	<u>А. М. Колосок</u> прізвище, ім'я, по батькові	_____
	підпис		номер та дата видачі документа про повноваження та назва організації, яка видала документ

<u>Гол. бухгалтер</u> посада	_____	<u>А. О. Фатенок</u> прізвище, ім'я, по батькові	_____
	підпис		номер та дата видачі документа про повноваження та назва організації, яка видала документ

<u>Бухгалтер</u> посада	_____	<u>Т. О. Шматковська</u> прізвище, ім'я, по батькові	_____
	підпис		номер та дата видачі документа про повноваження та назва організації, яка видала документ

Матеріальні цінності прийняті та оприбутковані " 13 " березня 20 20 р.

Комерційний акт №   від "   "   20   р.

Завідуючий складом

НАКАЗ
ПРО ПРИЙМАННЯ ВАНТАЖІВ БЕЗ ДОКУМЕНТІВ

Склад № 1

Прийняти матеріали на склад, що надійшли без документів від підприємства ТОВ «Переяслав» від 12.03.20

№ п/п	Найменування	Кількість	Одиниці виміру	Сума	Номер картки складського обліку
1	Борошно	2800	кг	33600,00	128

Начальник відділу постачання _____

Гол. бухгалтер _____

Зав. складом _____

Матеріали прийняті прибутковий ордер № _____ і акт № _____.

2. Відобразити оприбуткування матеріалів згідно попередньої умови на умовах безоплатної передачі та внеску до статутного капіталу підприємства.

№ п/п	Зміст господарської операції	Кореспонденції		Сума, грн.
		Дт	Кт	
<i>На умовах безоплатної передачі</i>				
1	Безоплатно отримано борошно	201	745	33600
<i>Як внесок до статутного капіталу підприємства</i>				
1	Отримано борошно як внесок до статутного капіталу	201 46	46 40	33600

**3. На початок місяця на складі залишилося 400 кг борошна за обліковою ціною 11,40 грн. Розрахувати вартість вибуття запасів усіма відомими методами оцінки вибуття запасів з П(С)БО 9 «Запаси» за такої умови:
Сальдо на початок місяця 400 кг за ціною 11,40 грн.**

Надходження				Вибуття		
дата	к-ть, кг	ціна, грн.	Націнка, грн	дата	к-ть, кг	Ціна, грн.*
12.03	2800	? (12,00)	5850,00	14.03	2500	? (14,10)
18.03	1000	12,10	2300,00	26.03	1800	? (14,40)
22.03	500	12,50	900,00	-	-	-
Усього:	4300		9050	Усього:	3700	

* - для розрахунку за методом ціни продажу

Відобразити в обліку вибуття запасів та розрахувати вартість залишку запасів на кінець місяця.

МЕТОД ФІФО

14.03

$$400 \times 11,40 + 2100 \times 12,00 = 29760,00 \text{ (грн.)}$$

26.03

$$700 \times 12,00 + 1000 \times 12,10 + 100 \times 12,50 = 21750,00 \text{ (грн.)}$$

Залишок :

$$400 \times 12,50 = 5000,00 \text{ (грн.)}$$

МЕТОД СЕРЕДНЬОЗВАЖЕНОЇ СОБІВАРТОСТІ

14.03

$$2500 \times \frac{400 \times 11,40 + 2800 \times 12,00}{400 + 2800} = 29825,00 \text{ (грн.)}$$

26.03

$$1800 \times \frac{400 \times 11,40 + 2800 \times 12,00 + 1000 \times 12,10 + 5000 \times 12,50}{400 + 2800 + 1000 + 500} = 21636,00 \text{ (грн.)}$$

Залишок :

$$400 \times 12,02 = 4808,00 \text{ (грн.)}$$

МЕТОД ІДЕНТИФІКОВАНОЇ СОБІВАРТОСТІ

14.03

$$400 \times 11,40 + 2100 \times 12,00 = 29760,00 \text{ (грн.)}$$

26.03

$$500 \times 12,00 + 1000 \times 12,10 + 300 \times 12,50 = 21850,00 \text{ (грн.)}$$

Залишок :

$$200 \times 12,00 + 200 \times 12,50 = 4900,00 \text{ (грн.)}$$

МЕТОД ЦІНИ ПРОДАЖУ

1) Загальна продажна вартість запасів (надходження):

$$\text{Прод. в-ть (над.): } 2800 \times 12,00 + 10000 \times 12,10 + 500 \times 12,50 + 9050 = 61000,00 \text{ (грн.)}$$

2) Визначення середнього відсотка торговельної націнки:

$$\text{Сер. відс. торг. нац.} = \frac{9050,00}{61000,00} \times 100 = 14,84 \text{ (\%)}$$

3) Загальна продажна вартість запасів (вибуття):

$$\text{Прод. в-ть (виб.): } 2500 \times 14,10 + 1800 \times 14,40 = 61170,00 \text{ (грн.)}$$

4) Визначення суми торговельної націнки:

$$\text{Торг. нац.} = 61170,00 \times 14,84\% = 9077,63 \text{ (грн.)}$$

5) Визначення собівартості реалізованих товарів:

$$61170,00 - 9077,63 = 52092,37 \text{ (грн.)}$$

4. Виписано 1 березня 2020 року картку складського обліку №42 на борошно. Відобразити рух виробничих запасів за березень місяць (номенклатурний номер 20124301). Вибуття здійснювалось у виробництво згідно накладних на внутрішнє переміщення №3435 завідуючим виробництвом Калінчук І.М. (Надходження – 18.03 від ОВ «Прилуки», 22.03 ПАТ «КП №2»). Оформити накладну на власне переміщення №34.

ТОВ «Універсал»

(підприємство, організація)

КАРТКА № 42 СКЛАДСЬКОГО ОБЛІКУ МАТЕРІАЛІВ

Склад	Місце зберігання		Марка	Сорт	Профіль	Розмір	Номен- клатур- ний номер	Одиниця виміру		Ціна	Норма запасу
	стелаж	комірка						код	найменування		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	12	125	борошно				20124301		кг	12,00	
								№ рядка в формі 1-СН			
Дата запису	№ доку- мента	№ за порядком	Від кого одержано чи кому відпущено			Прибуток	Видаток	Залишок		Контроль (підпис, дата)	
18	19	20	21			22	23	24		25	
								400			
12.03	584	1	ТОВ «Універсал»			2800	-	3200		+	
14.03	34	2	Зав.виробництвом Калінчук І.М.			-	2500	700		+	
18.02		3	ТОВ «Прилуки»			1000	-	1700		+	
22.03		4	ПАТ «КХП №2»			500	-	2200		+	
26.03	35	5	Зав.виробництвом Калінчук І.М			-	1800	400		+	

ТОВ «Універсал»
(підприємство, організація)

Типова форма N М-11
Затверджена
наказом Мінстату країни
від 21.06.96 р. N 193

Ідентифікаційний код
ЄДРПОУ

12345678

Код за УКУД

НАКЛАДНА-ВИМОГА
на відпуск /внутрішнє переміщення/ матеріалів

Номер документа	Дата складання	Код				
		виду операції	відправника	одержувача		
34	12.03.20					

Підстава на виробництво хлібобулочних виробів

Кому зав.виробництвом Калінчук І.М. Через кого _____

Кореспондуючий рахунок		Матеріальні цінності		Одиниця виміру		Кількість		Ціна	Сума	Інвентарний номер	Номер паспорта	Порядковий номер запису за складською картотекою
рахунок, субрахунок	код аналітичного обліку	Найменування, сорт, розмір, марка	номенклатурний номер	код	найменування	відправлено (належить відпустити, затребовано)	прийнято (відпущено)					
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
201		борошно	20124301		кг	2500	2500	11,93	29825,00			

Всього відпущено одне найменувань, на суму шістдесят чотири тисячі триста п'ятдесят грн 00 коп.
(прописом)

Відпуск дозволив А.О. Фатенок Головний бухгалтер О.А. Вроцюк
(підпис) (підпис)

Здав (відпустив) Ю.І. Прокопчук Прийняв (одержав) К.М. Беревич
(підпис) (підпис)

5. 1 жовтня 2020 року у результаті інвентаризації було виявлено нестачі борошна на суму 24000 грн. (лишки борошна на 24000 грн.). Відобразити в обліку результати інвентаризації.

Відображення в обліку результатів інвентаризації

№ п/п	Зміст господарської операції	Кореспонденції		Сума, грн
		Дт	Кт	
1.	Виявлено нестачу борошна в результаті інвентаризації	947	20	8000,00
2.	Віднесено до витрат звітнього періоду податковий кредит із суми ПДВ на відсутнє борошно	947	641	1600,00
3.	Списано нестачу борошна на фінансовий результат.	791	947	9600,00
4.	Списано нестачу на позабалансовий рахунок	072	-	9600,00

ПЕРЕЛІК ЗАДАЧ ДЛЯ РОЗВ'ЯЗУВАННЯ

1. Оцінити вартість вибуття запасів на 27.12.10 р., якщо відомо, що залишок запасів певного виду на складі на початок місяця – 300 шт. по 150 грн.

Протягом місяця відбувся такий рух запасів:

Надходження:

02.12 400 шт. по 100 грн

08.12 350 шт. по 180 грн

10.12 300 шт. по 140 грн

16.12 500 шт. по 160 грн

Вибуття:

09.12 300 шт.

19.12 450 шт.

Застосувати наступні методи оцінки вибуття запасів: середньозваженої собівартості, ФІФО, ідентифікованої собівартості, використовуючи системи постійного і періодичного обліку.

2. ПАТ «Марево» на умовах попередньої оплати за договором купівлі-продажу придбало у квітні запчастини для автомобілів. Вартість запчастин за договором з постачальником складала 35000 грн, т. ч. ПДВ. Транспортні витрати на доставку запчастин сторонньою організацією становили 900 грн, крім того ПДВ. Сторонньою організацією були надані інформаційні послуги з пошуку запчастин на суму 560 грн, в т. ч. ПДВ. Витрати зі страхування ризиків доставки запчастин склали 300 грн. У звітному місяці було отримано безоплатно запчастини на суму 12000 грн. Працівникам підприємства за розвантаження запчастин була нарахована заробітна плата в сумі 2100 грн.

У квітні для загальногосподарських потреб було використано запчастини на суму 9000 грн, а для збутових потреб на суму 2800 грн.

Відобразити операції в кореспонденціях. Розрахувати ТЗВ, яке буде включатись до вартості списаних запасів. Визначити первісну вартість використаних запчастин та первісну вартість запчастин на кінець місяця, якщо на початок місяця первісна вартість матеріалів складала 15600 грн, купівельна вартість – 11300 грн.

3. Працівникові підприємства у підзвіт на закупівлю ТМЦ видано готівкові кошти в сумі 1800 грн. Виконавши виробниче завдання, працівник подав до бухгалтерії підприємства звіт про витрачені кошти з усіма документами, що підтверджують здійснення витрат. Із звіту видно, що працівник витратив кошти на загальну суму 2520 грн, при цьому на суму 2400 грн. (у т. ч. ПДВ) куплено запаси – сировина, а 120 грн. (у т. ч. ПДВ) витрачено на оплату транспортних послуг із доставки куплених запасів на підприємство. Відобразити операції з придбання ТМЦ в бухгалтерському обліку.

4. ПрАТ «Перемога» реалізувало залишки тканини піксель на суму 120000 грн у т. ч. ПДВ. Собівартість реалізованих запасів склала 90000 грн.

Визначити фінансовий результат від реалізації запасів. Відобразити операції:

- а) на умовах оплати після відвантаження;
- б) на умовах передоплати.

5. За результатами інвентаризації, яку проводять на складі зберігання будматеріалів, виявлено нестачу цегли вогнетривкої кількістю 5000 шт. на суму 3500 грн, а також надлишок шиферу кількістю 9 листів на суму 405 грн.

Інвентаризаційна комісія встановила, що нестачу цегли вогнетривкої повинна відшкодувати винна особа – комірник, а надлишок шиферу необхідно оприбуткувати. Суму збитку внесена у касу підприємства.

Відобразити операції в кореспонденціях.

6. На підприємстві внаслідок сильних дощів, які тривали кілька днів, сталося затоплення складу виробничих запасів, внаслідок чого запаси зіпсувалися й підлягають списанню. Вартість запасів, що підлягають списанню, визначена за наслідками інвентаризації і становить 45000 грн. Для ремонту приміщення в якому, зберігалися виробничі запаси, підприємством було використано матеріали у сумі 13500 грн.

Відобразити операції в кореспонденціях.

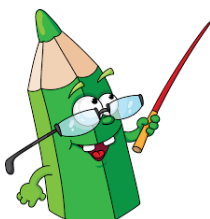
7. Для придбання МШП підзвітній особі був виданий аванс в сумі 500 грн, МШП були придбані і оприбутковані на склад на суму 420 грн, в т. ч. ПДВ. На наступний день підзвітна особа подала авансовий на 420 грн., який був затверджений директором підприємства, а невикористана сума авансу утримана із заробітної плати працівника.

Відобразиш господарські операції в обліку.

Домашнє завдання.

Розв'язати задачі.

1. У звітному періоді підприємство придбало у постачальника за договором купівлі-продажу дизельне паливо 500 л за ціною 6,90 грн за літр.

Через підзвітних осіб також було отримано підприємством дизельне паливо 180 л за ціною 6,78 грн за літр. Як внесок до статутного капіталу отримано 40 л дизпалива ціною 6,88 грн за літр.

За звітний період було використано дизпаливо на потреби виробництва 450 л, для загальногосподарських потреб 220 л.

Залишок дизельного палива на початок періоду складав 30 л за ціною 6,70 грн, за літр, 20 літрів за ціною 6,75 за літр.

Відобразити операції в кореспонденціях, визначити за методом середньозваженої собівартості вартість використаного дизпалива та вартість палива на кінець звітного періоду.

2. За результатами інвентаризації на складі овочевої бази виявлено нестачу 15 кг цвітної капусти, придбаної за ціною 9 грн, на суму 135 грн (у т. ч. 1ІДВ). Винуватець – комірник, із яким укладено договір про повну матеріальну відповідальність.

Цвітну капусту зберігали на складі в кількості 1 т. Норма природного убутку – 1,2 % первинної маси вартості при зберіганні неохолодженого продукту.

Розрахувати суму збитку, яку сплатить комірник в касу. Відобразити операції в кореспонденціях.

Контрольні запитання до теми

6. Предмети праці з яких виготовляють продукцію – це ...
7. Сировину і матеріали поділяють на дві групи: ...
8. До групи допоміжних матеріалів у зв'язку з особливістю використання окремо виділяють: ...
9. Сировина і матеріали, які пройшли певні стадії обробки, але ще не є готовою продукцією – це ...
10. Залишки, що утворились в процесі переробки сировини і матеріалів, які повністю втратили свої споживчі якості (тирса, стружка) – це ...
11. Предмети, що використовують протягом не більше одного року або нормального операційного циклу, якщо він не більше одного року – це ...
12. За якою вартість здійснюється оцінка запасів при надходженні?
13. Які є шляхи надходження запасів на підприємство?
14. Затрати на заготівлю, оплата тарифів (фрахту) за вантажно-розвантажувальні роботи і транспортування запасів усіма видами транспорту до місця їх використання, включаючи витрати зі страхування ризиків транспортування запасів – це ...
15. Оцінка запасів може проводитися за такими методами: ...
16. Підприємство може вибирати одну із двох систем обліку: ...
17. При якій системі обліку надходження та вибуття запасів, їх залишки при складанні звітності групуються на певну дату (місяць, квартал, рік)?
18. Основними типовим документами з оприбуткування та видачі матеріалів є: ...
19. На підставі якого документа оприбутковуються матеріальні цінності, що надійшли від постачальника автомобільним транспортом ?
20. Що повинен видавати експедитору покупець для одержання матеріалів від постачальника?
21. Коли виробничі запаси надходять до складу без рахунків фактур, то такі поставки називаються ...

22. У скількох примірниках складається накладна?
23. Основними документами, що відображають відпуск матеріалів зі складу для внутрішньогосподарських потреб є:...
24. Комірник за кожним видом запасів веде ...

ПРАКТИЧНА РОБОТА № 9

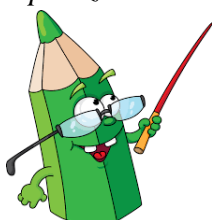
Тема. Облік витрат виробництва та руху готової продукції

Мета заняття – вивчення основних положень фінансового обліку виробничих запасів, набути навичок оцінки запасів при їх надходженні та вибутті й відображення із на рахунках бухгалтерського обліку. Удосконалити компетенції облікування ТЗВ за постійної та періодичної систем обліку.

1. *Сутність та завдання обліку витрат на виробництво.*
2. *Принципи та методи калькулювання виробничої собівартості продукції, робіт, послуг.*
3. *Облік поворотних відходів та втрат від браку.*
4. *Документальне оформлення та облік випуску готової продукції.*
5. *Синтетичний облік руху готової продукції.*

Нормативно-правове забезпечення теми:

1. *Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 11.05.2000 р. № 32 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>.*
2. *Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 2 «Запаси» від 01.01.2012 р. URL: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/929_021.*
3. *Про затвердження Методичних рекомендацій з формування собівартості продукції (робіт, послуг) у промисловості: наказ міністерства промислової політик України від 09.07.07 р. № 373. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/FIN30532>*
4. *Про затвердження типових первинних документів з обліку сировини і матеріалів: Наказ Міністерства статистики України від 21.06.1996 р. № 193 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0193202-96#Text>.*
5. *Положення про документальне забезпечення записів в бухгалтерському обліку: наказ Міністерства фінансів України від 24.05.1995 р. №88 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95#Text>.*
6. *Національний положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 “Запаси”: наказ Міністерства фінансів України від 20.10.1999 р. № 246 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99#Text>.*
7. *Національний положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 “Витрати”: наказ Мінфіну України від 31.12.1999 р. № 318 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text>.*
8. *Положення про порядок проведення дооцінки залишків матеріальних цінностей: наказ Міністерства фінансів України від 11.08.1994 р. № 69 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0069-93#Text>.*

Готуючись до практичної необхідно

1. Опрацюйте конспект лекцій згідно плану. За необхідності скористайтесь іншими джерелами інформації. Підготуватись до тестування.

2. Опрацюйте матеріал щодо особливостей обліку браку, що наведений у практичній роботі.

Тема реферату: Методика формування калькуляції готової продукції. Особливості розподілу та списання загальновиробничих витрат.

Зверни увагу!

Особливості обліку браку

Причини виникнення браку в різних виробництвах можуть бути об'єктивними та суб'єктивними: несправність обладнання, недотримання технології виробництва працівниками і т. д. Але виявлений брак – це ще не остаточні втрати підприємства, адже іноді його можна виправити. Якщо ж бракована продукція виправленню не підлягає, брак слід списати. Операції з виявлення, виправлення та списання браку мають свої нюанси відображення в бухгалтерському та податковому обліку. У консультації розглянемо основні питання з обліку браку.

Порядок обліку виробничих витрат, у тому числі браку у виробництві, кожне підприємство прописує в наказі про облікову політику, виходячи з особливостей своєї господарської діяльності.

*У процесі виробництва продукції можливі втрати сировини, матеріалів, напівфабрикатів, деталей, готових виробів, які можна поділити на **дві групи**:*

- технологічні втрати (пов'язані з технологією виробництва того або іншого продукту або зі станом обладнання). Наприклад, при запуску чергової партії сировини в перероблення втрати виникають за рахунок осідання частини сировини на внутрішніх деталях обладнання. Тобто технологічні втрати не є браком, а обліковуються як витрати на основне виробництво (Дт 23 «Виробництво») і повністю включаються до собівартості готової продукції;*

- брак у виробництві.*

***Браком** у виробництві вважається продукція, напівфабрикати, деталі, вузли та роботи, які не відповідають за своєю якістю встановленим стандартам або технічним умовам, не можуть бути використані за своїм прямим призначенням або можуть бути використані тільки після додаткових витрат на їх виправлення.*

Не вважаються браком:

- продукти, вироби, напівфабрикати, які повинні були виготовити за підвищеними технічними вимогами, але які в підсумку виявилися такими, що не відповідають цим вимогам, однак задовольняють звичайні вимоги до готової продукції широкого вжитку;*

- втрати від сортності (наприклад, переведення продукції з вищого сорту до першого).*

Нагадаємо, правила прийняття та використання національних стандартів, технічних умов випуску різних видів продукції встановлено. У ньому передбачено, що певна продукція, процес або послуга повинні відповідати технічним умовам їх виробництва, що містять ті нормативи та вимоги, при

дотриманні яких вироблена продукція може вважатися товарною, готовою до реалізації та споживання. Якщо продукція після завершення всіх етапів її виробництва не відповідає технічним, її слід вважати браком.

Брак поділяють на різні види (залежно від місця його виявлення) і типи (залежно від можливості його виправлення).

За місцем виникнення виділяють два види браку:

- **внутрішній** – брак продукції, виявлений на підприємстві до її відправлення покупцям. Зазвичай такий брак виявляє служба контролю якості на підприємстві;

- **зовнішній** – брак продукції, виявлений покупцем (споживачем). Такий брак може бути виявлений відразу при отриманні товару або в процесі його складання, монтажу або експлуатації. Підприємство-виробник відображає такий брак на рахунку 24, тільки якщо бракована продукція пред'явлена йому для виправлення або відшкодування збитку. Якщо ж бракована продукція не пред'явлена покупцем (споживачем), брак вважається невиявленим і на рахунку 24 не відображається.

Підприємство оцінює і внутрішній, і зовнішній брак із позиції того, наскільки серйозні виявлені відхилення від нормативів (стандартів) готової продукції та чи можна їх виправити. Відповідно, зазначені види браку можуть бути **двох типів**:

- **виправний брак** – це вироби, деталі, напівфабрикати, вузли та роботи, які після усунення недоліків можуть використовуватися за прямим призначенням та виправлення яких технічно можливе й економічно доцільне. Наприклад, заміна дефектної деталі в поставленому обладнанні, приладі, автомобілі і т. д.;

- **невиправний (остаточний) брак** – це вироби, деталі, напівфабрикати, вузли та роботи, які не можуть використовуватися за прямим призначенням та виправлення яких технічно неможливе й економічно недоцільне. Наприклад, бракований матеріал при пошитті одягу, використання іншого типу металу при виготовленні корпусу приладу, брак пакування харчових продуктів, продукти, зіпсовані через використання неякісної сировини, і т. д.

Зупинимося докладніше на видах браку.

Внутрішній брак може бути:

- **технічно неминучим** – це брак у межах, установлених технічною документацією обладнання або технологічною документацією за даним видом продукції. Тобто дані втрати не залежать від дій підприємства й вважаються об'єктивними. На підставі стандартів виробництва готової продукції (ГОСТ, ТУ та ін.) підприємство має право самостійне розрахувати та закріпити в наказі керівника норми технічно неминучого браку;

- **непередбаченим** – це брак понад установлені технічні (технологічні) норми. Його причинами можуть бути: непрофесійні, випадкові дії працівників через неухважність або навмисні дії, збої обладнання, постачання неякісної сировини та ін. Заздалегідь запланувати такі втрати неможливо, тому що мають місце суб'єктивні причини, на які підприємство могло впливати, але

своєчасно не прийняло або в неповній мері вжило необхідних заходів для запобігання появі такого браку. Наприклад, до виробництва були допущені недостатньо кваліфіковані працівники, не була ретельно перевірена якість сировини, своєчасно не проведено техобслуговування або ремонт обладнання і т. д.

З якої б причини не виник внутрішній брак, бракована продукція повинна бути оприбуткована. Для оформлення надходження, дороблення та списання браку спеціальні або типові форми первинних документів не передбачені.

Підприємство може скласти **акт про виявлений брак** (повідомлення про брак, дефектний акт). Допустиме ведення відомостей, реєстрів, книг з обліку браку. У будь-якому разі в первинному документі з виявлення внутрішнього браку **рекомендуємо** зафіксувати:

- місце виявлення браку (цех, склад, депо, будівельний майданчик № XX і т. п.);

- найменування готової продукції, напівфабрикатів, при виробництві яких виявлено брак;

- опис дефектів, відхилень від стандартів, які підтверджують брак. Варто розробити та затвердити внутрішній класифікатор відповідності між видами продукції, що випускається, і технологічними операціями з виробництва кожного виду продукції, при здійсненні яких може виникати технологічний брак та/або технологічні втрати. За допомогою такого класифікатора зручно кодувати виявлений брак для його подальшого руху (у перероблення, для виправлення, реалізації, остаточного списання);

- причини браку (технологічний, непередбачений (передбачувані причини));

- обсяг браку (кг, шт., м);

- облікова ціна браку (може бути не зазначена, якщо її таксує бухгалтерія);

- підписи осіб, які склали акт.

Далі рух бракованої продукції оформляється, як звичайний рух ТМЦ:

- оприбуткування на складі браку, а також виправленого браку. На підставі виробничого звіту складається **прибутковий ордер** типової форми № М-4;

- передання браку в перероблення – на підставі **лімітно-забірної картки** (типова форма № М-8), **накладної-вимоги на відпуск (внутрішнє переміщення) матеріалів** (типова форма № М-11). Ці форми також затверджено Наказом № 193.

Бухгалтерський облік. Вартість виявленого внутрішнього браку та витрат на його виправлення відображається за дебетом рахунка **24** (Інструкція № 291). Аналітичний облік за цим рахунком ведеться за видами виробництва та за використанням, схожий на рахунок **23**.

Собівартість внутрішнього виправного браку накопичується за дебетом рахунка **24** і складається з витрат на його виправлення, у тому числі: вартості сировини, матеріалів і комплектуючих, використаних для усунення браку; витрат на оплату праці та ЄСВ; частини витрат на утримання та

експлуатацію обладнання та загальновиробничих витрат (далі – ЗВВ).

Після виправлення браку накопичені витрати з рахунка 24 списуються назад у дебет рахунка 23.

Собівартість внутрішнього невиправного (остаточного) браку при оприбуткуванні складається із прямих витрат (вартість сировини, зарплата, ЄСВ) і частини витрат на експлуатацію обладнання та ЗВВ. Усі ці витрати списуються в дебет рахунка 24 за нормами витрати відповідних статей.

Далі **невиправний брак списується:**

- до складу виробничої собівартості продукції (Дт 23), як інші прямі витрати (п. 14 П(С)БО 16), на той вид продукції, за якою допущено брак. Щоб уникнути завищення виробничої собівартості готової продукції, до неї включаються лише втрати від технічно неминучого браку;

- на витрати за непередбаченим браком (як наднормативні втрати), які не відносяться до складу виробничої собівартості конкретного виду продукції, а списуються на інші витрати згідно з обліковою політикою підприємства (Дт 91 «Загальновиробничі витрати» або 947 «Нестачі та втрати від псування цінностей»).

Якщо бракована продукція може бути реалізована на сторону як сировина, напівфабрикати, то витрати на брак зменшуються на справедливу вартість таких запасів з одночасним їх оприбуткуванням (Дт 209 – Кт 24). Наприклад, браковані хлібобулочні вироби можуть реалізовуватися як корм для худоби, а браковані текстильні вироби – здані як ганчір'я або перешиті в інші вироби.

Якщо невиправний брак **планується використовувати як сировину та напівфабрикати** на підприємстві, то первісна вартість таких запасів визначається за вартістю їх можливого використання (Дт 209, 25 – Кт 24). Наприклад, цукерки з порушеним пакуванням можуть служити заміном сировини (цукру).

Витрати на внутрішній брак відображаються (списуються) у місяці його виявлення.

Якщо брак допущено з **вини постачальника** сировини, матеріалів, підприємство може виставити йому претензію про відшкодування витрат на брак, якщо даний вид відповідальності постачальника передбачено в договорі. Зазвичай такі претензії пред'являються щодо невиправного браку на рівні собівартості сировини, матеріалів, що входять до собівартості браку, плюс ПДВ. Зазначені операції вимагають складання додаткових документів, можливо, за участю представників постачальників.

Податок на прибуток. На сьогодні ніякі коригування об'єкта обкладення податком на прибуток на суми втрат від браку (псування цінностей) ПК не передбачено.

ПДВ. Тут усе залежить від того, що відбувається із бракованою продукцією:

- якщо вона продається або витрати на виправлення браку включені до собівартості готової продукції, що підлягає продажу в ході оподатковуваних

операцій, тоді платник ПДВ ніяких додаткових податкових зобов'язань не нараховує. Усе «покривається» податковими зобов'язаннями при реалізації готової продукції, у собівартості якої «сидять» витрати на брак;

- якщо ж невиправний брак не увійшов до собівартості готової продукції та не «покритий» продажною ціною реалізації продукції, доведеться нарахувати умовні податкові зобов'язання з ПДВ, тому що в цьому випадку досить проблематично довести зв'язок понесених витрат із госпдіяльністю підприємства. Тоді доведеться не пізніше останнього дня звітнього місяця, у якому списано брак, виписати зведену (далі – ПН) із типом причини «не видається покупцеві – ІЗ» і зареєструвати її в ЄРПН протягом 20 календарних днів, що настають за днем її виписування. Базою нарахування ПДВ буде вартість придбаної із ПДВ сировини (послуг) у складі собівартості браку;

- якщо виявлена неякісна сировина, поставлена постачальником (наприклад, молоко), і постачальник на заміну поставив нову партію, не забравши попередню, тоді покупець повинен списати вартість першого постачання сировини на витрати та нарахувати собі умовні податкові зобов'язання за нею також на;

- якщо ж постачальник відшкодовує покупцеві збитки за неякісний (бракований) товар, то покупець зобов'язаний на суму такого відшкодування виписати ПН, як на постачання товару виходячи з бази оподаткування, але не нижче від ціни придбання. Наприклад, у випадку загибелі товару при транспортуванні з подальшим відшкодуванням збитку перевізником.

Приклад 1

ТОВ «Серпень» виробляє текстильну продукцію. На підприємстві виявлено:

- невиправний брак на загальну суму 10 000 грн. З них як лоскут може бути реалізовано за справедливою вартістю (без ПДВ) 6 000 грн, допустимий брак із технологічних причин – 1 000 грн;

- невиправний брак через неякісну сировину постачальника. Вартість сировини без ПДВ – 75 000 грн. Постачальникові виставлено претензію про відшкодування збитків;

- виправний брак (порушене пакування, можливе перепакуння). Вартість дороблення – 3 000 грн.

В обліку ці операції відображаються так:

№ п/п	Зміст господарської операції	Первинні документи	Кореспонденції		Сума, грн
			Дт	Кт	
Невиправний брак					
1.	Виявлено невиправний брак	Акт про брак	24	23	10 000
2.	Оприбутковано запаси (лоскут), які можна реалізувати на сторону (за ціною можливої реалізації, без ПДВ)	Прибутковий ордер типової форми № М-4	209	24	6 000
3.	Списано на витрати виробництва втрати від браку: – у межах норм технологічного браку	Бухгалтерська довідка	23	24	1000,00

	– понад норми технологічного браку (10 000 – 6 000 – 1 000)		947		3000,00
4.	Нараховано умовні податкові зобов'язання з ПДВ на вартість невикористаного браку понад технологічні норми (3 000 x 20 %)	ПН	949	641	600
5.	Виявлено невикористаний брак із вини постачальника сировини	Акт про брак	24	23	50 000
6.	Виставлено постачальникові претензію про відшкодування збитків	Претензія	374	24	75 000
7.	Нараховано податкові зобов'язання з ПДВ згідно з	ПН	374	6412	15 000
8.	Отримано оплату претензії	Виписка банку	311	374	90 000
Виправний брак					
9	Проведено роботи з перепакування виправного браку	Виробничий звіт, лім.-забірні картки, відомість нарахування зарплати	24	20, 66, 65, 91	3 000
10	Списано на витрати виробництва витрати з виправлення браку	Бухгалтерська довідка	23	24	3 000

Зовнішній брак виявляють покупці (споживачі) продукції підприємства. Якщо договором або законом передбачено зобов'язання постачальника (виробника) з виправлення або компенсації виявленого покупцем браку, то продавець (виробник) зобов'язаний урахувати такий брак у місяці пред'явлення претензії покупцем.

Собівартість зовнішнього браку включає: собівартість продукції, остаточно забракованої покупцем. Ця собівартість зменшується на справедливую вартість бракованої продукції, яку ще можна використовувати; суму відшкодування покупцеві витрат на купівлю бракованої продукції (витрати на доставку продукції покупцем, її установа – за наявності таких витрат); витрати на демонтаж забракованої продукції; транспортні витрати на заміну бракованої продукції покупцеві; витрати на виправлення забракованої продукції в покупця, якщо брак – виправний.

Підприємство може списати всі зазначені витрати або за рахунок

гарантійного забезпечення (резерву), яке відображається на субрахунку 473 «Забезпечення гарантійних зобов'язань», або на рахунок 24.

Після задоволення претензій покупця витрати, накопичені на рахунок 24, списуються залежно від того, які дії з таким браком підприємство планує та може виконати:

- якщо брак виправний, учиняють так само, як і із внутрішнім браком (добробляють продукцію та знову продають);
- якщо брак невиправний, витрати на брак списують на витрати періоду;
- якщо браковану продукцію можна продати або використовувати як сировину, напівфабрикати, вартість браку зменшують на справедливу вартість таких запасів (при продажу) і вартість можливого використання (при використанні у власному виробництві).

Приклад обліку та документального забезпечення руху та переміщення готової продукції

7 липня 2020 року підприємство реалізувало ТОВ «23/7» хлібобулочні вироби у такому асортименті (ціни вказані без ПДВ).

Асортимент

Назва продукції	Кількість	Ціна, грн.	Собівартість
Хліб «Бородинський»	400 б.	14,00	9,40
Хліб «Козацький»	200 б.	16,00	11,30
Булка «Плетінка»	100 шт.	18,00	13,80
Круасан зі згущеним молоком	200 шт.	10,90	8,60
Плюшка	80 шт.	10,20	7,70

Відобразити реалізацію готової продукції в обліку для двох подій, перша - оплата і перша – оприбуткування готової продукції, в обліку та оформити первинні документи: накладну № 2342, податкову накладну (ту, що передають покупцю) № 2453 та рахунок № 954. Оплату здійснювати у безготівковій формі.

Журнал господарських операцій

№ п/п	Зміст господарських операцій	Кореспонденції		Сума, грн
		Дт	Кт	
1.	Перша подія оплата Отримано попередню оплату за товари:	311	681	16315,20
2.	Відображено податкове зобов'язання з ПДВ.	643	641	2719,20
3.	Відвантажено товар	361	702	16315,20
4.	Списано суму раніше відображених податкових зобов'язань.	702	643	2719,20
5.	Списано на фінансовий результат дохід від реалізації товарів.	702	791	16315,20
6.	Списано собівартість реалізованих товарів: — Хліб «Бородинський»;	902	281,1	3760,00

	— Хліб «Козацький»;	902	281,2	2260,00
	— Булка «Плетінка»;	902	281,3	1380,00
	— Круасан з згущеним молоком;	902	281,4	1720,00
	— Плюшка.	902	281,5	616,00
7.	Списано собівартість реалізованих товарів на фінансовий результат.	791	902	9736,00
8.	Відображено взаємозалік заборгованостей.	681	361	16315,20
Перша подія - відвантаження товару				
1.	Відображено відвантаження товару покупцю.	361	702	16315,20
2.	Відображено податкове зобов'язання з ПДВ.	702	641	2719,20
3.	Списано дохід від реалізації товарів на фінансовий результат.	702	791	16315,20
4.	Списано собівартість реалізованого товарів: — Хліб «Бородинський»;	902	281,1	3760,00
	— Хліб «Козацький»;	902	281,2	2260,00
	— Булка «Плетінка»;	902	281,3	1380,00
	— Круасан з згущеним молоком;	902	281,4	1720,00
	— Плюшка.	902	281,5	616,00
5.	Списано собівартість реалізованих товарів на фінансовий результат.	791	902	9736,00
6.	На поточний рахунок надійшла оплата за товар.	311	361	16315,20

Постачальник ТОВ «ВолиньХліб»
Адреса м. Луцьк пр.Волі 7,а
Р/рахунок UA2532820923125658779313
в АППБ «Аваль»
МФО 302145
ЄДРПОУ 21365498
Тел./ф. 72-03-04

№ 2342

НАКЛАДНА

Від «1» жовтня 2020 р.

Одержувач ТОВ «Волиньпак» м. Луцьк вул. Шевченка 7/2 р/р UA2532820923125658779314

Назва, адреса, банківські реквізити

Платник ТОВ «Волиньпак» м. Луцьк вул. Шевченка 7/2 р/р UA2532820923125658779314

Назва, адреса, банківські реквізити

Підстава Договір № 144

№ договору, наряду тощо

Через кого Петренко І. В., Довіреність № 10 від 29.09.2020 р.

Ініціали, прізвище, № та дата видачі довіреності

№	Найменування товару	Одиниця виміру	Кількість	Ціна	Сума
1	Хліб «Бородинський»	б.	400	14,00	5600,00
2	Хліб «Козацький»	б.	200	16,00	3200,00
3	Булка «Плетінка»	шт.	100	18,00	1800,00

4	Круасан зі згущеним молоком	шт.	200	10,90	2180,00
5	Плюшка	шт.	80	10,20	816,00
-	-	-	-	-	-
Всього з ПДВ (прописом) Шістнадцять тисяч триста п'ятнадцять грн. 20 коп.			Разом		13596,00
			ПДВ 20%		2719,20
			Всього з ПДВ		16315,20

Відвантажив(ла): Кириленко О.А Отримав(ла): Петренко І.В

Постачальник ТОВ «ВолиньХліб»
 Адреса м. Луцьк пр.Волі 7,а
 Р/рахунок UA2532820923125658779313
 в АППБ «Аваль»
 МФО 302145
 ЄДРПОУ 21365498
 Тел./ф. 72-03-04

РАХУНОК-ФАКТУРА

№ 954

Від «1» жовтня 2020 р.

Платник	Доповнення
---------	------------

Найменування	Одиниця виміру	Кількість	Ціна	Сума
Хліб « Бородинський »	б.	400	14,00	5600,00
Хліб «Козацький»	б.	200	16,00	3200,00
Булка «Плетінка»	шт.	100	18,00	1800,00
Круасан зі згущеним молоком	шт.	200	10,90	2180,00
Плюшка	шт.	80	10,20	816,00
-	-	-	-	-
-	-	-	-	-
Всього				13596,00
Податок на додану вартість (ПДВ)				2719,20
Загальна сума з ПДВ				16315,20

Загальна сума, що підлягає оплаті Шістнадцять тисяч триста п'ятнадцять----- грн. **20** коп.

Директор А. М. Колосок Гол. бухгалтер Ткачук А. О.

ПЕРЕЛІК ЗАДАЧ ДЛЯ РОЗВ'ЯЗУВАННЯ

1. ТОВ «Софа» отримало від покупця претензію, що поставлений йому меблевий комплект – бракований. Продажна вартість меблів – 24 000 грн

(у т. ч. ПДВ – 4 000 грн), собівартість – 18 000 грн. Додатково покупець вимагав відшкодувати вартість доставки обладнання, оплачену третій особі (1 000 грн, без ПДВ).

Меблі мають виправний брак, вартість доробки становить 3 500 грн. Товар був проданий іншому покупцеві за зниженою ціною (14 000 грн, крім того ПДВ – 2 800 грн).

Забезпечення гарантійних зобов'язань не створювалося.

Сформуйте кореспонденції в журналі господарських операцій.

№ п/п	Зміст господарських операцій	Кореспонденції		Сума, грн
		Дт	Кт	
1.	Повернуто покупцем продукцію: – зменшено доходи на вартість товару із ПДВ			
	– зменшено податкові зобов'язання з ПДВ (методом «сторно»)			
	Повернуто покупцем продукцію: – зменшено доходи на вартість товару із ПДВ			
2.	Оприбутковано браковану продукцію методом «сторно» на рівні собівартості раніше реалізованого товару			
3.	Переведено готову продукцію до складу браку			
4.	Визнано до відшкодування витрати покупця на доставку товару			
5.	Дороблено виправний брак			
6.	Оприбутковано готову продукцію за ціною можливої реалізації, без ПДВ			
7.	Списано на витрати виробництва остаточні втрати від браку, пов'язані: – із доробкою браку			
	– відшкодуванням витрат покупцеві			
8.	Оплачено претензію покупцеві			
9.	Відвантажено товар іншому покупцеві			
10.	Нараховано податкові зобов'язання з ПДВ за договірною ціною**			
11.	Списано собівартість товару			
12.	Списано на фінансовий результат: – доходи від повторної реалізації товару			
	– собівартість реалізованого товару			
	– витрати, пов'язані із псуванням ТМЦ			

2. ПАТ «Пролісок» здійснює виробництво двох видів продукції: комплект постільний (стандарт) і комплект постільний (євро). Протягом звітного періоду було відпущено у виробництво матеріали для виготовлення:

продукції комплект постільний (стандарт) на суму 12 890 грн, продукції комплект постільний (євро) – 23 600 грн. Нараховано заробітну плату працівникам виробництва за виготовлення: продукції комплект постільний (стандарт) на суму 8000 грн, продукції комплект постільний (євро) – 6900 грн. Відпущено зі складу матеріали для ремонту цеху на суму 3590 грн. Нараховано амортизацію будівлі цеху на суму 1190 грн. Нараховано заробітну плату апарату управління цехами на суму 4000 грн. Отримано рахунок від Волиньобленерго за електроенергію використану для роботи верстатів на суму 200 грн, в т. ч. ПДВ. Розподілено та списано загальновиробничі витрати. Оприбутковано на склад готову продукцію (незавершене виробництво на кінець місяця складає 1640 грн.). Виготовлену продукцію реалізовано покупцям на суму 56000 грн. Погашення дебіторської заборгованості здійснено наступного дня.

Вказати кореспонденції рахунків та визначити фінансовий результат

3. ПрАТ «Світанок» виготовляє два види продукції: шафка для взуття і 043. У звітному періоді використано матеріали на виробництво продукції: шафка для взуття – 2300 грн, полиця для головних уборів – 3500 грн. Нараховано амортизацію обладнання цеху на суму 700 грн. Нараховано заробітну плату: – працівникам за виробництво продукції: шафка для взуття – 2500 грн, полиця для головних уборів – 3300 грн, апарату управління цехами – 1300 грн. Нараховано амортизацію виробничого обладнання на суму 570 грн. Нараховано рекламному агентству «АВС» за проведені рекламні роботи 4200 грн, в т. ч. ПДВ. Розподілено та списано загальновиробничі витрати. Оприбутковано готову продукцію з виробництва (незавершене виробництво на початок – 150 грн, на кінець місяця 100 грн.). Відвантажено готову продукцію покупцям на суму 22000 грн. Зараховано на поточний рахунок виручку від реалізації продукції.

Вказати кореспонденції рахунків та визначити фінансовий результат.

Відобразиш господарські операції в обліку.

4. ТОВ «Барви протягом місяця оприбуткувало на склад 1000 за плановою собівартістю 2340 грн. Фактична собівартість одиниці продукції склала 2400 грн. відобразити в обліку оприбуткування готової продукції на склад та коригування фактичної собівартості до планової.

Домашнє завдання.

Сформуйте калькуляційну таблицю розрахунку собівартості 1 кг страви та розрахуйте виробничу собівартість 1 порції. Згідно варіанту:

- 1 В. Салат Олів'є.
- 2 В. М'ясо по французькі.
- 3 В. Пельмені.
- 4 В. Торт Медовик.

- 5 В. Налисники з сиром.
- 6 В. Грецький салат.
- 7 В. Голубці.

Контрольні запитання до теми

1. *Які витрати називаються прямими?*
2. *Які витрати називаються загальногосподарськими та загальновиробничими?*
3. *Де формується фактична собівартість готової продукції?*
4. *За якою собівартістю готова продукція поступає на склад?*
5. *Що відноситься до понаднормових витрат?*
6. *У чому полягає сутність поняття готової продукції?*
7. *Як в обліку відображається формування витрат на 23 рахунку?*
8. *У якому НП(с)БО встановлений порядок, за яким формується виробнича собівартість продукції?*
9. *На якому рахунку обліковують витрати, які включають у виробничу собівартість продукції?*
10. *Витрати, пов'язані з організацією виробництва в цехах та на ділянках називаються...*
11. *Що входить до прямих матеріальних витрат?*
12. *Назвати кореспонденцію: списано на виробництво продукції, робіт та послуг прями матеріальні витрати.*
13. *Що включає в себе собівартість реалізованої готової продукції?*
14. *Що таке брак у виробництві?*
15. *Перерахуйте причини виникнення браку.*
16. *На якому рахунку обліковується брак виробництва?*
17. *Який брак називається виправним, а який остаточним?*
18. *Який брак називається внутрішнім, а який зовнішнім?*
19. *Як в обліку відображається остаточний брак?*
20. *Як в обліку відображається виправний брак з вини працівника?*
21. *Як в обліку відображається остаточний брак з вини працівника?*

ПРАКТИЧНА РОБОТА 10.

Тема: Фінансовий облік товарів

Мета заняття – вивчення основних положень фінансового обліку товарів, набути навичок відображення на рахунках бухгалтерського обліку товарів на складі та в роздріб. Удосконалити компетенції облікування розрахунку та облікування торгівельної націнки.

1. *Загальні положення здійснення торгівельної діяльності*
2. *Загальні положення торгівельної діяльності.*
3. *Патентування, сертифікація та ліцензування.*
4. *Облік придбання товарів.*
5. *Облік нестачі товару.*
6. *Облік реалізації товару.*
7. *Методи оцінки вартості товарів.*
8. *Облік торгівельної націнки*

Нормативно-правове забезпечення теми:

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 11.05.2000 р. № 32 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>.
2. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 2 «Запаси» від 01.01.2012 р. URL: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/929_021.
3. Положення про документальне забезпечення записів в бухгалтерському обліку: наказ Міністерства фінансів України від 24.05.1995 р. №88 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95#Text>.
4. Про затвердження Інструкції про облік роздрібного товарообороту і товарних запасів: Наказ Міністерства статистики України від 28.12.1996 р. № 389 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0013-97#Text>
5. Національний положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 “Запаси”: наказ Міністерства фінансів України від 20.10.1999 р. № 246 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99#Text>.
6. Національний положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 “Витрати”: наказ Мінфіну України від 31.12.1999 р. № 318 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text>.
7. Правила перевезень вантажів автотранспортом в Україні: наказ Мінтрансу від 14.10.97 р. № 363. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/REG2568>.

Готуючись до практичної необхідно

1. Опрацюйте конспект лекцій згідно плану. За необхідності скористайтесь іншими джерелами інформації. Підготуватись до тестування.
2. Опрацюйте матеріал, що наведений у практичній роботі.

3. Розробіть за запропонуйте своїм колегам методику та послідовність облікування торговельних знижок.

Тема реферату: Особливості організації торговельної діяльності.

Зверни увагу!

Уцінка товарів

На підприємствах роздрібною торгівлі завжди знайдеться такий, що залежався, втратив свої первісні якості або не має попиту товар, який важко продати за раніше заявленою вартістю. У цих випадках частенько проводять уцінку товарів. Далі ми детально розповімо, як правильно це зробити.

Коли уцінка обов'язкова? Ви знаєте, що придбані товари зараховують на баланс за первісною вартістю. Надалі товари обліковують за **найменшою з двох оцінок**: за первісною вартістю або за чистою вартістю реалізації (ЧВР).

Нагадаємо, що **ЧВР** – це очікувана ціна реалізації запасів в умовах звичайної діяльності за вирахуванням очікуваних витрат на завершення їх виробництва і реалізацію.

Обов'язкову уцінку товарів до ЧВР проводять, якщо на дату балансу:

- їх ціна знизилася;
- вони зіпсовані;
- вони застаріли, втратили свою первісно очікувану економічну вигоду.

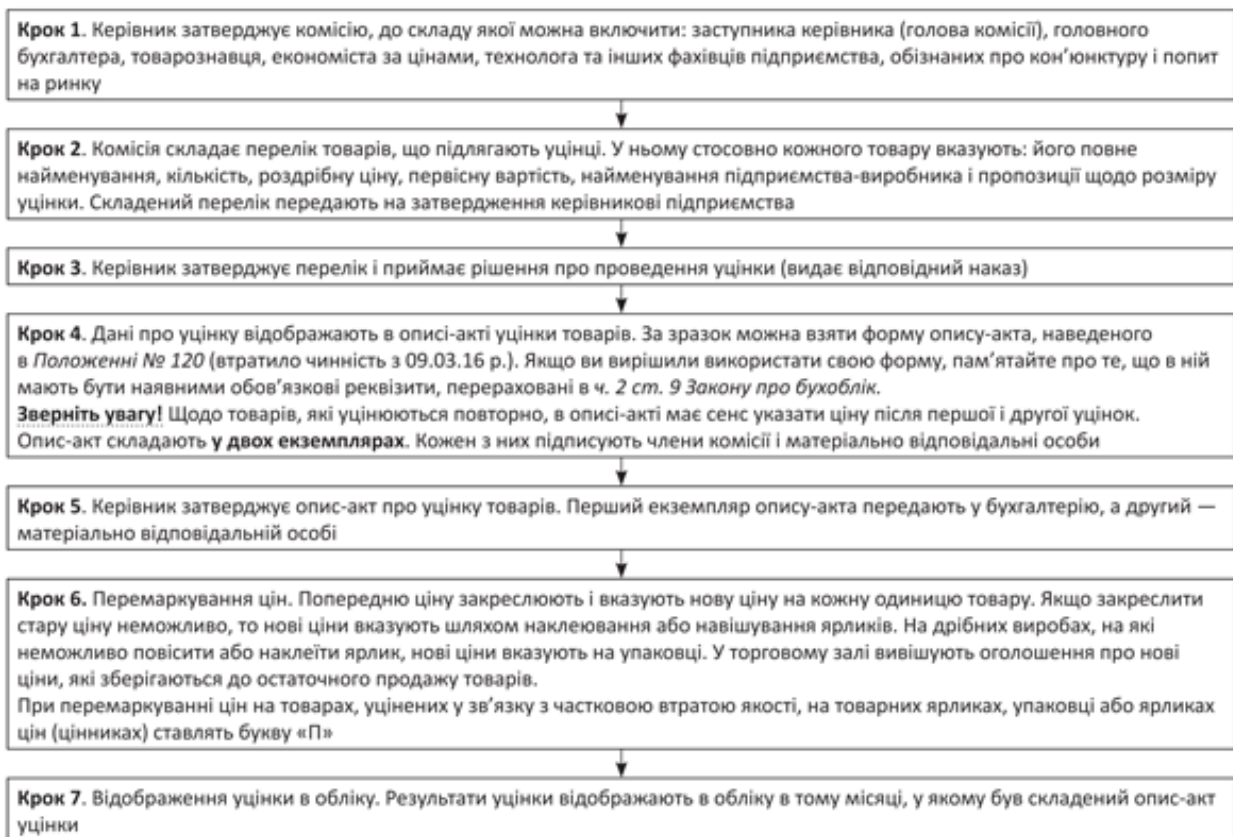
У роздробі товари можуть уцінювати і з інших причин. Наприклад, у зв'язку з розпродажем, сезонними знижками, акціями і т. ін. Найчастіше це

відбувається в період проведення рекламних заходів. У таких ситуаціях товари можна взагалі не уцінювати, а просто продавати їх нижче балансової вартості (якщо на останню дату балансу вона не перевищувала ЧВР).

Інша справа, якщо ви хочете самі уцінити товар, наприклад, щоб прискорити потрапляння витрат у фінрезультат.

Пам'ятайте, що уцінка вплине на прибуток підприємства. Тому частенько її зручно зробити задовго до продажу товарів, але оформивши все документально. Про це далі.

Алгоритм проведення уцінки і документальне оформлення. У загальному вигляді рекомендовану процедуру уцінки можна представити так (див. рисунок нижче).

Алгоритм проведення уцінки товарів

Розмір уцінки товарів комісія визначає на підставі експертних оцінок з урахуванням міри втрати споживчих якостей, насиченості ринку, кількості залишку товарів на підприємстві. При цьому таку експертну оцінку може здійснювати сама комісія. Залучати сертифікованих фахівців **не обов'язково**.

Облік уцінки. Роздрібні торговці процедуру уцінки товару до ЧВР проводять у два етапи:

1) знижують торгову націнку (Дт 285 — Кт 282);

2) якщо суми торгової націнки не вистачає, знижують первісну вартість товару (Дт 946 — Кт 282).

Якщо надалі ЧВР раніше уцінених товарів збільшується, то на суму збільшення визнають інший операційний дохід зі збільшенням вартості цих

запасів. Суму такого доходу відображають за кредитом субрахунку 719 «Інші доходи від операційної діяльності».

Дооцінку балансової вартості запасів можна проводити лише в межах суми попередньої уцінки.

Податок на прибуток. Жодних коригувань фінрезультату до оподаткування за операціями уцінки ПКУ не передбачає.

ПДВ. Сама по собі уцінка не впливає на ПДВ-облік. Адже переоцінені товари, як і раніше, призначені для використання в оподатковуваних операціях у межах госпдіяльності підприємства. Отже, нараховувати «компенсуючі» ПДВ-зобов'язання не потрібно.

Але будьте уважні при нарахуванні податкових зобов'язань у зв'язку з реалізацією уцінених товарів. Тут слід враховувати вимоги ПКУ, згідно з якими база обкладення ПДВ операцій з поставки товарів не може бути нижча ціни їх придбання. При цьому під ціною придбання розуміють первісну вартість товарів.

Приклад обліку товарів. Розрахунок середньої торгової націнки

Приклад 1. За даними бухгалтерського обліку на початок місяця значилися залишок товарів склав 5500,00 грн., в тому числі торгова націнка - 1100,00 грн. Протягом місяця підприємством були придбані товари на суму 8500,00 грн., в тому числі ПДВ. На придбані товари встановлена торгова націнка в сумі 2800,00 грн. підприємством було реалізовано усі куплені товари. Визначити суму торгової націнки. Відобразити операції в журналі господарських операцій.

Середній відсоток торгової націнки дорівнює:

$$\frac{1100,00 + 2800,00 + 560,00}{5500,00 + (8500,00 + 2800,00 + 560,00)} \times 100\% = 25,69\%$$

Сума торгової націнки дорівнює:

$$\frac{11860,00 \times 25,69}{100} = 3046,83$$

Журнал реєстрації господарських операцій

№ з/п	Зміст операції	Кореспонденція		Сума, грн.
		Дт	Кт	
1.	Перерахована попередня оплата постачальникам продукцію	371	311	8500,00
2.	Відображено ПК з ПДВ	641	644	1416,67
3.	Оприбутковані товари, отримані від постачальників	281	631	8500,00
4.	Відображено ПК з ПДВ	644	631	1416,67
5.	Проведено залік заборгованостей	631	371	8500,00
6.	Передано товар зі складу вроздріб	28	281	8500,00
7.	Відображено суму торгової націнки	28	285	2800,00
8.	Відображено суму ПДВ включену в торгіву націнку	28	285	560,00
9.	Отримано виручку від реалізації товару	301	702	11860,00
10.	Відображено ПЗ з ПДВ	702	641	1976,67

11.	Списано торгіву націнку реалізованих товарів	285	28	3046,83
12.	Списано собівартість реалізованих товарів	902	28	8813,17
13.	Списано на фінансовий результат собівартість реалізованих товарів	791	902	8813,17
14.	Списано на фінансовий результат дохід від реалізації товарів	702	791	9883,33
15.	Нараховано ПнП	981	641	192,63
16.	Списано ПнП на фінансовий результат	791	981	192,63
17.	Отримано чистий прибуток	791	441	877,53

Приклад 2. Підприємство роздрібної торгівлі веде облік товарів за цінами продажу. Після закінчення весняного сезону жіночі пальта в кількості 15 шт. продажною вартістю за одиницю 2400 грн. з урахуванням ПДВ (у тому числі первісна (покупна) вартість — 1600 грн., торгова націнка — 800 грн.) було уцінено до чистої вартості реалізації 1400 грн./шт. (без ПДВ). Продажна вартість пальта — 1920 грн. (у тому числі ПДВ — 320 грн.).

Тобто уцінка первісної (покупної) вартості одного пальта складає 200 грн. (1600 грн. - 1400 грн.).

Після зменшення продажною вартістю торгова націнка за одним пальтом має бути 520 грн. (1920 грн. - 1400 грн.). Значить, зниження торгової націнки за кожним уціненим пальтом складає 280 грн. (800 грн. - 520 грн.) або (2400 грн. - 1920 грн. - 200 грн.).

Відобразимо вказані операції в бухобліку.

№ з/п	Зміст операції	Кореспонденція		Сума, грн.
		Дт	Кт	
У періоді придбання товарів				
1.	Перерахована передплата постачальникові (1920 грн./шт. x 40 шт.)	371	311	76800
2.	Відображений податковий кредит з ПДВ (за наявності ПН, зареєстрованої в ЄРПН)	641/ПДВ	644/2	12800
3.	Отримані товари від постачальника	281	631	64000
4.	Списана сума раніше відображеного податкового кредиту з ПДВ	644/2	631	12800
5.	Відображений взаємозалік заборгованостей	631	371	76800
6.	Передані товари в роздріб	282	281	64000
7.	Нарахована торгова націнка	282	285	32000
У періоді уцінки товарів				
8.	Зроблена уцінка товарів:			
	• за рахунок списання торгової націнки (280 грн./шт. x 15 шт.)	285	282	4200
	• за рахунок зниження первісної вартості (200 грн./шт. x 15 шт.)	946	282	3000
9.	Сума уцінки списана на фінансовий	791	946	3000

	результат			
У періоді реалізації уціненого товару				
10.	Отримана виручка від реалізації уціненого товару (1920 грн./шт. x 15 шт.)	301	702	28800
11.	Нараховані податкові зобов'язання з ПДВ ⁽¹⁾	702	641/П ДВ	4800
12.	Списана торгова націнка за реалізованим товаром (520 грн./шт. x 15 шт.) ⁽²⁾	285	282	7800
13.	Списана собівартість реалізованого товару (1400 грн./шт. x 15 шт.)	902	282	21000
14.	Сформований фінансовий результат	791	902	21000
		702	791	24000

ПЕРЕЛІК ЗАДАЧ ДЛЯ РОЗВ'ЯЗУВАННЯ

1. У ТОВ «Ромашка» на початок місяця на балансі знаходилися товари на суму 160000 грн, торговельна націнка склала 30000 грн. У звітному періоді було придбано товару на суму 120000 грн. (в т. ч. ПДВ), який був переданий у роздрібну торгівлю. Сума торговельної націнки на товар, що надійшов склала 45000 грн. У цьому ж періоді було реалізовано товару на суму 180000 грн.

Відобразити операції в кореспонденціях. Визначити середній відсоток торговельної націнки та фінансовий результат від реалізації товарів.

2. На початок місяця у ПАТ «Сільпо» в залишку було товару на суму 10000 грн. Торговельна націнка – 2500 грн. Підприємство протягом місяця придбало товару на суму 6000 грн. (в т. ч. ПДВ), який був переданий у роздріб. Сума торговельної націнки склала 1500 грн. У звітному місяці було реалізовано товару на 12000 грн.

Відобразити операції в кореспонденціях. Визначити середній відсоток торгової націнки та фінансовий результат від реалізації товару.

3. Магазин проводить рекламну акцію, у ході якої з 1 по 15 квітня 2017 року всім покупцям надається знижка на чайники фірми Philips у розмірі 15 %.

Залишки товару на початок місяця склали 31920 грн. за роздрібними цінами (Дт 282 «Товари в торгівлі»). Торгова націнка в залишках товарів (Кт 285 «Торгова націнка») — 9576 грн.

Упродовж квітня 2017 року магазин придбав товар на суму 21000 грн. (у тому числі ПДВ — 3500 грн.). Продажна вартість придбаного товару — 25000 грн.

Вартість реалізованого товару за роздрібними цінами (без урахування знижки) — 45000 грн., у тому числі вартість чайників, проданих з 1 по 15 квітня, — 32000 грн. Знижка склала 4800 грн.

У касу надійшла виручка в сумі 40200 грн. (45000 грн. - 4800 грн.).

4. Магазин «Сніжинка» на початок місяця мав у залишку 24 норкові шуби за ціною 84000 грн. за одиницю. Торгова націнка склала 910000 грн. Протягом місяця було оприбутковано 2 шуби на суму 201600 грн. (в т. ч. ПДВ), торгова націнка на товар, що надійшов склала 80000 грн. У звітному місяці було реалізовано шуби на суму 1202000 грн. Також протягом місяця були понесені такі витрати: на охорону магазину – 15000 грн, втрати па оплату праці адмінперсоналу 11000 грн.

Відобразити операції в кореспонденціях. Визначити середній відсоток торгової націнки та фінансовий результат від реалізації товару.

Домашнє завдання.

Розв'язати задачу.

Сформуйте калькуляційну таблицю розрахунку собівартості 1 кг страви та розрахуйте виробничу собівартість Розв'яжіть задачу. ТОВ «23/7» веде облік товарів за цінами продажу. Масло «Галичина» в кількості 6200 пач. продажною вартістю за одиницю 48 грн. з урахуванням ПДВ (у тому числі первісна (покупна) вартість – 26 грн., торгова націнка – 14 грн.) було уцінено до чистої вартості реалізації 24 грн./шт. (без ПДВ). Продажна вартість пальта – 32.20 грн. (у тому числі ПДВ).

Контрольні запитання до теми

1. Матеріальні цінності, які придбані і зберігаються на підприємстві з метою подальшого продажу – це ...
2. Одиницею бухгалтерського обліку товарів є ...
3. Який основний документ регулює порядок бухгалтерського обліку руху товарів?
4. Який рахунок використовується для обліку руху товарів та їх залишків на підприємстві?
5. Від чого залежить формування первісної вартості товару?
6. Які витрати включає первісна вартість товарів?
7. Державне свідоцтво, яке засвідчує право суб'єкта підприємницької діяльності або його структурного (відокремленого) підрозділу займатися окремими видами підприємницької діяльності – це ...
8. Торговий патент підтверджує право підприємницької діяльності на інтелектуальну винність?
9. Витрати на купівлю торгового патенту компенсують (зменшують) витрати із сплати до бюджету податку на прибуток?
10. Чи повинен торговий патент бути відкритим і доступним для огляду?
11. Один з ефективних методів, що дозволяють на підставі випробувань продукції у спеціалізованих лабораторіях (центрах) забезпечити захист прав споживача шляхом надання йому достовірної та об'єктивної інформації про її властивості, характеристики і відповідність стандартам – це ...
12. Один з найбільш поширених супровідних документів, які засвідчують якість товару, містить показники якості, технічні характеристики, передбачені договором – це ...
13. На підставі яких документів відображається надходження товарів?
14. За якими цінами ведеться облік товарів підприємствами оптової торгівлі на

складі?

15. Куди включається сума нестачі, що трапилася в дорозі в межах норм природного убутку, при одержанні товару на склад?

16. За якими методами проводиться оцінка товарів, які вибувають?

17. Який найбільш поширений метод, що застосовується підприємствами торгівлі при вибутті товарів?

18. По якому рахунку відбувається формування витрат обігу у торгівлі?

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3. ФІНАНСОВИЙ ОБЛІК КОШТІВ, РОЗРАХУНКІВ

ПРАКТИЧНА РОБОТА № 11

Тема. Облік касових операцій

Мета заняття: вивчення основних положень фінансового обліку готівкових розрахунків, набути навичок здійснення касових операцій та їх відображення на рахунках бухгалтерського обліку. Удосконалити компетенції формування ліміту готівки в касі.

1. Аналітичний і синтетичний облік готівки.
2. Облік інших грошових коштів.
3. Облік надходження та вибуття іноземної валюти
4. Облік короткострокових векселів одержаних: види векселів – шляхи отримання векселів підприємствами; синтетичний облік векселів – операції з простими безвідсотковими вексями, операції з простим відсотковим векселем, операції з дисконтним векселем (у банку); аналітичний облік векселів.
5. Інвентаризація каси.

Нормативно-правове забезпечення теми:

1. Про внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 12.05.2011р. № 3332-VI URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3332-17>.

2. Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг: Закон України від 07.06.1995 р. №265/95 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/265/95-%D0%B2%D1%80#Text>.

3. Про електронні документи та електронний документообіг: Закон України від 22.05.2003 № 851-IV URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/851-15>.

4. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 7 «Звіт про рух грошових коштів від 01.01.2012 р. URL: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/929_019.

5. Постанова правління національного банку України Про затвердження «Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні»: № 148 від 29.12.2017 р. URL: https://docs.dtkr.ua/doc/1045.16640.0?_ga=2.70071312.1256981315.1614161790-1332027817.1590220638#pn63.

6. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань: наказ Міністерства фінансів України від 02.09.2014 № 879 URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14>.

Готуючись до практичної необхідно

1. Опрацюйте конспект лекцій згідно плану. За необхідності скористайтесь іншими джерелами інформації.

Теми для реферату:

1. Облік вексельних операцій

Приклади розв'язування задач

Протягом квітня місяця 2020 року на підприємстві ПрАТ «Соняшник» відбулося ряд господарських операцій щодо готівкових та безготівкових розрахунків. Відобразити господарські операції на рахунках бухгалтерського обліку та заповнити необхідні первинні документи.

1. **02.04.** Внесено засновником Секлієм М. С. грошові кошти на поточний рахунок як внесок до статутного капіталу - 120000,00 грн.
2. **02.04.** ПКО №1. Отримано в касу готівку з поточного рахунку – 56000,00 грн.
3. **04.04.** ВКО №1. Видано з каси кошти на відрядження до Львова експедитору Савчуку М. Т. – 526,00 грн.
4. **04.04.** Оприбутковано запасні частини від ПрАТ «Зоря», крім того ПДВ – 4560,00 грн.
5. **05.04.** Платіжне доручення №1. Перераховано в погашення заборгованості за обладнання для офісу ПрАТ «Зоря» - ?
6. **06.04.** Отримано на поточний рахунок довгострокову позику банку – 20000,00 грн.
7. **09.04.** ПКО №2. Отримано готівку в касу для адміністративних потреб – 6326,00 грн.
8. **09.04.** ВКО №2. Видано експедитору Терещенко О. К. на адміністративні потреби – 1326,00 грн.
9. **12.04.** Платіжне доручення №1. Перераховано ВАТ «Веселка» за канцтовари – 560,00 грн.
10. **16.04.** Виписано простий вексель ТОВ «Ілюзія» на суму заборгованості за надані послуги з ремонту будівлі – 28000,00 грн.
11. **19.04.** ВКО №3. Проведено передоплату Гандзюком В.А. за журнал «Волинські новини» - 300,00 грн.
12. **23. 04.** ПКО №3. Повернено в касу експедитором Терещенком О. К. залишок підзвітних сум - ?
13. **24.04.** Нараховано заробітну плату менеджеру зі збуту Корольчуку О. І. – 2628,64грн.
14. **26.04.** ПКО №4. Надійшли кошти в касу для виплати заробітної плати Корольчуку О. І. - ?
15. **27. 04.** Платіжне доручення №4. Перераховано АТП-654 за ремонт автомобіля – 7220,00 грн.

Реквізити для заповнення документів

Реквізити підприємств:

Назва: ПрАТ «Соняшник»

Номер рахунку: UA238201720313221002201001912 в Приватбанку м. Луцьк, МФО 303019

Код за ЄДРПОУ: 30204060

Директор: Ковальов І.М.

Головний бухгалтер: Іщук М.В.

Касир: Дорошук О.К.

ПрАТ «Зоря»

Банківські реквізити:

Код ЄДРПОУ: 40605090

ПР: UA2532820923125658779311

Західкомбанк в м. Луцьку, МФО 609870

ПАТ «Веселка»

Банківські реквізити:

Код ЄДРПОУ: 80907060

ПР: UA2532820923125658779312 Правексбанк у м. Луцьку, МФО 767879

АТП-654

Банківські реквізити:

Код ЄДРПОУ: 6546897

ПР: UA2532820923125658779313

Надра банк в м. Луцьку, МФО 985807

Журнал реєстрації господарських операцій за квітень 2020 року

№	Зміст господарських операцій	Кореспонденції		Сума	
		Дт	Кт	частк.	загальна
1.	<u>02.04.</u> Внесено засновником Секлієм М. С. грошові кошти на поточний рахунок як внесок до статутного капіталу	311 46	46 40		12000,00
2.	<u>02.04.</u> ПКО №1. Отримано в касу готівку з поточного рахунку	301	311		56000,00
3.	<u>04.04.</u> ВКО №1. Видано з каси кошти на відрядження до Львова експедитору Савчуку М. Т.	372.1	301		526,00
4.	<u>04.04.</u> Оприбутковано запасні частини від ПрАТ «Зоря»	207	631.1		4560,00
5.	Відображено податковий кредит з ПДВ	641	631.1		912,00
6.	<u>05.04.</u> Платіжне доручення №1. Перераховано в погашення заборгованості за обладнання для офісу ПрАТ «Зоря»	631.1	311		5472,00
7.	<u>06.04.</u> Отримано на поточний рахунок довгострокову позику банку	11	501		20000,00
8.	<u>09.04.</u> ПКО №2. Отримано готівку в касу для адміністративних потреб	301	311		6326,00

9.	<u>09.04.</u> ВКО №2. Видано експедитору Терещенко О. К. на адміністративні потреби	372.2	301		1326,00
10.	<u>12.04.</u> Платіжне доручення №2. Перераховано ВАТ «Веселка» за канцтовари	631.2	311		560,00
11.	<u>16.04.</u> Виписано простий вексель ТОВ «Ілюзія» на суму заборгованості за надані послуги з ремонту будівлі	631.3	621		28000,00
12.	<u>19.04.</u> ВКО №3. Проведено передоплату Гандзюком В. А. за журнал «Волинські новини »	39	301		300,00
13.	<u>23. 04.</u> ПКО № 3. Повернено в касу експедитором Терещенком О. К. залишок підзвітних сум	301	372.2		5000,00
14.	<u>24.04.</u> Нараховано заробітну плату менеджеру зі збуту Корольчуку О. І.	93	661		2628,64
15.	Нараховано ЄСВ	93	651		578,30
16.	Проведено утримання із заробітної плати менеджера зі збуту Корольчука О. І. - ВЗ - ПДФО	661 661	642 641	39,43 473,16	512,59
17.	<u>25.04.</u> Платіжне доручення №3. Перераховано до бюджету ПДФО і ВЗ	641	311		512,59
18.	<u>25. 04.</u> Платіжне доручення №4. Перераховано до Пенсійного фонду ЄСВ	651	311		578,30
19.	<u>26.04.</u> ПКО №4. Надійшли кошти в касу для виплати заробітної плати Корольчуку О. І.	301	311		1335,14
20.	<u>26.04.</u> ВКО №4. Виплачено заробітну плату Корольчуку О. І.	661	301		1335,14
21.	<u>27. 04.</u> Платіжне доручення № 5. Перераховано АТП-654 за ремонт автомобіля	631.3	311		7230,00
22.	Списано на фінансовий результат збутові витрати	791	93		3206,94

Додаток 2
до Положення про ведення касових операцій у
національній валюті в Україні

Типова форма № КО-1

Ідентифікаційний
код ЄДРПОУ 30204060
ПрАТ «Соняшник»
(найменування підприємства (установи, організації))

Прибутковий касовий ордер № 1
від "02" квітня 2020 р.

Кореспон- дуючий рахунок, субрахунок	Код аналі- тичного рахунка	Сума цифрами	Код цільового призна- чення	
1	2	3	4	5
311		56000,00		

Прийнято від Приватбанку
Підстава: _____
Сума П'ятдесят шість тисяч
_____ грн. 00 коп.
(словами)

Додатки: _____

Головний бухгалтер М. В. Ішук
(підпис, прізвище, ініціали)
Одержав касир О. К. Дорошук
(підпис, прізвище, ініціали)

ПрАТ «Соняшник»
(найменування підприємства (установи, організації))

Квитанція

Л і н і я в і д р і з у
до прибуткового касового ордера № 1
від "02" квітня 20 12 р.

Прийнято від Приватбанку
Підстава: _____

Сума П'ятдесят шість тисяч
(словами) _____ грн. 00 коп.

М. П.
Головний
бухгалтер М. В. Ішук
(підпис, прізвище, ініціали)
Касир О. К. Дорошук
(підпис, прізвище, ініціали)

Додаток 2
до Положення про ведення касових операцій у
національній валюті в Україні

Типова форма № КО-1

Ідентифікаційний
код ЄДРПОУ 30204060
ПрАТ «Соняшник»
(найменування підприємства (установи, організації))

Прибутковий касовий ордер № 2
від "09" квітня 20 20 р.

Кореспон- дуючий рахунок, субрахунок	Код аналі- тичного рахунка	Сума цифрами	Код цільового призна- чення	
1	2	3	4	5
311		6326,00		

Прийнято від Приватбанку
Підстава: для адміністративних потреб
Сума Шість тисяч триста двадцять шість
_____ грн. 00 коп.
(словами)

Додатки: _____

Головний бухгалтер М. В. Ішук
(підпис, прізвище, ініціали)
Одержав касир О. К. Дорошук
(підпис, прізвище, ініціали)

ПрАТ «Соняшник»
(найменування підприємства (установи, організації))

Квитанція

Л і н і я в і д р і з у
до прибуткового касового ордера № 2
від "09" квітня 20 12 р.

Прийнято від Приватбанку

Підстава: для адміністративних потреб
Сума Шість тисяч триста двадцять шість
_____ грн. 00 коп.

М. П.
Головний
бухгалтер М. В. Ішук
(підпис, прізвище, ініціали)
Касир О. К. Дорошук
(підпис, прізвище, ініціали)

Додаток 3
до Положення про ведення касових операцій у
національній валюті в Україні

Типова форма № КО-2

ПрАТ «Соняшник»
(найменування підприємства (установи, організації))

Ідентифікаційний код ЄДРПОУ 30204060

Видатковий касовий ордер

від " 04 " квітня 20 20 р.

Номер документа	Дата складання		Кореспондуючий рахунок, субрахунок	Код аналітичного рахунка	Сума	Код цільового призначення	
1	2	3	4	5	6	7	8
1	04.04.		372.1		526,00		

Видати Савчуку Миколі Тарасовичу
(прізвище, ім'я, по батькові)

Підстава: на відрядження до міста Львова

Сума П'ятсот двадцять шість грн. 00 коп.
(словами)

Додаток: _____

Керівник І. М. Ковальов Головний бухгалтер М.В. Іщук
(підпис, прізвище, ініціали) (підпис, прізвище, ініціали)

Одержав: П'ятсот двадцять шість грн. 00 коп.
(словами)

" 04 " квітня 20 20 р.

Підпис одержувача

За паспортом АЮ 088581, виданий Горохівським РВ УМВС у Волинській області, від 02.12.1990р.

(найменування, номер, дата та місце видачі документа, який засвідчує особу одержувача)

Видав касир О.К.Дорощук
(підпис, прізвище, ініціали)

Додаток 3
до Положення про ведення касових операцій у
національній валюті в Україні

Типова форма № КО-2

ПрАТ «Соняшник»
(найменування підприємства (установи, організації))

Ідентифікаційний код ЄДРПОУ 30204060

Видатковий касовий ордер

від " 19 " квітня 20 20 р.

Номер документа	Дата складання		Кореспондуючий рахунок, субрахунок	Код аналітичного рахунка	Сума	Код цільового призначення	
1	2	3	4	5	6	7	8
3	19.04.		39		300,00		

Видати Гандзюку Володимирі Антоновичу
(прізвище, ім'я, по батькові)

Підстава: на передоплату за журнал «Волинські новини»

Сума Триста грн. 00 коп.
(словами)

Додаток: _____

Керівник І. М. Ковальов Головний бухгалтер М.В. Іщук
(підпис, прізвище, ініціали) (підпис, прізвище, ініціали)

Одержав: Триста грн. 00 коп.
(словами)

" 19 " квітня 2020 р.

Підпис одержувача

За паспортом АЮ 675491, виданий Луцьким РВ УМВС у Волинській області, від 25.02.1995 р.

(найменування, номер, дата та місце видачі документа, який засвідчує особу одержувача)

Видав касир О.К.Дорощук
(підпис, прізвище, ініціали)

Ідентифікаційний
код ЄДРПОУ 30204060

ПрАТ «Соняшник»
(найменування підприємства (установи, організації))

Прибутковий касовий ордер № 3
від "23" квітня 20 20 р.

Кореспон- дуючий рахунок, субрахуно	Код аналі- тичного рахунка	Сума цифрами	Код цільового призна- чення	
1	2	3	4	5
372		5000,00		

Прийнято від експедитора Терещенка О. К.
Підстава: повернення залишку підзвітних сум

Сума П'ять тисяч
(словами) _____ грн. 00 коп.

Додатки: _____

Головний бухгалтер М. В. Іщук
(підпис, прізвище, ініціали)

Одержав касир О. К. Дорошук
(підпис, прізвище, ініціали)

ПрАТ «Соняшник»
(найменування підприємства (установи,
організації))

Квитанція

до прибуткового касового ордера № 3
від "23" квітня 20 20 р.

Прийнято від експедитора Терещенка
О. К.

Підстава: повернення залишку
підзвітних сум

Сума П'ять тисяч
_____ грн. 00 коп.

М. П.

Головний
бухгалтер М. В. Іщук
(підпис, прізвище, ініціали)

Касир О. К. Дорошук
(підпис, прізвище, ініціали)

Л
і
н
і
я
в
і
д
р
і
з
у

ПЛАТІЖНЕ ДОРУЧЕННЯ № 1

від 05 квітня 2020 р.

0410001

Одержано банком

Платник **ПрАТ «Соняшник»**Код Банк платника код банку
СУМА**Приватбанк у м. Луцьку**

ДЕБЕТ рах.№

 5472,00Отримувач **ПрАТ «Зоря»**Код Банк отримувача код банку**Західкомбанк в м. Луцьку**

КРЕДИТ рах.№

Сума словами

П'ять тисяч чотириста сімдесят два грн. 00 коп.

Призначення платежу

В погашення заборгованості за обладнання для офісу згідно накладної № 3455/12 від 01.04.2020 р.,
у т. ч. ПДВ 912 грн. Проведено банком

М.П. Підписи _____

Підпис банку

ПЛАТІЖНЕ ДОРУЧЕННЯ № 2

від 12 квітня 2020 р.

0410001

Одержано банком

Платник **ПрАТ «Соняшник»**Код Банк платника код банку
СУМА**Приватбанк у м. Луцьку**

ДЕБЕТ рах.№

 560,00Отримувач **ВАТ «Веселка»**Код Банк отримувача код банку**Правексбанк у м. Луцьку**

КРЕДИТ рах.№

Сума словами

П'ятсот шістдесят грн. 00 коп.

Призначення платежу

В погашення заборгованості за канцтовари згідно накладної № 890 від 10.04.2020р.,
у т. ч. ПДВ 140 грн. Проведено банком

М.П. Підписи _____

Підпис банку

ПЛАТІЖНЕ ДОРУЧЕННЯ № 5

від 27 квітня 2020 р.

0410001

Одержано банком

Платник **ПрАТ «Соняшник»**Код Банк платника код банку
СУМАПриватбанк у м. Луцьку

ДЕБЕТ рах.№

 7230,00Отримувач **АТП - 654**Код

Банк отримувача код банку

Надра банк в м. Луцьку

КРЕДИТ рах.№

Сума словами

Сім тисяч двісті двадцять грн. 00 коп.

Призначення платежу

В погашення заборгованості за ремонт автомобіля згідно рахунку № 746 від 20.04.2020 р. та акту виконаних робіт № 342 від 20.04.2020р., у т. ч. ПДВ 1205 грн.

 Проведено банком

М.П. Підписи _____

Підпис банку

ПЕРЕЛІК ЗАДАЧ ТА ЗАВДАНЬ ДЛЯ РОЗВ'ЯЗУВАННЯ

1. Переглянути презентацію.

Тимур Алієв Каса: готівкові обмеження, документування, інкасація. URL: https://storage.7eminar.ua/content/record/2699/prezentatsiia_Kasa.pdf

2. Опрацюйте інтернет джерело та сформуєте методику формування ліміту залишку готівки.

Джерело: Готівковий обіг: процедура розрахунку ліміту залишку готівки в касі. URL: <https://tulchynska.gromada.org.ua/news/16-05-18-10-05-2017/>Яка процедура розрахунку ліміту залишку готівки в касі? URL: <https://news.dtki.ua/state/cash-handling/81302-iaka-procedura-rozrachunku-limitu-zalisku-gotivki-v-kasi>

3. Вказати кореспонденцію рахунків та первинні документи на підставі вказаних операцій.

1. 01.10.22. Зарахована довгострокова позика банку на поточний рахунок підприємства – 10000,00

2. 04.10.22. Видана з каси підзвіт Іванюку М.В. готівка на придбання

господарського приладдя – 80,00

3. 07.10.22. Отримана в касу підприємства виручка від реалізації швейних машин – 8100,00

4. 10.10.22. Відкрито акредитив за рахунок коштів поточного рахунку для розрахунку з фірмою «Світязь» за МШП – 3200,00

5. 11.10.22. Здана виручка інкасатору для передачі в банк – ?

6. 11.10.22. Оприбутковане канцелярське приладдя, придбане Іванюком М. В. – 62,00

7. 11.10.22. Зарахована на поточний рахунок виручка від інкасатора – ?

8. 17.10.22. Повернуто залишок невикористаних підзвітних сум в касу підприємства від Іванюка М.В. – ?

9. 19.10.22. Проведені розрахунки акредитивом з фірмою «Світязь» – 2050,00

10. 23.10.22. З поточного рахунку погашена довгострокова позика банку – ?

11. 25.10.22. Зараховані на поточний рахунок невикористані суми акредитиву - ?

12. 28.10.22. Надійшла готівка в касу з поточного рахунку – 150,00

13. 30.10.22. Одержано цільове фінансування на будівництво із бюджету – 25000,00

Визначити залишок коштів на поточному рахунку на кінець місяця, якщо залишок на початок становить 11900 грн.

4. Вказати кореспонденцію рахунків та первинні документи, визначити необхідні суми на підставі господарських операцій.

02.11.22. Надійшли кошти в касу підприємства в погашення раніше виставленої претензії – 250,00

06.11.22. Внесені на поточний рахунок суми, що перевищують встановлений ліміт залишку готівки в касі – 200,00

08.11.22. Надійшла в касу виручка від продажу телевізорів – 5000,00

11.11.22. Надійшли кошти від засновників на поточний рахунок як внесок до статутного капіталу – 2500,00

12.11.22. Придбано за готівку бланк лімітованої чекової книжки – 12,00

14.11.22. Списано кошти з поточного рахунку на лімітовану чекову книжку – 1350,00

14.11.22. Здана виручку інкасатору для передачі в банк – 4000,00

15.11.22. Здано в банк понадлімітний залишок каси – ?

17.11.22. Зарахована на поточний рахунок виручка від інкасатора – ?

20.11.22. Проведені розрахунки чеком з ТОВ «Криниця» – 1210,00

24.11.22. Видана з каси безпроцентна позика на індивідуальне житлове будівництво 100,00

29.11.22. Повернуто в касу робітником 50% виданої раніше безпроцентної позики - ?

Визначити суму грошових коштів, яку проставить підприємство у статті балансу «Грошові кошти у національній валюті» на кінець звітного періоду, якщо залишок каси на початок звітного періоду становить 130,00 грн, а на поточному рахунку – 8950,00 гри.

Домашнє завдання.

1. Пропишіть послідовність дій для реєстрації РРО.

2. До прикладу розв'язування задачі, що наведена у практичній роботі заповнити листок касової книги та звіт касира, припустивши, що всі господарські операції відбулися в один день..

Контрольні запитання до теми

1. Готівка – це...?
2. Каса – це... ?
3. Касир – це...?
4. Бланками суворою звітності є...?
5. Хто складає звіт касира?
6. Чи допускаються сторонні особи у приміщення каси?
7. Яку готівку підприємства мають право зберігати у своїй касі понадлімітно?
8. Видача готівкових коштів під звіт на закупівлю сільськогосподарської продукції та заготовлю вторинної сировини, крім металобрухту, дозволяється на строк не більше...
9. У скількох примірниках здійснюються записи в касовій книзі?
10. Якими документами оформляються касові операції?
11. Хто підписує ВКО?
12. Хто підписує ПККО?
13. Прибуткові та видаткові касові ордери до передавання в касу реєструються бухгалтером у...?
14. Ліміт каси – це..?
15. Де відображаються усі надходження і видана готівки в національній валюті підприємства?
16. На скільки дверей повинна замикатись каса?
17. З якою метою проводяться інвентаризації кас?
18. Готівкові розрахунки – це...?

ПРАКТИЧНА РОБОТА № 12

Тема. Облік безготівкових розрахунків. Фінансовий облік поточних фінансових інвестицій.

Мета заняття: вивчення основних положень фінансового обліку безготівкових розрахунків, набути навичок відкриття рахунків в національній та іноземній валютах. Удосконалити компетенції роботи з акредитивом.

1. Основні поняття з обліку основних коштів на рахунках в банку
2. Синтетичний та аналітичний облік розрахунків на рахунках у

банку

3. Документування господарських операцій на рахунках у банку
4. Відображення операцій на рахунках бухгалтерського обліку
5. Облік наявності та руху грошових коштів на рахунках в банку в іноземній валюті
6. Облік операцій з короткостроковими векселями та поточними фінансовими інвестиціями
  - 6.1 Поняття векселів та поточних інвестицій
  - 6.2 Облік операцій з короткостроковими векселями та поточними інвестиціями

Нормативно-правове забезпечення теми:

1. Про внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»: Закон України від 12.05.2011р. № 3332-VI URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3332-17>
2. Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг: Закон України від 07.06.1995 р. №265/95 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/265/95-%D0%B2%D1%80#Text>.
3. Про електронні документи та електронний документообіг: Закон України від 22.05.2003 № 851-IV URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/851-15>.
4. Інструкція про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті: постанова Національного банку України від 21.01.2004 р. № 22 URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0377-04>.
5. Інструкція про порядок відкриття, використання і закриття рахунків у національній та іноземних валютах: постанова Правління Національного банку України від 12.11.2003 р. № 492 URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z1172-03>.
6. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 7 «Звіт про рух грошових коштів від 01.01.2012 р. URL: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/929_019.
7. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань: наказ Міністерства фінансів України від 02.09.2014 № 879 URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14>.
8. Положенням про порядок здійснення банками операцій за акредитивами. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/NT3561>

Готуючись до практичної необхідно

1. Опрацюйте конспект лекцій згідно плану. За необхідності скористайтесь іншими джерелами інформації.
2. Підготуйтеся до студентського тоторіуму згідно тематик:
  - Особливості розрахунків в іноземній валюті.
  - Дії бухгалтера щодо організації розрахунків з акредитивом.

Теми для реферату:

1. Історія та практика використання чекової книжки в Україні.

Зверни увагу!

Електронні гроші - одиниці вартості, що зберігаються в електронному вигляді, випущені емітентом електронних грошей для виконання платіжних

операцій (у тому числі з використанням наперед оплачених платіжних карток багатоцільового використання), які приймаються як засіб платежу іншими особами, ніж їх емітент, та є грошовим зобов'язанням такого емітента електронних грошей.

Платіжні інструменти (емісійні)

Електронні гроші існують лише в безготівковій формі.

• Для електронного гаманця, що не поповнюється, максимальна сума електронних грошей не повинна перевищувати 5 000 грн.

• Для електронного гаманця, що поповнюється, максимальна сума електронних грошей встановлюється не вище ніж передбачено статтею 20 Закону України "Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення" (400 тис. грн.).

До емісійних платіжних інструментів відносяться, зокрема, електронні платіжні засоби, платіжні картки та передплачені платіжні інструменти.

Електронний платіжний засіб (ЕПЗ) – платіжний інструмент, реалізований на будь-якому носії, що містить в електронній формі дані, необхідні для ініціювання платіжної операції та/або здійснення інших операцій, визначених договором з емітентом.

Платіжна картка – електронний платіжний засіб у вигляді пластикової чи іншого виду картки.

Передплачений платіжний інструмент – платіжний інструмент для здійснення операцій з електронними грошима. Передплачений платіжний інструмент використовується відповідно до схеми виконання платіжних операцій відповідного емітента електронних грошей та/або правил платіжної системи, згідно з якими випускаються платіжні інструменти, та з дотриманням вимог законодавства України.

Емісію платіжних інструментів у межах України має право здійснювати емітент - надавач платіжних послуг, який надає послугу емісії платіжних інструментів та має право на надання такої послуги відповідно до Закону України "Про платіжні послуги".

Для здійснення емісії платіжних інструментів для використання в платіжній системі емітент (крім отримання ліцензії у Національному банку) має укласти договір з оператором відповідної платіжної системи.

Платіжний інструмент може бути:

• особистим - для власних потреб фізичних осіб;
• корпоративним (бізнесовим) – для потреб господарської/ підприємницької/ незалежної професійної діяльності.

Платіжний інструмент дозволяє:

- розрахуватися за товари і послуги;
- переказати кошти іншій особі;
- отримати готівку;
- отримати інформацію про належні держателю кошти.

Ліміти/обмеження використання платіжних інструментів

Порядок та умови використання платіжного інструменту визначаються у договорі з емітентом.

Емітент має право використовувати ліміти та/або обмеження на суми та кількість платіжних операцій з використанням платіжних інструментів.

Користувач має право змінити встановлений емітентом ліміт та/або обмеження, про що повідомляє емітента в порядку, установленому договором.

Зверніть увагу!

- Використовувати платіжний інструмент може лише власник.*

- Співробітник емітента (Служби безпеки України, Національного банку, поліції тощо) ніколи не буде телефонувати і запитувати дані платіжного інструменту. У разі надходження таких дзвінків слід припинити розмову і звернутися до емітента.*

- Емітент зобов'язаний розглядати заяви користувача, надати користувачу можливість одержувати інформацію про хід розгляду заяви і повідомляти в письмовій формі про результати розгляду заяви у строк, установлений договором, але не більше строку, передбаченого законодавством України для розгляду звернень (скарг) громадян. Строки, протягом яких емітент установлює ініціатора та правомірність платіжної операції, та строки повернення на рахунок користувача суми попередньо списаної неналежної платіжної операції становлять не більше 60 календарних днів, відповідно до статті 89 Закону України "Про платіжні послуги".*

Документарні операції та інструменти

Акредитив – це грошове зобов'язання банку-емітента виконати зобов'язання за дорученням клієнта, який відкриває акредитив, проти належного представлення документів.

Загальні правила здійснення операцій за акредитивами встановлюються Положенням про порядок здійснення банками операцій за акредитивами.

Гарантія – є одним із видів забезпечення виконання зобов'язання. За гарантією банк-гарант гарантує перед кредитором виконання боржником свого зобов'язання.

Загальні правила Національного банку України щодо порядку здійснення банками операцій надання та отримання банківських гарантій в національній та іноземних валютах та порядок їх виконання встановлені Положенням про порядок здійснення банками операцій за гарантіями в національній та іноземних валютах.

Єдині правила і порядок проведення уповноваженими банками та фінансовими установами операцій з чеками в іноземній валюті встановлені Положенням про порядок здійснення операцій з чеками в іноземній валюті на території України.

Загальні правила, порядок проведення і здійснення банками операцій з векселями, що видані та підлягають оплаті на території України в національній валюті, встановлені Положенням про порядок здійснення банками операцій з векселями в національній валюті на території України.

Приклади розв'язування задач

Приклад 1. ПАТ «СКФ «Україна»» придбало 2000 акцій ПрАТ «Модерн-експо» на загальну суму 150000 грн. Витрати, пов'язані з придбанням, становили 12500 грн. В кінці року ПАТ отримало дивіденди у сумі 0,5 грн. на одну акцію.

В бухобліку необхідно зробити такий запис(15000+1250), грн.

Дт 35 Кт 311 162500

Доходи (дивіденди, відсотки тощо), які отримані або підлягають отриманню за поточними фінансовими інвестиціями, відображаються як фінансовий дохід інвестора.

Дт 311 Кт 73 162500

Якщо поточні фінансові інвестиції продаються, різниця між вартістю від реалізації та балансовою вартістю визнається прибутком або збитком.

ПАТ «СКФ «Україна»» продало 300 акцій ПрАТ «Модерн-експо» за ціною 120 грн. за акцію. В обліку це буде відображено записами:

1) Сума отриманих грошових коштів(300 x 120), грн

Дт 311 Кт 741 “Дохід від реалізації фінансових інвестицій” 36000

2) Собівартість реалізованих акцій (300x (162500:2000)), грн.

Дт 971 “Собівартість реалізованих фінансових інвестицій” Кт 35 24380

В кінці звітного періоду рахунки 74 та 97 закриваються на субрахунок 793 “Результат іншої звичайної діяльності”, грн.:

**Дт 741 “Дохід від реалізації фінансових інвестицій”
Кт 793 36000**

Дт 793 Кт 971 24380

Реалізація фінансових інвестицій за сумою нижчою від їх собівартості, відображається в обліку аналогічно, з тією різницею, що рахунок 793 буде мати дебетове сальдо.

Згідно з НП(С)БО 12 поточні фінансові інвестиції відображаються в балансі в складі оборотних активів за справедливою вартістю. Оцінка і облік здійснюється за кожною інвестицією. Сума збільшення або зменшення балансової вартості фінансових інвестицій відображається на дату балансу у складі статті “Інші доходи” або “Інші витрати”

Фінансові інвестиції, справедливу вартість яких достовірно визначити неможливо, відображаються в балансі за їх фактичною собівартістю з

урахуванням зменшення корисності інвестицій. Втрати від зменшення корисності відображаються в обліку в складі статті “Інші витрати” з одночасним зменшенням балансової вартості фінансових інвестицій.

Приклад 2. ТОВ “Акація” володіє акціями підприємств “М” та “Н”. На 31.12.2021 р. балансова вартість кожної інвестиції становить:

№ з/п	Показник	Собівартість придбаних акцій	Справедлива вартість акцій на 31.12.2008 р.
1.	Інвестиції в акції підприємства “М”, грн.	2000	2500
2.	Інвестиції в акції підприємства “Н”, грн.	1600	1300
3.	Вартість інвестиційного портфеля, грн.	3600	3800

В бухгалтерському обліку проведення переоцінки інвестицій до справедливої вартості буде відображено такими записами:

Переоцінка інвестицій підприємства “М” (2500-2000), грн.:

Дебет 35 “Поточні фінансові інвестиції” 500

Кредит 74 “Інші доходи” 500

Переоцінка інвестицій підприємства “Н” (1600-1300), грн.:

Дебет 975 “Уцінка необоротних активів і фінансових інвестицій” 300

Кредит 35 “Поточні фінансові інвестиції” 300

ПЕРЕЛІК ЗАДАЧ ТА ЗАВДАНЬ ДЛЯ РОЗВ’ЯЗУВАННЯ

1. Ознайомтесь з презентацією.

Джерело: Операції за документарними акредитивами банків України (2021 рік). Національний банк України. URL: [Operations_documentary_letters_credit_Ukrainian_banks_2021_pr_2022-04-28.pdf](#)

2. Прийміть участь в тоторіумі: розбити групу на 2 частини. У кожній визначаються особи, які готують матеріали для тоторіума та презентацію. Решта опрацьовують матеріал і готують по 2 питання для іншої команди. Питання задають після презентації тематики тоторіуму.

Контрольні запитання до теми

1. Безготівкові розрахунки – це...?
2. Поточний рахунок – це...?
3. Обслуговуючий банк – це... ?
4. Яка максимальна кількість поточних рахунків підприємства?
5. Яка максимальна кількість поточних рахунків підприємства для формування статутного капіталу?
6. Чек – це... ?
7. Протягом скількох днів дійсний чек?
8. Акредитив – це...?

9. *Картковий рахунок – це ...?*
10. *Назвіть субрахунки рахунку 31 «Рахунки в банках».*
11. *Де ведеться синтетичний облік рахунку 31?*
12. *Платіжне доручення – це...?*
13. *Платіжна вимога-доручення – це...?*
14. *Виписка банку – це...?*
15. *Обов'язковими позиціями для заповнення у виписці є ...?*
16. *При отриманні банківської виписки бухгалтер проводить операції, які називаються...?*
17. *Яке НП(С)БО регулює здійснення готівкових та безготівкових операцій?*
18. *Назвіть кореспонденцію: відкрито чекову книжку.*
19. *Назвіть кореспонденцію передано гроші на придбання іншої валюти.*
20. *Назвіть кореспонденцію: проведено передоплату на газети і журнали.*
21. *Назвіть кореспонденцію: перераховано дивіденди учасникам.*
22. *Назвіть кореспонденцію: розрахувались з іншими кредиторами за раніше надані послуги.*

Домашнє завдання

ПрАТ «Кромберг енд Шуберт» володіє акціями ПАТ «Кроно спам». Балансова вартість інвестицій на 01.01.2023 р. становить 64000 грн. Собівартість придбаних інвестицій – 31000 грн. Було проведено переоцінку інвестицій до собівартості.

ПРАКТИЧНА РОБОТА № 13

**Тема: Фінансовий облік розрахунків з покупцями та замовниками.
Облік резерву сумнівних боргів**

Мета заняття: вивчення основних положень фінансового обліку розрахунків з дебіторами, набути навичок облікування розрахунків з вітчизняними та іноземними контрагентами. Удосконалити компетенції розрахунків за претензіями.

1. *Процедура укладення договорів з покупцями за замовниками.*
2. *Облік розрахунків з покупцями за замовниками.*
3. *Облік розрахунків за претензіями.*
4. *Формування резерву сумнівних боргів.*
5. *Облік резерву сумнівних боргів.*

Нормативно-правове забезпечення теми:

1. *Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств й організацій: наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. №291, зі змінами. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text>*
2. *Інструкція про службові відрядження в межах України та за кордон: наказ Міністерства фінансів України від 13.03.1998 р. № 59. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0218-98> (дата звернення 21.02.2021 р.).*
3. *Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість»: наказ Міністерства фінансів України від 08.10.99р. №237. URL:*

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99#Text>

4. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Доходи»: наказ Міністерства фінансів України від 29.11.99 р. №290. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99#Text>

5. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»: наказ Міністерства фінансів України від 31.12.99 р. №318. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text>

6. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 21 «Вплив змін валютних курсів»: наказ Міністерства фінансів України від 10.08.2000 р. № 193. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text>

7. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку №13 «Фінансові інструменти»: наказ Міністерства фінансів України від 30.11.2001 р. № 559. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text>

8. Національний положення (стандарт) бухгалтерського обліку «Зобов'язання»: наказ Міністерства фінансів України від 31.01.00 р. №20. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0085-00#Text>

9. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій : Наказ МФУ № 1591 від 09.12.2011 р. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1557-11>

10. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 11.05.2000 р. № 32 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>

11. Про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку: Положення Міністерства фінансів України від 24.05.95 р. № 88. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95#Text>.

12. Про зміни до Інструкції про службові відрядження в межах України та за кордон: Наказ Міністерства фінансів України від 04.08.2015 № 694. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1010-15>

13. Про результати суцільної інвентаризації дебіторської та кредиторської заборгованості і заходи щодо її скорочення: Постанова КМУ від 29.04.99 р. № 750. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/750-99-%D0%BF#Text>.

Готуючись до практичної необхідно

1. Опрацюйте конспект лекцій згідно плану. За необхідності скористайтесь іншими джерелами інформації.
2. Придумайте ситуацію за якої необхідно пред'являти претензію до свого контрагента та оформіть її.
3. Розгляньте і законспекуйте приклади використання методів розрахунку та обліку резерву сумнівних боргів, що наведено в додатках до НП(С)БО 10.

Теми для реферату:

1. Методика формування акту звірки.

Зверніть увагу!

Фінансовий облік у пред'явника претензії

Для обліку розрахунків за претензіями передбачено субрахунок 374 «Розрахунки за претензіями». По дебету цього субрахунку обліковують виникнення дебіторської заборгованості в разі пред'явлення претензій постачальникам, підрядникам і транспортним організаціям у зв'язку

з нестачами ТМЦ. Тут також відображають інформацію про визнану контрагентами заборгованість за штрафами, пенєю, неустойками за порушення умов господарських договорів.

Сума нарахованої неустойки (яку визнано боржником або щодо якої отримано рішення суду про її стягнення), а також суми інфляційних і 3 % річних одержувач відображає у складі інших операційних доходів (Кт 715 «Одержані штрафи, пені, неустойки»).

У разі погашення заборгованості за претензією субрахунок 374 кредитується у кореспонденції з дебетом рахунків обліку грошових коштів (30, 31) чи активів (15, 20, 22, 28 тощо).

Власне факт надсилання претензії жодних податкових наслідків не спричинює. Так, зменшити суму доходу, якщо контрагент затримує оплату, підприємство може тільки у випадках:

— якщо платник податку звертається до суду з позовом про стягнення заборгованості з покупця або щодо порушення справи про його банкрутство чи про стягнення заставленого ним майна;

— якщо за поданням продавця нотаріус вчиняє виконавчий напис про стягнення заборгованості з покупця або про стягнення заставленого майна.

При отриманні штрафних санкцій за порушення договірних умов (штраф, пеня, 3 % річних та інфляційні) їх суму одержувач має включити до інших доходів.

Кошти, отримані платником податку в результаті задоволення претензії як компенсація прямих витрат чи збитків, понесених таким платником унаслідок порушення його прав та інтересів, якщо вони не були віднесені до складу витрат або відшкодовані за рахунок коштів страхових резервів, не включаються в доходи.

Штрафні санкції за невиконання умов договору не є об'єктом обкладення ПДВ.

Приклади розв'язування задач Фінансовий облік у пред'явника претензії

Приклад. Підприємство отримало товар на суму 6000,00 грн. (у тому числі ПДВ 20 % – 1000,00 грн.). Під час приймання було виявлено, що товар на суму 2400,00 грн. (у тому числі ПДВ 20 % – 400,00 грн.) зіпсовано з вини транспортної організації. Підприємство пред'явило претензію транспортній організації, яка відшкодувала суму заподіяної шкоди.

№ з/п	Зміст операції	Кореспонденція		Сума, грн.
		Дт	Кт	
Відшкодування прямих збитків підприємства				
1.	Отримано від постачальника товар (без урахування вартості зіпсованого товару)	281	631	3000,00
2.	Відображено суму податкового кредиту з ПДВ (3000,00 грн. x 20 % : 100 %)	641/ ПДВ	631	600,00
3.	Відображено заборгованість за	374/1	631	2400,00

	претензією в сумі зіпсованого з вини транспортної організації товару			
4.	Перераховано постачальнику оплату за всю партію товару	631	311	6000,00
5.	Відшкодовано транспортною організацією втрати у зв'язку з псуванням з її вини товару	311	374/1	2400,00
Отримання штрафних санкцій				
6.	Відображено суму визнаної претензії в частині штрафних санкцій за порушення умов договору	374/2	715	5535,95
7.	Отримано від контрагента суму штрафних санкцій	311	374/2	5535,95

Фінансовий облік резерву сумнівних боргів

Резерв сумнівних боргів (РСБ) – це сума, на яку зменшена вартість величини дебіторської заборгованості (ДЗ) в балансі та визнані у зв'язку з цим витрати. Тобто внаслідок нарахування резерву відбувається таке (п. 4, п. 7 НП(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість!»):

- зменшується первісна вартість поточної дебіторської заборгованості по товарам, роботам, послугам у балансі підприємства до так званої «чистої реалізаційної вартості»;

- збільшуються витрати і, як наслідок, зменшується прибуток. За НП(С)БО – це інші операційні витрати, а за МСФЗ – витрати на збут.

Увага: чиста реалізаційна вартість ДЗ = первісна вартість ДЗ – РСБ.

Сумнівний борг – це це не безнадійний. Якщо ж дебіторська заборгованість у подальшому перетворюється на безнадійну, то вона списується за рахунок уже створеного резерву, а уже якщо його не вистачає, – то відноситься на витрати підприємства (п. 11 НП(С)БО 10).

Увага: нарахування резерву сумнівних боргів – це уточнення оцінки дебіторки. Однак це не

Резерв сумнівних боргів створюється для:

- уточнення оцінки дебіторки. Створений резерв – це більш обачна і достовірна оцінка дебіторки, так як частина її може бути ніколи підприємству не погашена, а отже, по факту актив відсутній. Разом з тим, уточнюється й оцінка фінансового результату (прибутку/збитку) підприємства, так як нараховуються витрати;

- оптимізація оподаткування. З такою метою резерв підходить для платників податку на прибуток-малодоходників – він зменшує їхній фінансовий результат і, разом з ним, зменшує й податок на прибуток. Головне, щоб можливість створення, метод і критерії нарахування резерву сумнівних боргів були зафіксовані у наказі про облікову політику. Однак у великодоходників такий спосіб не працює через існуючі податкові різниці, про які згодом.

Створення резерву сумнівних боргів є обов'язковим (п. 7 НП(С)БО 10).

Очевидно, що вимога п. 7 НП(С)БО 10 не поширюється на підприємства, які застосовують МСФЗ.

Увага: грошова дебіторська заборгованість – це різновид фінансових інструментів.

Резерв сумнівних боргів не створюється тими підприємствами, які складають фінансову звітність мікропідприємства за НП(С)БО 25 «Спрощена фінансова звітність». У п. 1.4 розділу II НП(С)БО 25 не сказано, що дебіторську заборгованість треба зменшувати на резерв сумнівних боргів. До таких підприємств належать (пп. «2» п. 2 розділу I НП(С)БО 25):

- єдиноподатники 3 групи, у т.ч. й так званої спецгрупи 2;*
- мікропідприємства;*
- неприємницькі товариства, наприклад медзаклади-КНП.*

Вважаємо, що фіксувати рішення не нараховувати резерв сумнівних боргів в наказі про облікову політику потреби немає, так як в уже згаданому п. 1.4 розділу II НП(С)БО 25 узагалі немає мови про даний резерв. Виходить, що для тих, хто складає фінансову звітність мікропідприємства, це не опція на вибір (нараховуємо чи ні), а взагалі відсутність нарахування резерву сумнівних боргів.

Зверніть увагу, що у наведеному вище переліку винятків немає малих підприємств – для них резерв обов'язковий (див. пп. 2.9 НП(С)БО 25).

Чи на всю дебіторську заборгованість створюється резерв

Вимоги до дебіторської заборгованості, на яку треба створювати резерв, наведено у п. 7 НП(С)БО 10:

- вона поточна, тобто її погашення до 12 місяців;*
- не отримана шляхом придбання й не призначена для продажу;*
- є фінансовим активом, тобто погашається грошовими коштами або їхніми еквівалентами чи інструментами власного капіталу (п. 4 НП(С)БО 13 «Фінансові інструменти»).*

Виходить, що резерв сумнівних боргів взагалі не формується під:

- довгострокову дебіторську заборгованість (її строк погашення більше 1 року);*
- заборгованість по авансам (попереднім оплатам), так як вона погашається не грошима, а товарами, роботами, послугами, а тому не підпадає під визначення фінансового активу;*
- придбаний вексель, дебіторську заборгованість по відступленню права вимоги, так як це все придбана дебіторська заборгованість або призначена для продажу;*
- безнадійну дебіторську заборгованість (вона має бути списана одразу);*
- дебіторську заборгованість по розрахунках з бюджетом (її не можна вважати сумнівною за визначенням);*
- дебіторську заборгованість, що забезпечена заставою (даної норми в НП(С)БО 10 немає, але застава є гарантією компенсації можливої втрати активу, тому й резерв не потрібен).*

Виходить, що резерв формується під таку дебіторську заборгованість:

- за товари, роботи, послуги, яка погашається грошима або їхніми еквівалентами;*
- векселі отримані в рахунок дебіторської заборгованості за товари,*

роботи, послуги (приклад з векселем в Додатку 4 НП(С)БО 10);

- дебіторську заборгованість за внутрішніми розрахунками;
- іншу поточну дебіторську заборгованість, у т. ч. під сумнівну заборгованість банку (лист від 17.03.2010 р. № 31-34000-10-27/5857), але тільки у частині поточних рахунків та короткострокових депозитів до 12 місяців.

За загальним правилом визнаний форс-мажор дозволяє списати дебіторську заборгованість як безнадійну. Однак для цього потрібний сертифікат Торгово-промислової палати (ТПП), який виданий безпосередньо такому дебітору. Однак щодо простроченої дебіторської заборгованості в умовах воєнного стану маємо у більшості лише загальний лист ТПП від 28.02.2022 р. № 2024/2.0-7.1. Він звільняє від сплати зобов'язань лише на період воєнного стану. Отже, якщо дебітор послався лише на цей лист ТПП, то варто не списувати таку заборгованість, а нарахувати резерв сумнівних боргів. Для списання доведеться чекати закінчення воєнного стану, адже платоспроможність дебітора ще може відновитися.

Серед загальних правил бухгалтерського обліку резерву сумнівних боргів, також можна виділити:

- прив'язка до дати балансу. Резерв нараховується на кожен дату балансу (п. 7 НП(С)БО 10) та обліковується на субрахунок 38 «Резерв сумнівних боргів». Виходить, що якщо підприємство складає баланс щокварталу, то це треба робити в кінці кожного з кварталів;

- коригування. Якщо на дату балансу нова оцінка резерву сумнівних боргів відрізняється від попередньої, то відбувається його коригування в бік збільшення (зменшення) за рахунок інших операційних витрат (доходів) з використанням субрахунків 944 «Сумнівні та безнадійні борги» (719 «Інші доходи від операційної діяльності»);

- курсові різниці. Якщо дебіторська заборгованість визначена в іноземній валюті, то резерв сумнівної заборгованості по ній також є монетарною статтею та перераховується на кожен дату балансу з урахуванням курсу НБУ, який діє на цю дату. Як наслідок, виникають курсові різниці (п. 7, п. 8 НП(С)БО 21 «Вплив змін валютних курсів»). Коригування резерву у такому разі проводять не через субрахунки обліку курсових різниць, а через уже згадані субрахунки 944 або 719.

Якщо резерв нараховується під різні види дебіторської заборгованості, то загальний рахунок 38 «Резерв сумнівних боргів» за рекомендацією у листі Мінфіну від 07.07.2004 р. № 31-04200-01-29/12137 можна розділити на кілька аналітичних субрахунків за видами поточної дебіторської заборгованості, наприклад:

- 38.1 – резерв сумнівних боргів по дебіторській заборгованості за товари, роботи, послуги;

- 38.2 – резерв сумнівних боргів по дебіторській заборгованості за отриманими короткостроковими векселями.

Типові бухгалтерські проведення з обліку резерву сумнівних боргів представлено нижче.

Нарахування резерву сумнівних боргів				
№ п/п	Зміст операції	Кореспонденція		Сума
		Дт	Кт	
1	Нарахування резерву сумнівних боргів, наприклад після прострочення дебіторської заборгованості більш ніж на 30 днів (див. методи визначення резерву сумнівних боргів)	944	38	12000
2	Витрати віднесено на фінансовий результат операційної діяльності	791	944	12000
Списання безнадійної заборгованості				
1	Списання безнадійної поточної дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуг за рахунок резерву	38	361	50000
2	Списання безнадійної заборгованості по векселю за рахунок резерву	38	341	50000
3	Списання безнадійної дебіторської заборгованості, якщо резерву сумнівних боргів не вистачило	944	361	25000
4	Витрати на резерв сумнівних боргів віднесено на фінансовий результат операційної діяльності	791	944	25000
Коригування (переоцінка) резерву сумнівних боргів у бік зменшення				
1	Зменшення раніше нарахованого резерву на сумнівний борг, якщо дебітор погасив заборгованість	38	719	5000
2	Зменшення резерву сумнівних боргів внаслідок курсової різниці – гривнева оцінка суми сумнівного боргу зменшилася	38	719	2000
3	Доходи віднесено на фінансовий результат від операційної діяльності (= 5000 + 2000)	719	791	7000
<i>альтернативний* варіант через червоне сторно:</i>				
1	Зменшення раніше нарахованого резерву на сумнівний борг методом червоного сторно	[944]	[38]	-5000
2	Зменшення резерву сумнівних боргів внаслідок курсової різниці методом червоного сторно – гривнева оцінка суми сумнівного боргу зменшилася	[944]	[38]	-2000
3	Відкориговано методом червоного сторно фінансовий результат від операційної діяльності (= 5000 + 2000)	[791]	[944]	-7000
Коригування (переоцінка) резерву сумнівних боргів у бік збільшення				
1	Збільшення резерву сумнівних боргів на дату балансу, наприклад через уточнення оцінки розміру сумнівних боргів	944	38	8000

2	Збільшення резерву сумнівних боргів на дату балансу внаслідок курсової різниці – гривнева оцінка суми сумнівного боргу збільшилася	944	38	2000
3	Витрати резерв сумнівних боргів віднесено на фінансовий результат до оподаткування (= 8000 +2000)	791	944	10000

* рекомендуємо такий метод єдиноподатникам 3 групи, якщо вони вирішили все ж таки нараховувати резерв, так як він не викликає визнання доходу. Також у інших ситуаціях, коли підприємству небажано завищувати обсяг доходу. Однак визнання доходу через Дт 38 Кт 719 все ж таки підхід, який більше відповідає НП(С)БО

Для нарахування резерву сумнівних боргів потрібні:

- наказ про облікову політику – у ньому має бути зазначений метод нарахування резерву. Він може бути й різний для різних видів заборгованості (лист Мінфіну від 07.07.2004 р. № 31-04200-01-29/12137);
- акт інвентаризації резерву сумнівних боргів – потрібен, коли здійснюється коригування вже створеного резерву на дату балансу;
- бухгалтерська довідка – це документ довільної форми, який містить усі необхідні реквізити з ч. 2 ст. 9 Закону про бухоблік;

Також ще є наказ про створення резерву сумнівних боргів, який:

- потрібен, якщо резерв нараховується «вручну», наприклад методом експертної оцінки. Також при коригуванні резерву на дату балансу. Однак в останньому випадку він може «розчинитися», наприклад у загальному наказі про врегулюванні результатів інвентаризації тощо;

- не потрібен, якщо нарахування резерву здійснюється в автоматичному режимі. Наприклад, як відсоток від загальної суми дебіторської заборгованості. Тоді підставою для створення резерву є сам наказ про облікову політику.

У такому наказі слід вказати причину нарахування або коригування резерву, послатися на наказ про облікову політику, а також метод розрахунку суму самого резерву.

У НП(С)БО 10 описано аж чотири способи розрахунку резерву сумнівних боргів. Однак насправді всі їх можна звести до двох методів:

- «експертний» – метод абсолютної суми заборгованості. Резерв визначається на основі аналізу заборгованості від конкретного дебітора. Можна сказати, що нарахування здійснюється індивідуально, або «вручну»;

- «статистичний» – метод коефіцієнта сумнівності. Резерв визначається на основі статистичної інформації з минулих періодів. Резерв – це певний % від загальної дебіторської заборгованості. Це може бути на основі питомої ваги безнадійних боргів у чистому доході, середньої питомої ваги у загальній дебіторській заборгованості, а також з урахуванням класифікації заборгованості по строкам погашення.

ПЕРЕЛІК ЗАДАЧ ТА ЗАВДАНЬ ДЛЯ РОЗВ'ЯЗУВАННЯ

1. Визначити фінансовий результат від реалізації продукції, нарахувати та сплатити податок на додану вартість і податок на прибуток, відобразити в кореспонденціях.

№ з/п	Зміст господарської операції	Сума, грн
1	На поточний рахунок підприємства зараховано довгострокову позику	12000
2	Оприбутковано товар від ТОВ «Світязь», в т. ч. ПДВ	8200
3	Використано частину кредитних коштів для розрахунків за отримані товари	6000
4	На решту суми заборгованості видано короткостроковий вексель	?
5	Нараховано та сплачено відсотки по банківському кредиту в кінці кварталу	340
6	Відвантажено готову продукцію покупцю ТзОВ «Корд»	22000
7	Відображено собівартість реалізованої готової продукції	9000
8	Надійшли кошти в погашення дебіторської заборгованості в касу	?
9	Здана виручка інкасатору для передачі в банк	? > 1
10	Зарахована на поточний рахунок виручка від інкасатора	?

2. Визначте суму резерву за результатами аналізу дебіторської заборгованості на 31.12.2022 року, якщо для оцінки резерву сумнівних боргів підприємство використовує метод класифікації дебіторської заборгованості.

Вихідні дані:

Дебітори станом на 31.12.2022	Термін прострочення оплати					Разом, тис. грн
	0	До одного кварталу	Від одного кварталу до двох	Від двох кварталів до трьох	Від трьох кварталів до одного року	
Разом	1300	1500	1200	300	100	3400
Коефіцієнт сумнівності	-	0,05	0,2	0,3	0,4	X

3. ТОВ «Світанок» отримало деревину від ТОВ «Промбуд» на суму 42000,00 грн в т. ч. ПДВ. Під час приймання було виявлено недостачу на суму 6600 у т. ч. ПДВ.. Підприємство пред'явило претензію постачальнику, яка відшкодувала суму заподіяної шкоди. Крім того було отримано штрафні санкції

за невиконання умов договору у сумі 4000 грн.

Домашнє завдання

Придумайте, розв'яжіть і запропонуйте своїм одногрупникам задачу з обліку резерву сумнівних боргів.

Контрольні запитання до теми

1. Сутність поняття дебіторської заборгованості.
2. Перерахуйте рахунки обліку дебіторської заборгованості.
3. У чому полягає інвентаризація дебіторської заборгованості?
4. У яких випадках і як формується акт звірки?
5. Що таке прострочена заборгованість і строк позовної давності?
6. На якому рахунку відображається списана дебіторська заборгованість?
7. Яка заборгованість називається сумнівною?
8. Що таке резерв сумнівної заборгованості?
9. Облік дебіторської заборгованості та резерву сумнівних боргів?

ПРАКТИЧНА РОБОТА 14

Тема. Облік розрахунків з іншими дебіторами. Облік витрат майбутніх періодів.

Мета заняття: вивчення основних положень фінансового обліку розрахунків з підзвітними особами. Удосконалити компетенції розрахунків за відрядними витратами в межах України та за кордон. Оволодіти методикою обліку витрат майбутніх періодів.

1. Облік розрахунків за авансами.
2. Облік розрахунків із підзвітними особами.
3. Фінансовий облік нестач та крадіжок товарно-матеріальних цінностей.
4. Сутність поняття виграти майбутніх періодів.
5. Синтетичний та аналітичний облік витрат майбутніх періодів.

Нормативно-правове забезпечення теми:

1. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств й організацій: наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. №291, зі змінами. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text>

2. Інструкція про службові відрядження в межах України та за кордон: наказ Міністерства фінансів України від 13.03.1998 р. № 59. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0218-98> (дата звернення 21.02.2021 р.).

3. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість»: наказ Міністерства фінансів України від 08.10.99р. №237. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99#Text>

4. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій : Наказ МФУ № 1591 від 09.12.2011 р. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1557-11>

5. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від

11.05.2000 р. № 32 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>

6. Про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку: Положення Міністерства фінансів України від 24.05.95 р. № 88. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95#Text>.

7. Про зміни до Інструкції про службові відрядження в межах України та за кордон: Наказ Міністерства фінансів України від 04.08.2015 № 694. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1010-15>

8. Порядок складання Звіту про використання коштів, виданих на відрядження або під звіт: наказ Мінфіну від 28.09.2015 р. № 841. URL: <https://document.vobu.ua/doc/7611>

Готуючись до практичної необхідно

1. Опрацюйте конспект лекцій згідно плану. За необхідності скористайтесь іншими джерелами інформації.
2. Підготуйте інформацію про розмір відрядних, що можна віднести на витрати підприємства згідно вимог звітного року в якому Ви навчаєтесь.

Теми для реферату:

1. Облік витрат на відрядження за кордон.
2. Законодавче бачення процедури стягнення відшкодування матеріальних збитків із матеріально-відповідальних осіб.

Зверніть увагу!

Звітувати щодо отриманих і витрачених коштів на відрядження або під звіт зобов'язані отримувачі таких коштів - працівники та члени керівних органів підприємства.

Звіт про використання коштів / електронних грошей, виданих на відрядження або під звіт складається та подається платником податку у паперовій або електронній формі (пп. 170.9.4 ПКУ).

Нагадаємо, раніше питання електронного звітування "впиралося" у формальну паперову монополію Порядку № 841 (див. матеріал "Чи можна скласти авансовий звіт в електронному вигляді?").

Власне форму "авансового" звіту поки що не змінювали, але цілком можливе і її оновлення найближчим часом разом із положеннями Порядку № 841.

Строки звітування

У загальному випадку відзвітуватися й надати всі підтвердні документи слід до закінчення місяця, наступного за місяцем, у якому платник податку:

- а) завершує таке відрядження;*
- б) завершує виконання окремої цивільно-правової дії за дорученням та за рахунок особи, яка видала кошти / електронні гроші під звіт.*

У разі якщо під час відрядження чи виконання окремих цивільно-правових дій платник податку застосував для проведення розрахунків платіжний інструмент, включаючи корпоративний (бізнесовий) платіжний інструмент або особистий платіжний інструмент, чи його реквізити та списання коштів/електронних грошей за понесеними витратами здійснюється надавачем платіжних послуг пізніше дати, коли платник податку завершує

таке відрядження або завершує виконання окремої цивільно-правової дії, загальний місячний строк продовжують ще на один календарний місяць (пп. 170.9.3 ПКУ).

Коли звіт можна не подавати

Обов'язковим подання звіту є в разі:

- а) наявності оподаткованого доходу з метою розрахунку суми податку;
- б) використання готівки понад суму добових витрат (включаючи отриману із застосуванням платіжних інструментів).

У разі ж якщо під час відрядження або виконання окремих цивільно-правових дій платник податку застосував платіжні інструменти, включаючи корпоративні (бізнесові) платіжні інструменти або особисті платіжні інструменти, чи їх реквізити, для проведення розрахунків у безготівковій формі та/або для отримання готівки в межах суми добових витрат та за відсутності оподаткованого доходу, звіт про використання коштів / електронних грошей, виданих на відрядження або під звіт, не складається і не подається (пп. 170.9.4 ПКУ).

Підтвердні документи

Підзвітні витрати не є об'єктом оподаткування лише за наявності підтвердних документів, що засвідчують вартість таких витрат.

До підтвердних документів належать:

- транспортні квитки або транспортні рахунки та багажні квитанції (у тому числі електронні квитки);
- документи, отримані від осіб, які надають послуги з розміщення та проживання фізичної особи, страхові поліси;
- документи (виписки та/або відомості з рахунка), що містять визначену законом інформацію про виконані платіжні операції за рахунком, до якого емітовані платіжні інструменти;
- документи, що підтверджують виконання операції з використанням платіжних інструментів;
- інші документи, що засвідчують вартість витрат.

У разі якщо під час відрядження чи виконання окремих цивільно-правових дій платник податку для проведення розрахунків застосував платіжний інструмент, включаючи корпоративний (бізнесовий) платіжний інструмент або особистий платіжний інструмент, чи його реквізити, вартість витрат засвідчується документом (випискою та/або відомостями з рахунка) в електронній або паперовій формі, що містить визначену законом інформацію про виконані платіжні операції за рахунком, до якого емітований такий платіжний інструмент (пп. 170.9.2 ПКУ).

Нагадаємо, раніше також було унормовано питання додавання до звіту документів про одержання готівки з поточного рахунка (п. 20 розд. II Положення № 148). Відповідно, уже зараз достатньо документувати лише підтвердження про використання коштів за призначенням, і наразі податківці не повинні вимагати серед підтвердного пакета документів чеки банкомата, довідки за встановленими формами, сліпи, квитанції торговельних терміналів

тощо (див. коментар "Новації касового обліку").

За запитом представника контролюючого органу роботодавець / сторона, що відряджає, забезпечує за власний рахунок переклад підтвердних документів, виданих іноземною мовою.

Безподатковий ліміт

Для відряджень неоподатковуваний ліміт складається із фактичних витрат на:

- проїзд (у тому числі перевезення багажу, бронювання транспортних квитків) як до місця відрядження і назад, так і за місцем відрядження (у тому числі на орендованому транспорті);

- оплату вартості проживання у готелях (мотелях), а також включених до таких рахунків витрат на харчування чи побутові послуги (прання, чищення, лагодження та прасування одягу, взуття чи білизни) та найм інших жилих приміщень;

- оплату телефонних розмов;

- оформлення закордонних паспортів, дозволів на в'їзд (віз);

- обов'язкове страхування (зокрема, якщо згідно із законами країни відрядження або країн, територією яких здійснюється транзитний рух до країни відрядження, обов'язково необхідно здійснити страхування життя або здоров'я відрядженої особи чи її цивільної відповідальності (у разі використання транспортних засобів));

- інші документально оформлені витрати, пов'язані з правилами в'їзду та перебування у місці відрядження, в тому числі будь-які збори і податки, що підлягають сплаті у зв'язку зі здійсненням таких витрат.

Не включають у дохід і "чайові", але лише за умови, якщо їх суми включено до рахунка згідно із законами країни перебування.

Також не є доходом добові. Їх розмір лишається незмінним:

- у межах території України - не більш як 0,1 розміру мінімальної заробітної плати, установлені законом на 1 січня податкового (звітного) року, у розрахунку за кожен календарний день такого відрядження;

- для відряджень за кордон - не вище 80 євро за кожен календарний день такого відрядження за офіційним обмінним курсом гривні до євро, установленим Національним банком України, у розрахунку за кожен такий день.

При цьому фактичну кількість днів перебування у відрядженні визначають згідно з наказом про відрядження за наявності одного чи декількох документальних доказів перебування особи у відрядженні (відміток прикордонних служб про перетин кордону, проїзних документів, рахунків на проживання та/або будь-яких інших документів, що підтверджують фактичне перебування особи у відрядженні).

Кабмін окремо визначає граничні норми добових для відрядження членів екіпажів суден/інших транспортних засобів або суми, що спрямовуються на харчування таких членів екіпажів замість добових, якщо такі судна (інші транспортні засоби):

- провадять комерційну, промислову, науково-пошукову чи риболовецьку діяльність за межами територіальних вод України;
- виконують міжнародні рейси для провадження навігаційної діяльності чи перевезення пасажирів або вантажів за плату за межами повітряного або митного кордону України;
- використовуються для проведення аварійно-рятувальних та пошуково-рятувальних робіт за межами митного кордону або територіальних вод України.

Суми та склад витрат на відрядження державних службовців, а також інших осіб, яких направляють у відрядження підприємства, установи та організації, які повністю або частково утримуються (фінансуються) за рахунок бюджетних коштів, визначає КМУ. Сума добових для таких категорій фізичних осіб не може перевищувати загально встановлену.

У загальному випадку не включають до оподаткованого доходу платника податку будь-які витрати на відрядження за наявності документів, що підтверджують зв'язок такого відрядження з господарською діяльністю роботодавця / сторони, що відряджає, зокрема (але не виключно) таких:

- запрошень сторони, що приймає, діяльність якої збігається з діяльністю роботодавця / сторони, що відряджає;
- укладеного договору чи контракту;
- інших документів, які встановлюють або засвідчують бажання встановити цивільно-правові відносини;
- документів, що засвідчують участь відрядженої особи в переговорах, конференціях або симпозіумах, інших заходах, які проводяться за тематикою, що збігається з господарською діяльністю роботодавця / сторони, що відряджає.

До суми перевищення не включають та не оподатковують документально підтверджені витрати, здійснені за рахунок готівкових чи безготівкових коштів / електронних грошей, наданих платнику податку під звіт роботодавцем на організацію та проведення прийомів, презентацій, свят, розваг та відпочинку, придбання та розповсюдження подарунків, у встановлених межах, що здійснені таким платником та/або іншими особами з рекламними цілями.

"Понадлімітне" оподаткування

Оподаткуванню підлягають кошти, видані понад установлені норми чи не підтверджені належним чином витрати.

За відсутності відповідних підтвердних документів до оподаткованого доходу платника податку включають суму добових.

Нагадаємо, для неоподаткованості таким підтвердженням є:

- у межах України та країн, в'їзд громадян України на територію яких не потребує наявності візи (дозволу на в'їзд) - наказ про відрядження та відповідна первинка;
- до країн, в'їзд громадян України на територію яких здійснюється за наявності візи (дозволу на в'їзд), - наказ про відрядження за наявності

документальних доказів перебування особи у відрядженні (відміток прикордонних служб про перетин кордону, проїзних документів, рахунків на проживання та/або будь-яких інших документів, що підтверджують фактичне перебування особи у відрядженні).

Також включають до оподаткованого доходу:

- вартість алкогольних напоїв і тютюнових виробів;
- суми "чайових" (за винятком неоподатковуваних випадків);
- плату за видовищні заходи.

Податковим агентом щодо таких виплат, як і раніше, лишається особа, що видає такі кошти.

Сума податку, нарахована на суму такого перевищення, утримує особа, що видала такі кошти / електронні гроші, за рахунок будь-якого оподаткованого доходу (після його оподаткування) платника податку за відповідний місяць, а в разі недостатності суми доходу - за рахунок оподатковуваних доходів наступних звітних місяців до повної сплати суми такого податку.

У разі коли платник податку припиняє трудові або цивільно-правові відносини з особою, що видала такі кошти / електронні гроші, суму податку утримують за рахунок останньої виплати оподаткованого доходу під час проведення остаточного розрахунку. У разі недостатності суми такого доходу непогашену частину податку включають до податкового зобов'язання платника податку за наслідками звітного (податкового) року.

Якщо повне утримання такої суми податку є неможливим унаслідок смерті платника податку чи визнання його судом безвісно відсутнім або оголошення його судом померлим, таку суму утримують під час нарахування доходу за останній для такого платника податку податковий період, а в непогашеній частині визнають безнадійною до сплати.

Приклади розв'язування задач

Приклад 1. Передплата періодики

Підприємство у грудні 2022 р. передплатило на рік інформаційно-аналітичний журнал на 2023 р. для потреб бухгалтерії. Вартість передплати – 2 976 грн (без ПДВ), тобто 248 грн/міс.

№ з/п	Зміст операції	Кореспонденція		Сума, грн.
		Дт	Кт	
1.	Здійснено передплату видання на 2022 р. (248 грн/міс. × 12 міс.)	311	311	2 976
2.	Віднесено вартість передплати до витрат майбутніх періодів	631	631	2 976
3.	Проведено залік заборгованості	371	371	2 976
4.	Щомісячне віднесення на витрати вартості журналу (248 грн щомісяця протягом 2023 р.)	39	39	248

Найпоширенішою помилкою є віднесення одразу всієї суми на витрати (якщо передплачено періодику більш ніж на один місяць). Така операція призводить до викривлення обліку шляхом завищення витрат та заниження фінрезультату до оподаткування.

Потрібно вартість передплати віднести на рахунок 39 та рівномірно списувати її на витрати протягом строку передплати. Залежно від призначення періодики витрати списуються на такі рахунки Дт 23, 91, 92, 93, 94 Кт 39.

Приклад 2. Орендна плата авансом (наперед)

3 квітня 2022 р. підприємство орендує нове офісне приміщення. Вартість об'єкта оренди – 4 700 000 грн. Щомісячна орендна плата – 36 000 грн (у тому числі ПДВ – 6 000 грн). За умовами договору підприємство сплачує орендну плату щокварталу не пізніше 20 числа першого місяця звітнього періоду. Квартальний платіж дорівнює 108 000 грн (у тому числі ПДВ – 18 000 грн)

№ з/п	Зміст операції	Кореспонденція		Сума, грн.
		Дт	Кт	
1.	Узято на позабаланс офісне приміщення	01		4 700 000
2.	Сплачено орендну плату за квітень — червень 2022 р. (дата оплати — 18.04.2022 р.)	631	631	2 976
3.	Відображено податковий кредит з ПДВ (податкову накладну зареєстровано в ЄРПН)	371	371	2 976
		39	39	248
4.	Нараховано орендну плату за квітень 2022 р.	371	311	108 000
5.	Списано відображений податковий кредит з ПДВ	644/1	644	18 000
6.	Відображено залік заборгованості	641/ПДВ	644/1	18 000
7.	Віднесено на витрати майбутніх періодів орендну плату за травень — червень	92	685/631	30 000
8.	Списано відображений податковий кредит з ПДВ	644	685/631	6 000
9.	Відображено залік заборгованостей	685/631	371	36 000
10.	Включено до витрат орендну плату в травні	39	685/631	60 000
11.	Включено до витрат орендну плату в червні	644	685/631	12 000

Орендна плата визнається витратами згідно з ПБО 16 (п. 9 НПБО 14) і відноситься на витрати звітнього періоду або на собівартість продукції. Проте якщо оренда сплачується за кілька місяців, то платежі за майбутні періоди попередньо обліковуються на рахунку 39. А вже у місяцях, за які орендна плата сплачувалася авансом, такі суми списуються з витрат

майбутніх періодів на витрати звітного періоду або на собівартість продукції.

ПЕРЕЛІК ЗАДАЧ ТА ЗАВДАНЬ ДЛЯ РОЗВ'ЯЗУВАННЯ

1. Для придбання будівельних матеріалів підзвітній особі був виданий аванс в суму 1200 грн. Будівельні матеріали були придбані і оприбутковані на склад на суму 3100 грн, в т. ч. ПДВ. На наступний день підзвітна особа представила авансовий звіт на 3100 грн, який був затверджений керівником підприємства, а сума перевитрат виплачена з каси підприємства.

Відобразити господарські операції в обліку.

2. Відобразити в бухгалтерському обліку витрати, пов'язані із службовим відрядженням в межах України, використовуючи такі дані:

- місто відрядження – Київ;

- мета відрядження – отримання та відвантаження ТМЦ;

- термін відрядження – ?

- дата та час виїзду – 08.11.2022 р. о 21 год 50 хв;

- дата і час приїзду – 16.11.2022 р. о 19 год. 10 хв;

- вартість проїзду в один бік – 810 грн;

- вартість проживання у готелі за ... дні з одноразовим харчуванням – 2865 грн, в т. ч. ПДВ;

- добові -?

- усього витрат на відрядження – ?

Витрати на службове відрядження списати на адміністративні витрати підприємства. На основі наведених даних скласти звіт про використання коштів, виданих на відрядження та під звіт.

3. ТОВ «Алфаінтерпласт» у грудні 2022 р. передплатило на рік підписку на журнал «Дебет Кредит на 2023 р. для потреб бухгалтерії. Вартість передплати – 3200 грн (без ПДВ). Відобразити передплату та оприбуткування надходжень журналу на рахунках бухгалтерського обліку.

4. Підприємство придбало право на використання програмного забезпечення «Піраміда» (з пакетом оновлень до нього) протягом одного року (з квітня 2022 р. по березень 2023 р.). Вартість придбаного пакету – 9 000 грн (у тому числі ПДВ – 1 500 грн). Відобразити господарські операції в обліку.

№ з/п	Зміст операції	Кореспонденція		Сума, грн.
		Дт	Кт	
1.	Придбано право на використання програмного забезпечення на один рік			
2.	Відображено податковий кредит з ПДВ (податкову накладну зареєстровано в ЄРПН)			

3.	Віднесено до витрат майбутніх періодів вартість програмного забезпечення			
4.	Списано відображений податковий кредит з ПДВ			
5.	Проведено залік заборгованості			
6.	Віднесено до витрат щомісячну плату за використання програмного забезпечення			

Зверни увагу! НПБО 8 не встановлено, що нематеріальні активи повинні мати очікуваний строк корисного використання більше одного року. Однак такий висновок можна зробити з урахуванням заповнення розділу I Балансу (Звіту про фінансовий стан).

Інструкцією № 291 також визначено, що строк використання нематеріального активу має бути більше одного року або одного операційного циклу, якщо він перевищує один рік.

Враховуючи зазначене, вважається, що програмне забезпечення потрібно відносити до нематеріального активу в тому випадку, коли строк використання перевищує один рік (або операційний цикл, якщо він більше року).

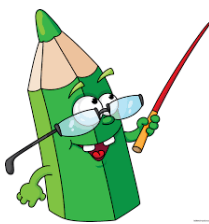
5. Підприємство відкрило новий напрям виробництва. Протягом січня – березня 2023 р. понесено витрати у сумі 241 800 грн (у тому числі ПДВ – 11 500 грн). Ці витрати підприємство списуватиме протягом квітня – грудня 2023 р. Відобразити господарські операції в обліку.

№ з/п	Зміст операції	Кореспонденція		Сума, грн.
		Дт	Кт	
1.	Відображено витрати на підготовку виробництва			
2.	Відображено податковий кредит з ПДВ (податкові накладні зареєстровано в ЄРПН)			
3.	Списано підготовчі витрати на загальновиробничі витрати (протягом квітня — грудня 2023 р.).			

Зверніть увагу! У подальшому загальновиробничі витрати за нормальної потужності виробництва підлягають розподілу між собівартістю реалізації (Дт 90 «Собівартість реалізації» Кт 91 «Загальновиробничі витрати») і собівартістю виготовленої продукції (Дт 23 «Виробництво» Кт 91).

Слід звернути увагу, що помилкою буде відображення одразу всієї суми на рахунку 91. На цьому рахунку відображаються ті витрати, які на момент виникнення вже пов'язані з виробництвом, проте їх не можна пов'язати з окремим об'єктом витрат.

Якщо запуск нового напрямку виробництва пов'язаний з одним основним засобом, то підготовчі витрати не що інше, як витрати на налагодження, монтаж, пробні запуски. Їх здійснюють з метою доведення основних засобів

Домашнє завдання

Заповніть Звіт про використання коштів до задач 1, 2. Сформуйте Наказ про відрядження свого сусіда по парті.

3. Розв'яжіть задачу.

Підприємство отримало п'ять ліцензій на роздрібну торгівлю алкогольними напоями у 2023 р., тобто на кожен РРО, розміщений у місці продажу. Оплата здійснюється поквартально рівними частинами ($2\ 000\ \text{грн} \times 5 = 10\ 000\ \text{грн}$). Загальна вартість — $40\ 000\ \text{грн}$ ($8\ 000\ \text{грн} \times 5 = 40\ 000\ \text{грн}$). Відобразіть придбання ліцензій в першому кварталі та їх використання.

Контрольні запитання до теми

1. Сутність поняття дебіторської заборгованості.
2. Облік розрахунків за авансами.
3. Хто називається підзвітною особою?
4. Документальне забезпечення звіту за використані кошти.
5. Облік розрахунків із підзвітними особами.
6. Облік відшкодування завданих збитків.
7. Сутність поняття витрати майбутніх періодів.
8. Перерахуйте методи списання витрат майбутніх періодів.
9. Що відображається на рахунку 39?
10. У складі яких витрат відображаються витрати майбутніх періодів?
11. Як здійснюється аналітичний облік витрат майбутніх періодів?
12. Де у балансі відображаються витрати майбутніх періодів?

ПИТАННЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Класифікація та оцінка основних засобів.
2. Документальне оформлення і аналітичний облік поступлення та вибуття основних засобів.
3. Синтетичний облік основних засобів.
4. Облік зносу (амортизація) основних засобів
5. Облік витрат на ремонт основних засобів.
6. Облік переоцінки основних засобів.
7. Облік обміну основних засобів на подібні та неподібні активи.
8. Облік об'єктів інвестиційної нерухомості.
9. Облік операційної оренди.
10. Облік фінансової оренди.
11. Облік розрахунків за довгостроковими векселями.
12. Інвентаризація основних засобів.
13. Облік інших необоротних активів.
14. Облік нематеріальних активів.
15. Облік довгострокових інвестицій.
16. Облік інвестицій методом участі в капіталі.

17. Облік облігацій придбаних з премією.
18. Облік облігацій придбаних з дисконтом.
19. Облік довгострокових біологічних активів.
20. Облік капітальних інвестицій.
21. Облік довгострокової дебіторської заборгованості.
22. Сутність та класифікація запасів.
23. Облік транспортно-заготівельних витрат по перевезенню запасів.
24. Оцінка вибуття запасів.
25. Фінансовий облік виробничих запасів, їх собівартість і оцінка в поточному обліку.
26. Облік надходження матеріалів та розрахунки з постачальниками.
27. Документування руху запасів.
28. Синтетичний облік надходження і використання виробничих запасів.
29. Облік матеріалів на складах і його зв'язок з обліком запасів в бухгалтерії
30. Інвентаризація запасів.
31. Облік та документування руху МШП.
32. Методи обліку витрат на виробництво і калькулювання собівартості продукції
33. Організація аналітичного обліку витрат на виробництво
34. Синтетичний облік реалізації готової продукції.
35. Облік готівкових операцій.
36. Організація роботи каси. Ліміт залишку готівки каси.
37. Документування готівкових операцій.
38. Облік коштів на поточному рахунку.
39. Облік та процедура інвентаризації готівки в касі.
40. Види банківських рахунків та особливості обліку на них.
41. Процедура відкриття поточного рахунку та здачі готівки інкасатору.
42. Облік інших грошових коштів.
43. Облік розрахунків з покупцями та замовниками.
44. Документування розрахунків із дебіторами.
45. Облік резерву сумнівних боргів.
46. Облік розрахунків за претензіями.
47. Облік розрахунків з підзвітними особами.
48. Облік розрахунків за авансами.
49. Облік операцій з різними дебіторами і кредиторами.
50. Облік витрат майбутніх витрат.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Фатенок-Ткачук А. О. Фінансовий облік I : конспект лекцій для студентів галузі знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 071 «Облік і оподаткування» освітньої програми «Облік і аудит» денної та заочної форм навчання. Луцьк : Вежа-друк, 2020. 192 с.
2. Фатенок-Ткачук А. О. Фінансовий облік I : методичні рекомендації до лабораторних робіт для студентів галузі знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 071 «Облік і оподаткування» освітньої програми «Облік і аудит» денної та заочної форм навчання. Луцьк : Вежа-друк, 2020. 40 с.
3. Фатенок-Ткачук А. О. Фінансовий облік I, II : навч. пос. (пер. та доп.) Луцьк : Вежа-друк, 2021. 552 с. URL : <http://esnuir.cenu.edu.ua/handle/123456789/13856>
4. Фатенок-Ткачук А., Мельник Д. Стан середовища облікового забезпечення пенсійного страхування. Економічний аналіз. 2022. Том 32. № 2. С. 194-202. DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2022.02.194>
5. Фатенок-Ткачук А., Пех Ю. Особливості використання РРО у системі фінансового обліку. Економіка та суспільство. 2021. Вип. 33. С. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-33-22>.
6. Фатенок-Ткачук А.О., Гаврилюк З. І. Обліковий супровід розробки інноваційного продукту Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Економіка». Ужгород, 2021. Вип. 1 (57). С. 141–147. [https://doi.org/10.24144/2409-6857.2021.1\(57\).141-147](https://doi.org/10.24144/2409-6857.2021.1(57).141-147)
7. Фатенок-Ткачук А.О., Комариця Л. П. Основні проблеми відображення нематеріальних активів в обліку підприємства. Економіка та суспільство. 2021. № 25. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/291> DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-25-67>
8. Фінансовий облік : підруч. [Я. Д. Крупка, З. В. Задорожний, Н. В. Гудзь [та ін.]. Тернопіль : ТНЕУ, 2017. 451 с.
9. Шворак А. М., Кулинич М. Б., Фатенок-Ткачук А. О., Мельник К. П. The Normative Land Valuation Impact on Rural Development in Ukraine through the Prism of Taxation and Role of Auditing in its Determing. Modern Economics. 2020. № 23(2020). С. 227-232. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V23\(2020\)-36](https://doi.org/10.31521/modecon.V23(2020)-36) . (Index Copernicus)
10. Discover What's Behind the Numbers in Financial Statements : courses. Harvard Business School Online/ URL: <https://online.hbs.edu/courses/financial-accounting/>
11. Fatenok-Tkachuk A., Akymenko O., Gavrilyuk Z. Accounting and analytical support of registration of ownership right for innovation product. Економічний часопис ВНУ ім. Лесі Українки. 2021. № 4. С. 48-55. DOI: <https://doi.org/10.29038/2786-4618-2021-04-48-55>.
12. Fatenok-Tkachuk A., Asyutin A. Theoretical aspects of the financial

accounting of investment property. Sciences of Europe. Praha, Czech Republic. 2021.
No 80. Vol. 2. P. 17 – 24. DOI: <https://doi.org/10.24412/3162-2364-2021-80-2-17-23>

ДОДАТОК А
ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства фінансів
України 13.09.2016 № 818

_____ (найменування юридичної особи)

Ідентифікаційний код за ЄДРПОУ

ЗАТВЕРДЖУЮ

_____
(посада, ініціали та прізвище)

_____
(підпис)

«___» _____ 20__ р.

Акт приймання-передачі основних засобів

_____
(місце складання)

Найменування юридичної (фізичної) особи, що передає основні засоби		Найменування юридичної (фізичної) особи, що приймає основні засоби		Інвентарний (номенклатурний) номер	Кількість	Первісна (переоцінена) вартість	Сума	Знос		Рік випуску (побудови)	Номер паспорта
								за одиницю	всього		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10		
				Всього							

На підставі наказу, розпорядження _____ від «___» _____ 20__ р. № _____

проведено огляд _____

(назва об'єкта(ів))

Місцезнаходження об'єкта(ів) у момент передачі (прийняття) _____

Коротка характеристика об'єкта(ів) _____

Об'єкт технічним умовам відповідає/не відповідає _____

(вказати, що саме не відповідає)

Висновок комісії _____

Перелік документації, що додається _____

Голова комісії _____
 (посада) (підпис) (ініціали та прізвище)

Члени комісії: _____
 (посада) (підпис) (ініціали та прізвище)

_____ (посада) (підпис) (ініціали та прізвище)

_____ (посада) (підпис) (ініціали та прізвище)

_____ (посада) (підпис) (ініціали та прізвище)

Об'єкт основних засобів:

здав _____
 (посада) (підпис) (ініціали та прізвище)

прийняв _____
 (посада) (підпис) (ініціали та прізвище)

Відмітка бухгалтерської служби про відображення у регістрах бухгалтерського обліку:

Назва облікового регістру	За дебетом рахунку (субрахунку, коду аналітичного обліку)	За кредитом рахунку (субрахунку, коду аналітичного обліку)	Сума

Особа, яка відобразила господарську операцію в бухгалтерському обліку _____
 (підпис) (посада, ініціали та прізвище)

«___» _____ 20 __ р.

Головний бухгалтер _____
 (підпис) (ініціали та прізвище)

(найменування юридичної особи)

Ідентифікаційний код за ЄДРПОУ

Інвентарна картка № _____ обліку об'єкта основних засобів

(повна назва об'єкта і його призначення)

Коротка індивідуальна характеристика об'єкта:

Інвентарний (номенклатурний) номер	Синтетичний рахунок, субрахунок	Рік випуску (побудови)	Паспорт, модель, тип, марка	Заводський номер	Місцезнаходження об'єкта	Матеріально відповідальна особа

Дата, номер акта введення в експлуатацію	Дата, номер акта приймання-передачі*	Первісна вартість	Ліквідаційна вартість	Вартість, яка амортизується	Строк корисного використання	Знос**	Примітка

Ознаки, що характеризують об'єкт	Пристосування і приладдя, що належать до об'єкта основних засобів				Дорогоцінні метали		
	назва	назва	назва	назва	назва	вид	маса

Зміни у вартості об'єкта:

№ з/п	Дата відображення господарської операції	Зміст операції	Первісна (переоцінена) вартість	Ліквідаційна вартість	Вартість, яка амортизується	Знос	Строк корисного використання

* Заповнюється у разі безоплатного отримання об'єкта основних засобів.

** Заповнюється у разі безоплатного отримання об'єкта основних засобів від суб'єктів державного сектору.

Зворотний бік

Зміни в характеристиці об'єкта після проведення робіт з реконструкції (реставрації), модернізації, добудови, дообладнання та часткової ліквідації тощо.

Інформація про знос:

Дата введення в експлуатацію об'єкта _____ Дата виведення з експлуатації об'єкта _____

Дата введення в експлуатацію об'єкта _____ Дата виведення з експлуатації об'єкта _____

...

№ з/п	Період, за який нарахована амортизація	Кількість місяців корисного використання (експлуатації)	Сума амортизації	№ з/п	Період, за який нарахована амортизація	Кількість місяців корисного використання (експлуатації)	Сума амортизації	№ з/п	Період, за який нарахована амортизація	Кількість місяців корисного використання (експлуатації)	Сума амортизації

...

Інформація про рух об'єкта:

Внутрішнє переміщення				
№ з/п	дата	назва, номер документа	місцезнаходження об'єкта після переміщення	матеріально відповідальна особа

Дата	Назва, номер документа	Причина вибуття

Картку заповнив _____ «__» _____ 20__ р.
(підпис) (посада, ініціали та прізвище)

Відмітка про відкриття нової інвентарної картки обліку об'єкта основних засобів № _____

ДОДАТОК В

Типова форма № 03-9

Затверджена наказом Мінстату України
від 29.12.95 р. № 352

_____
(підприємство, організація)

Ідентифікаційний код
ЄДРПОУ

Код за УКУД

ІНВЕНТАРНИЙ СПИСОК ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ
(за місцем їх знаходження, експлуатація)

_____
відділ, цех, дільниця, лінія

_____
найменування класифікаційної групи

Інвентарна картка або запис в інвентарній книзі		Інвентар- ний номер	Повне найменування об'єкта	Первісна (балансова) вартість	Вибуття (переміщення)		
номер	дата				документа		причина вибуття (переміщення)
		дата	номер				
1	2	3	4	5	6	7	8

і т. д. до кінця

ДОДАТОК Д

[220] Дата подання заявки	[210] Номер заявки		
[511] МКТП	[531] Індеси Міжнародної класифікації зображальних елементів знака		
<p>Заява Про реєстрацію знака для товарів і послуг в Україні</p> <p>МІНІСТЕРСТВО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ І ТОРГІВЛІ УКРАЇНИ Державне підприємство «Український інститут інтелектуальної власності» вул. Глазунова, 1, м. Київ-42, 01601</p> <p>Подаючи вказані нижче документи, прошу (просимо) зареєструвати зазначене в заявці позначення як знак для товарів і послуг на ім'я заявника(ів)</p>			
[731] Заявник(и):	Код за ЄДРПОУ (для заявників — юридичних осіб України)		
(зазначається повне ім'я або повне найменування заявника(ів), його(їх) повна поштова адреса та код держави згідно зі стандартом VOIB ST.3)			
Прошу (просимо) встановити пріоритет знака за датою: ☐ подання попередньої(їх) заявки(ок) у державі-учасниці Паризької конвенції (навести дані під кодами 310, 320, 330) ☐ відкриття виставки (навести дані під кодом 230)			
[310] Номер попередньої заявки	[320] Дата подання попередньої заявки	[330] Код держави подання заявки згідно зі стандартом VOIB ST.3	
	[230] Дата відкриття виставки		
[750] Адреса для листування, повне ім'я або найменування адресата			
Телефон: _____ Факс: _____ Електронна адреса: (E-mail) _____			
[740] Прізвище та реєстраційний номер представника у справах інтелектуальної власності			
Телефон: _____ Факс: _____ Електронна адреса: (E-mail) _____			
[540] Зображення знака			
[541] ☐ в зображенні використані стандартні символи			
[546] ☐ в зображенні використані нестандартні символи			
[591] Зазначення кольору (кольорової гама) знака:			
[511] Перелік товарів та (або), які класифіковані згідно з Міжнародною класифікацією товарів і послуг			
Якщо опис знака чи перелік товарів і/або послуг не вміщуються у відведеній графі, то вони повністю наводяться на окремому аркуші як додаток до заяви та підписуються заявником			
Перелік документів, що додаються:		Кількість аркушів	Кількість примірників
☐ документ про сплату збору за подання заявки			1
☐ комплект фотокопій			5...10
☐ переклад на українську мову додаткових матеріалів			1

☐ документ, який засвідчує повноваження довіреної особи (довіреність)		1
☐ перелік товарів і/або послуг, для яких просять охорону знака		1
☐ документ про участь у виставці		1
☐ опис знака		1
☐ інший документ (вказати)		1
<p>Додаткові відомості (необхідне зазначити)</p> <p>[390] Реєстрація(ії) в країні походження</p> <p>[554] ☐ Об'ємний знак [551] ☐ Колективний знак</p> <p>[641] Номери і дати інших заявок, які пов'язані з цією у правовому відношенні</p> <p>[646] Номери і дати інших заявок, Пов'язаних з даною у правовому відношенні</p> <p>М.П.</p> <p>_____</p> <p>(Підпис заявника або представника) (Прізвище, ініціали) (Дата підпису)</p>		

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ВИДАННЯ

ФІНАНСОВИЙ ОБЛІК І

ФАТЕНОК-ТКАЧУК АЛЛА